

تاریخ صحنه لری

ایسلام بول لاری

۱۱ میرزا آقاسی قزوینی

۱۲ میر عباس میرزا

صیرا : ۴

تاریخی کتابلار

تاریخ صحیفه لکری

I

اسلام یول لاری

II

مصر اوّلکلهسی و تاریخی

بیرنجی جلد

ناشری :

میرحسین زاده میرعبدالله

نشریات عدد: ۱

مؤلفی :

میرعباس میرباغیراوف

قیمتی (۴۰) قپک

۱۳۳۲ هـ. — ۱۹۱۴ م.

باکو

ع. ب. عاشوربکلی نیک «قاسپی» مطبعه سنده چاپ اولندی.

Тип. Лит. «Каспий» И. С. Ашурбекова, Баку.

1913 55
42 64

9
165

صیرا : ۴

تاریخی کتابلار

تاریخ صحیفه لری

I

اسلام سکه لری و تاریخی

II

مصر اولکھسی و تاریخی

مؤلفی: میرعباس میرباغیر اوف
بیرعباس میرباغیر اوف

بیرنجی جلد
بیرینجی جلد 2435

Д. Ф. Ахундов adına
Азәрбајҹан Республикасы
ҮМУМИ КИТАБХАНАСЫ

1913 51331 x.p. 877
1913 51331

عیسی بک عاشور بکنیک «قاسبی» مطبعه سی
عیسی بک عاشور بکنیک «قاسبی» مطبعه سی

58279
18475
x.p. 877

محترم کتابچی لاره و معلم افندیلره:

موجودیمیز اولان، آشاغیدا یازدیغیمیز استانبول کتابلارینی -بیش
منالقدان آشاغی اولماماق شرطیله- یوزده (۲۵) اسکید کابله صاتیریق.
اطراف شهرلردن ایسته ینلره، گوندرمک خرجی بیزدن اولماقله، یوزده
(۲۰) اسکید کا ایدیریک. بو کتابلارک هر بیر غروشی سگز قپیک
قراریله حساب ایدیلیر. اطرافدن ایسته ینلر، یوزده (۲۰) زاداتکا
گوندرمه لیدرلر.

م	ق	یازانی	آدلاری
—	۵۶	ح. حفظی	حساب خواجه سی
—	۲۰	" "	قرات
—	۲۸	" "	محمل تاریخ عثمانی
—	۲۰	" "	منی منی فریدون
—	۴۸	س. سری	اصول مکالمه العربیه
—	۱۶	ح. حفظی	قرات ابتدایه
—	۱۲	" "	مختصر حساب کتابی
—	۸	" "	رقعه خطیله قرات کتابی مصور
—	۱۶	" "	زهیر قرات نسخ خطیله
—	۸	" "	قرات کتابی " " " "
—	۲۴	" "	زهیر قرات " ورقعه مصور
—	۲۸	ن. نحانی	چوجقاره قرات
—	۲۴	ع. نظیما	قرات مفیده و زراعیه
—	۲۸	ح. حفظی	خلاصه تاریخ اسلام
—	۲۰	" "	مبدأ حساب
—	۱۰	ع. نظیما	ادمان ۲ نجی عقاید اسلامیة
—	۲۰	ع. نظیما	ادمان ۳ نجی عقاید اسلامیة
—	۶	ح. حفظی	شواللی جوابلی تحوید

00398
APX B

مصريليرك اصلى. قديم مصريليرك ديرليگى، و مدنيتلىرى. قديم مصريليرده: دين، عبادت، مبلود (الله) لار، تربيه، ييمك سفرهسى، اعتقاد، «آپس» اؤكوزى، اؤلولرگ مومبالانماغى. مصريليرگت قبرلىرى. اؤلولار. «اهرام» لار. «ههروغليغ» يازيسى. قديم مصريليرده عيلم، راهبلىرى، محكمهلىرى، زاقون، عبادتخانهلىرى، موسيقى سىلى «ممنون» هيكللىرى، مصرگ اگ بيوك عبادتخانهسى.

*
**

فرعونلىق. فرعونگ جلالى، حرىتى، فرعونلار زمانى. مشهور فرعونلار : فرعون بيرينجى «سه تي». فرعون ايكنجى «رامسەس».

کتابک ايچينده کى ياز ييلارک فهرستى:

I

اسلام سيککهلىرى و تاريخى

اسلاميتدن قباغكى سيککهلىرى. حضرت عمر زمانده اسلام سيککهلىرى. معاويه نك سيککهسى. خلفاى راشدين (حضرت عمر، حضرت على، حضرت ابو بکر، حضرت عثمان) زمانده کى سيککهلىرى، بنى اميه خليفه ليرينک سيککهلىرى. اسلام ضربخانه ليرى، سلطان صلاح الدين ايوبي نك سيککهسى. «سلجوق» تورک پادشاهلار نك سيککهلىرى. «أرقيه دولتى» و «زنگى لىر حکومتى» نك کسديرديکلىرى سيککهلىرى. چنگيز خانک و اولادينک اسلام سيککهلىرى. هندوستان پادشاهى سلطان جهانگير شاهک کسديرديگى سيککهلىرى.

II

مصر اؤلکهسى و تاريخى

مصر. سويش قانالى. نيل چايى. مصرک بيرلىرى. مصر بيرلرينده عمله گلن گؤگه رتيلر. پاپيروس کاغدى و اونک اولتى. مصر اکينلىرى. مصر، حضرت عمر وقتينده. مصر، حضرت عثمان دورينده. مصر، بنى اميه و بنى عباس خليفه ليرى زمانده. مصر، «طولونيه» و «فاطميلر» حکومتى زمانده. مصر، چرکيز پادشاهلار (کوله منلر) زمانده. مصر، عثمانلى حکومتى آلينده. مصر، «خدبو» لىر آلينده. مصرک ايمديكى بيوکليگى، و نفوسى. مصرک «قاهره» شهرى. مصرده «فاطميلر» حکومتى. مصرک «ازهر» مسجدى و اونيوره سئيتتى. مصر، اسکندر ذوالقرنين زمانده. «اسکندريه» شهرينک بنا اولنماغى. اسکندريه اونيوره سئيتتى و کتبخانهسى. مشهور مصر شهرلىرى. اهل صليبلىرى. و اهل صليب دعوالارى.

*
**

اسلام سیککه لری

اسلامیتدن قباغکی سیککه لری. حضرت عمر زمانده اسلام سیککه لری.
 معاویه ننگ سیککه سی. خلفای راشدین (حضرت عمر، حضرت علی،
 حضرت ابوبکر، حضرت عثمان) زمانده کی سیککه لری. بنی امیه خلیفه لرینگ
 سیککه لری اسلام صریخانه لری سلطان صلاح الدین ایوبی ننگ سیککه سی.
 سلجوق پادشاهلارینگ سیککه لری. «أرتقیه دولتی» و «زنگی لر حکو-
 متی» ننگ سیککه لری سیککه لری. چنگیز خانک و اولادینک اسلام
 سیککه لری. هندوستان پادشاهی سلطان جهانگیر شاهک سیککه سی.

اسلامیتک ظهوریندن قباغ، عربلر ایچینده ایشله نن پول لار، «روما»
 و ایران پادشاهلارینگ سیککه لری ایدی. عربلرک اوزلرینه مخصوص
 سیککه لری یوخیدی. عربلر؛ بو ایشلتدیگری اجنبی پوللارینه «درهم»
 و «دینار» دییه ردیلر. دینار؛ قیزیل، درهم ایسه، گوموش پول ایدی .
 دینار؛ بیر مثقال قیزیل، درهم ده؛ بیر درهم آغیرلیغندا گوموشدن
 عبارت ایدی. بیر دینار ایدیکمی پول حسابیله دورت منات قدرینده ایدی.
 بیر دینار، اون یا که اون بیش درهم در . بیر درهم؛ قیرخ قیک
 قیمتده ایدی. اسلامیتدن قباغ، عربلرک ایشلتدیگری دینارلار،

برنیچه سوز

عاجزانه بر وجهیله قلمه آلوب یازدیغمز بو کتاب. بیر چوخ تحریات، تنبعات
 و تدقیقات سایه سینده وجوده گلیمشدر. تاریخک اُک پارلاق صحیفه لریندن بر نمونه در
 یالکز فهرستینه گوزگزدیر یلیرسه. نه قدر اهمیتلی صحیفه لر اولدیغی آگلاشیلا جاقدر.
 کتاب؛ اوخونماسی، چوخ آسان قاعده ایله و آسان دیل ایله یازیلماغنه سعی ایدیلمشدر.
 کتابک ایچینده (لازم) ی لازیم، (علم) ی عیلم، (حاکم) ی حاکیم، (ارث) ی ایرث
 شکینده یازماغیمز، بلکه — میر باق-راوف، فامیلیامیزی؛ میر باغیر اوف طهرینده
 یازدیغمز کیبی — بعضی حرمتلی لری گوجندیره جکدر. حتی بعضلری کیبی،
 بویله یازدیغمز ایچون بیزی عیلمندن ده خبر سیز آدلاندیر اچاقلار. ضرر بوق.
 یازیلاریمیزی اوخوجیلار آگلا سینلار. وار سین، اونلارده بیزی خبر سیز لیکده بیلسینلر.
 باکو ۲۰ آوغوست ۱۹۱۳ م. ع. میر باغیر اوف

اسلام سیککه‌لری

بیر سیککه ضرب ایتدیرمشدی. بو سیککه، ایران سیککه‌لری شکینده ایدی، سیککه‌نک ئوستنده، ایران شاهی نک تختی، و پادشاهک صورتی نقش اولدیفی کبی تختک آلتنداده، فارسجه (نوش خور) کلمه‌سی قویولو ایدی. سیککه‌ده یالقوز حضرت عمرک آدی یازیلی ایدی. عربلرک قباغجه ایشلتدیکاری درهم‌لر، ایرانک (ساسانی) حکمدارلرینک درهم‌لری ایدی. صوگرا عربلرک کسدیردیکاری درهم‌لرده، بونلرک شکینده ایدی: بو کبی سیککه‌لرک بیر ئوزینده ایران شاهی نک یالقوز بیر ئوزی گورونوب باشیندا تاج و شاهلق علامتی وارایدی. او بیرى ئوزینده ایران معبدینک رسمی وارایدی که، بو معبدک هر ایکى طرفینده میر گیتملی و بعضاً گیتیمسینز آیاغ ئوسته ایکى گوزه تجی دوروردی. استانبول (موزه‌ی) ینده عرب سیککه‌لریندن قیزیل بیر سیککه واردر، که ئوستنده استانبولک روم‌امپراطورلاریندان (هراقلیوس) (قسطنطین) و (هراقله ئوناس)ک رسم‌لری اولدیفی کبی سیککه‌نک دوره‌سینده ده (بسم‌الله لاله‌الاله وحده محمد رسول‌الله) یازیلیدر.

قونشو حکومتلرک پوللاری تقلید اولونوب عربلر طرفندن باصدیریلان سیککه‌لرک ئوستنده کی یازیلار، او حکومتلرک دیلنده یازیلیدر. مثلاً: روم سیککه‌سی تقلید اولنان عرب پولی ئوستنده کی یازیلار؛ رومجه اولدیفی کبی ایران سیککه‌سی تقلید ایدیلنرک ئوستنده ایه «پهلوی» یازیسيله ایدی. بوسیککه‌لرده، سیککه‌نی کسدیرن حکمدارک آدی و بعض دعالر یازیلی اولوردی. حتی، عمرالفاروق حضرتلرینک سیککه‌سی بو شکل ده ایدی. یالقوز تاریخی، هجرت تاریخیه یازیلیمیشیدی. بوندانعالاه، مشارالیه خلیفه‌یه اطاعت ایدن مملکت و

(* پهلوی—قدیم ایرانلرک اک قدیم بیر یازیلاری در. که، بو یازی، داش و هیکلر ئوستینه قازار دیلار. هر نهایه، بو یازی؛ قدیم فارسلیرک اک قدیم یاز یسیدر.

«روم دینارلاری» و «ایران دینارلاری» آدیله ایکى جوره ایدی. عربلر ایچینده الک آرتیق روملارک دیناری، و ایرانلرک درهم‌لری ایشله نیردی. عربلر؛ اسلامیتک ظهوریندنصوگرا، مملکتلر آدیقجه، حکومتلر قوردیقجه، مدنیته قدم قویدقجه، سیککه باصدیرماغه‌ده باشلادیلار. و لاکین، سیککه کسدیرمک ایچون ایران، روم و یهودی صنعتکارلرینه محتاج ایدیلر. سیککه صاحب‌لرینک آدینه کسین سیککه‌لری کسه جکاری زمان، عربلر تابع اولمش مملکتلرک، ملترک سیککه‌لری تقلید اولونوردی. مثلاً: هم ایران، همیده روم سیککه‌لری شکینده پوللار کسدیریلیدر. او جمله‌دن؛ هجرتک اون بیسنجی ئیلنده «شام» اولکه‌سینده «طبریه» آدلانان ییرده، اسلام سردارلاریندان «خالد ابن ولید» بیرینجی دفعه سیککه ضرب ایتدیردی. بو بیرینجی دفعه ضرب اولنان عرب سیککه‌سی، روم سیککه‌لرینک شکینده ایدی. بو پولک ئوستنده روم پوللاری کبی (خاج) و (تاج) و (پادشاهلق عصاسی) و زمان حکمدارینک یعنی روم امپراطورینک تصویرى وارایدی. پولک بیر طرفینده بونلر اولدیفی کبی او بیر طرفنده ده، رومجه یازيله، خالدک آدی یازیلی ایدی: (xaled) و (bon) حرفلری نقش اولونوموشیدی. آلمان تاریخچیلریندن (موللر) دییور که: بو آخرکی حرفلر خالد بن ولیدک کینه‌سی اولان (ابوسلمان) دییلمه‌سینه اشاره‌در.

شام‌ده معاویه‌نک خلیفه‌لیگی زماننده، معاویه قیزیل بیر سیککه ضرب ایتدیرمشدی. بو سیککه ایران دیناری شکینده ایدی. سیککه‌نک ئوستنده ایران حکمدارینک صورتی، آی و ییلدیز آرماسی، و ایران معبدی آتشدنک رسمی نقش اولونوموشیدی. پولک ئوستنده یالقوز معاویه‌نک آدی یازیلی ایدی. (دمیری) نک روایتینه گوره حضرت عمر، خلیفه‌لیگی زماننده (رأس‌البغل) آدیندا بیر صنعتکار واسطه‌سیله

شهرلرک آدلاری ده سیککه لر ئوستنده یازیلیردی.

مثلا: فارس مملکت لری، خوراسان، کیرمان، سجستان آدلاری کبی.. «پهلوی» دیلینده ضرب اولنان عرب سیککه لری ایچینده بعضا «پهلوی» حرف لریله یازیلیمیش عربی کلمه لر، اُک چوخ دعالر، و بعضا ولایت آدلاری یازیلیردی.

یونان سیککه لری تأثیرینه تابع اولان عرب سیککه لری ئوستنده؛ حضرت عمر زماندنبری بیر مدت صو گرایه دک روم ایمپراطورلارینک شکلی قبول اولونمشدر. بیر زمان صو گرا، بو سیککه لرک ئوستنده عربی حرف لرده گورولمیشدر. وزمان کیچدی کجه، سیککه لر ئوستنده عربجه یازیلار چوخالمشدر. عرب حرفاتیه بیرینجی دفعه قیزبل سیککه (دینار) لر کسیدره ن، بیرینجی بنی امیه خلیفه سی معاویه در. عرب تاریخچی سی مشهور «مقریزی» نک دیدی گینه گوره، بوقسم سیککه لرده؛ خلیفه نک شکلی، بیلینده قیلینچ اولدیفی حالده گورونور. بو سیککه لر، خلیفه عبدالملک زمانده ئهریتدیریلوب هیچ بیر اثر لری قالمامشدر. آنجاق اوزمانک میس دن کسلیمیش اولان سیککه لری زمانزه دک قالمیشدر. بو کبی میس سیککه لرک ئوستنده؛ خلیفه، دوز گون باخیشله آباغ ئوسته و باشینک توکلری آلتیندان ایکسی یه آیریلیمیش، صاغ آلتنده بالاقیلینچ اولدیفی حالده گورونور. لاکین خلیفه نک آدی یازیلی دگیلدر. سیککه ئوستینه، اسلام لار ایچینده آد قوباق عادتی خلیفه عبدالملک زمانده باشلانیمیشدر.

خلفای راشدین (حضرت ابوبکر، حضرت عمر، حضرت علی، حضرت عثمان) زماننده بعض امیرلر و والی لر طرفندنده سیککه لر ضرب اولونمیشدر. اوجمله دن، شام اولکده سینده «خالد بن ولید» طرفیندن ضرب اولونموش سیککه؛ خلفای راشدین زماننده بیر اسلام امیری

طرفیندن ضرب اولونموش سیککه در. صو گرا ایرانک «طبرستان» ولایتینده «هرتک» قصبه سینده هجرتک یگیرمی سگیزنجی ئیلینده عرب والیسی طرفیندن سیککه ضرب ایتدیریلیمیشدر. بوسیککه نک دائره سی ئوستنده «کوفی» خط ایله «بسم الله ربی» کلمه لری یازیلیمیشدر. عثمانلی تاریخچی لریندن «جودت پاشا» بو سیککه نی گوردی گینی بیان ایلیور. مشار الیه پاشا، هجرتک اتوز سگیزنجی ئیلینده ضرب اولونموش اؤز گه بیر سیککه داها گورموش که؛ ئوستنده، گینه بوخاریکی عربجه کلمه لر یازیلی ایمیش. بوندان علاوه مشار الیه، گینه ولاکین «پهلوی» یازیسيله هجرتک آلتمش بیرنجی ئیلینده «یزد» شهرینده ضرب ایدلمش بیر سیککه داها گورموش. که ئوستنده «عبدالله بن الزبیر امیر المؤمنین» سوزلری یازیلیمیشدر.

بونکله برابر، دیدی گمز سیککه لر، اسلام دولت لری و غیرى حکومت لر طرفیندن رسما تانمیردی. آلیش ویریشده اُک چوخ روم و ایران پول لاری ایشله نیردی. بیرینجی دفعه اسلام سیککه سی باصدیران شخص، امیه خلیفه لریندن «عبدالملک بن مروان» در. بو گاده آشاغیدا کی وجهیله یازیلان حادثه سبب اولدی: خلیفه عبدالملک ک زمانه دک خلیفه جبهه لری ئوستنده اولان نقش لر، گلابتین توخومالار، رومجه و روم قاعده سنجه ایدی. عبدالملک، بونلارک، عربجه یه و اسلام قاعده سینه چو ویریلمه سینى امر ایله دی. خلیفه نک بو امری ایستانبول روم پادشاهینک آجیفینه گلدی. بو کا گوره، روم ایمپراطوری بوندان صو گرا ضرب ایتدیره جگی دینارلارک ئوستنده حضرت پیغمبر باره سینده ناسزا سوزلر یازدیرا جغینی بیلدیروب خلیفه نی قورخوتدی. (بوخاریده گیچهن سوزلریمیزدن آ کلاشیلیمش که؛ عربلر، اُک چوخ روم دینارلاری ایشله دیردی لر.) ایمپراطورک بو، هده سی خلیفه عبدالملک ک

چوخ گوجینه گیتدی، و شاشیرتدی. بوباره ده اسلاملارک ائک بیوکارینی چاغیروب اونلار ایله مصلت لشدی. مجلس اهلیندن بیرسی بو خصوصده اون ایکی امام دن (حضرت محمد باقر) ک مصلحتینی بیلمه گک لازیم اولدیفینی آکلانسی. حضرت امام، او وقت «مدینه» ده اوتوروردی. عبدالملک؛ خلیفه لیکده، اؤزینیه رقیب اولان «بنی هاشم» امام لاریندان بیرسینه محتاجلق گورسته گی، کبرینه بییدیرمک ایسته میردی. لاکین نهایت چار ناچار، او حضرتسی ده مجلسه چاغیرماقدان اؤزگه چاره تاپامادی. «مدینه» ده کی والیسینه بوقاعده ایله بیر امر یازوب گوندردی: «محمد بن علی بن الحسین» ه خرجلیک اولماق ایچون یوزمین، و یول مصرفی ایچونده اوتوز مین درهم ویر. مشار ایله حضرتی، عزیزلیکه و حرمتله (شام) ه گوندر. ایستر اؤزینک و ایستر اؤزیه بیرلیکده گله جک یولداشلارینک راحتلیگی ایچون داها نه لازیم اولورسا، هامیسینی ایله». حضرت امام «شام» ه بیتشند نصو گرا، عبدالملک؛ روم قیصریله آرالاریندا اولان احوالاتی بیلدیردی. و بو خصوصده حضرتک رأینی صورتوشدی. امام محمد باقر حضرتلری، عبدالملک ه بو جوابی ویردی: روم قیصرینک هده سیندن قورخماق لازیم دگیل. حضوریکه تیزلیکده بعض صنعت کارلاری چاغیر. اونلاره؛ قیزیل و گوموشدن سیکگه ضرب ایتدیر. سیکگه نك بیرنوزینه توحید کلمه لرینی، او بیرنوزینه ده حضرت پیغمبرک آدینی یازدیر. درهم و یا دینارک کنارینه، ضرب اولوندیغی ئیلی و آبی تاریخ قویارسان. درهمی اون، و دیناری یددی مقال آغیرلیفتدا کس دیرمه لیسک». خلیفه عبدالملک بو مصاحتی موافق گوردی. اوکا گوره ضرب ایتدیردیگی سیکگه لری اسلام مملکت لری نیک هر طرفینه گوندردی. و بو سیکگه لردن اؤزگه سیکگه لرک- ایستر درهم ایستر دینار اولسون- ایشله دیلمه سینتی اولوم قورخوتماسیله قاداغان

ایله دی. و مسلمانلارک اینده اولان اجنبی پوللارینسی ده بیغیشدیروب نهریتدی، اسلام سیککه لری حالینه چوویردی. عبدالملک ک ضرب ایتدیردیگی بو سیککه لرک، دیناری قیزیل و درهمی گوموش ایدی. اوندان اولجه عادت اولدیغی کبی، سیککه لر نوستنده داها خلیفه صورت لری گورونمهدی. بو سیککه لرده آنجاق؛ عربجه دعالر ایله تاریخ و قرآن شریفدن بعض آیه لر یازیلیمیش اولوردی. بتون معناسیله اسلام پوللاری اولان بوسیککه لرک؛ هجرتک یتیمیش بیسنجی و یتیمیش آلتنجی و یتیمیش یددنجی تاریخلرینده ضرب اولونموشلاری، ایمدییه دک موجوددر.

اسلاملارک بو کبی سیککه لری؛ حتی بر زمان روم ایمپراطورینه ویرگی ویریلدیگی ائناده گورولدیگیچون، باریشیق اولماسینه مانع، و یازیلیم اولان عهدنامه نك پوزولماسینه، دعوانک باشلانماسنه، باشلیجه سبب اولموشدر. عبدالملک ک ضرب ایتدیردیگی دینارلارک آدینه «دمشق دینارلاری» دیسیلردی. امیه خلیفه لری طرفیندن باصدیریلان سیککه لرک بیرنوزینه (لاله الا الله وحده لاشریک له)، او بیرنوزینه (الله، احد الله الصمد لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) یازیلیردی. و بونلارک کنارینه ده ضرب اولوندیغی شهرک آدی و تاریخ یازیلیردی. خلیفه عبدالملک ابن مروانک باصدیردیغی درهم و دینار سیککه لری نیک یازیس یویله ایدی: سیککه نك بیرنوزینده (لاله الا الله وحده لاشریک له) و بونک کنارینه (بسم الله) و ضرب اولنان شهرک آدی و تاریخ قویولوردی. او بیرنوزینه ده (الله، احد الله الصمد لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) و بونک حاشیه سینده، (محمد رسول الله ارسله بالهدی و دین الحق لیظهره علی الدین کله ولو کره المشرکون) نقش اولونوردی. بویازیلار، درهم و دینارلارک ایکسینک ده نوستنده بیرجوره ایدی. بو-

تاریخند صو گرا روم و ایران پوللاری، اسلام مملکت لرینده ایشله مز اولدیلار. خلیفه عبدالملک زماننده عراق والیسی اولان (حجاج بن یوسف) ده خلیفه ناک امریله، عراقده اون بش قیراط (۰) آغیرلیغندا درهم لر ضرب ایتدیرمشدر. اوندانصو گرا عراقده والیلیک ایدنلر، اوراده خلیفه آدینه سیکگه کسدیرمشدر. امیه خلیفه لری آدینه والیسر طرفیندن کسدیریلن بوسیکگه لرک ااک یاخشیلاری؛ (عمر بن هبیره) طرفیندن کسدیریلن «هبیره» و (خالد بن عبدالله الجلی) طرفیندن ضرب ایتدیریلن (خالدیه) و (یوسف بن عمر) طرفیندن باصدیریلان (یوسفیه) آدیندا کی سیکگه لردر. بوشخصلرک ئوچیده عراقده والیلیک ایتمشدر. آخرده خلیفه لیک بنی امیه دن، بنی عباسه گیکدیگی زمان خلیفه (منصه) ویرگی آلدیغی وقت، جماعتک آئنده اولان بنی امیه سیکگه لریندن آنجاق برخاریده دیدیگیمیز ئوچ جوره سیکگه نی قبول ایله میشدر. قالانلار بنی امیه آلاماشدر.

(آفریکا) ناک شمال غربی سینده کی (قیروان) اولکه سیننده عرب سیکگه لری؛ آنجاق (مصر) قطعه سینه خلیفه طرفیندن جانشین تعیین اولناندانصو گرا ایشله مگه باشلامشدر. مغرب اقصی دیان بو طرفلرده و (اندلس) قطعه سیننده عرب حرفلریله باصدیریلش سیکگه لر، آنجاق هجرتک یوزنجی تاریخیرینده ایشله مگه باشلانیمشدر. عربلر سیکگه لرینی؛ (دارالضرب) دییلن ضربخانه لرده باصدیریردیلار. اسلام لارک ااک مشهور ضربخانه لری بغداد، قاهره، شام، بصره، خوراسان، هندوستان، عراق و اندلس ده ایدیلر. ضربخانه لر، ضرب ایتدیکاری سیکگه لر ایچون، اودون پولی و مزد اولماق ایچون، یوز دره مینه، بیر درهم

(*) زرگرلر آراسیندا ایشله ن بیر جوره، چه کیدر، بیر قیراط؛ متعارفیش

آریا آغیرلیغندان عبارتدر.

آلیردیلار. یعنی اجیرت حتی یوزده بیر ایدی. ضربخانه ناک مداخلی بوندان عبارت ایدی. بونگله برابر بو چوخ بیوک مداخل ایدی. (اندلس) ضربخانه سینک؛ هجرتک دوردنچی عصرینده (بنی مروان) خلیفه لری ناک زماننده، قیزیل سیکگه لرک ضربندن ئیل لیک مداخلی، ایکی یوز مین دیناره چاتمشدر. بیر دیناره، اون یددی درهم ایلوردی. بو مداخل؛ ضرب اولنان سیکگه لرک یوزده بیر صایلیرسا، یالقوز (اندلس) قطعه سینده هر ئیل بیر میلیون دینار اسلام سیکگه سی ضرب اولوندیغی آگلاشیلیر. بو پول، ایمدیکی سیکگه قیمتله یوز میلیون منات قیمتینده اولور. بو، یالقوز (اندلس) ده کی ضربخانه ده ضرب اولنان سیکگه لرک قدریدر. او زمانلار، سیکگه ضرب ایله مک صنعتی ااک ساده بیر حالدده ایدی. پولک ئوستینه یازیلماق ایسته نیلن کلمه لر، قباچه دمیردن بیر (قلیب) ه ترس قازیلردی. قیزیل و گوموش لرده؛ دینار یا اینکه درهم آغیرلیغندا پارچا پارچا قایریلردی. صو گرا همان قلیب بو پارچالارک ئوستینه قویولوب قلیبک شکلی پولک ئوستینه چیخینجه یه دک آغیر بیر چگیچ ایله وورولوردی. بو قاعده ایله سیکگه قایریلوب اورتایه چیخاریلردی.

(اندلس) قطعه سینده (سیویل) و (قیرطبه) شهرلرینده اولان اسلام ضرب خانه لری، زمانه گوره حقیقتا مزین و چوخ گوزهل ایدیلر. امویلرک دورینده؛ حکمدارلار، اؤز سیکگه لری ئوستینه آنجاق «الاندلس» کلمه سینبی ضرب ایتدیرمکله کفایت ایدردیلر. خلیفه ئوچنجی عبدالرحمنک درهم آدلانان سیکگه لری ئوستینده (ضرب فی الاندلس) کلمه لری گورونمکده در، بیر مدت صو گرا، ضربخانه؛ (قیرطبه) اطرافنده، مدینه الزهرا دییلن شهره کوچورولومشدر. بوراده ضرب اولنان سیکگه لرک ئوستی؛ چیچک، ئوزوم صالحیم لاری، نار، چپ راست

جیزیخ لاره، شام فیستیقی و بعضا خورما آغاجی شکل لریله زینت له نیردی. بعضا بو سیکگه لرک ئوستنده خصوصی آدلاره راست گه لینیردی که، بو آدلارک، ضربخانه مامورلرینک آدلاری اولماسی احتمالدر. اندلس- ده کی اموی خلیفه لرینک بیرینجیسندن یدنجی سینه دئک یالقوز درهم و (فلس) دیلین سیکگه لری گورولموشدر. بونلارک قیزیل دینارلاری، آنجاق ئونجی عبدالرحمن خلیفه ناک زماننده ضرب اولماغه باشلامشدر. بو سیکگه لرک ئوستنده، خلیفه ناک آدی، شهرتی ضرب اولونش ایدی. (قیرطبه) ده خلیفه لیک پوزولاندانصو گرا ظههور ایله ن اوفاق تفک حکمدارلاره، اوزلرینه مخصوص جوړه جوړه شکل لرده و چه کیلرده سیکگه لر کسدیرمشدر. نهایت، «بربریلر» ایمدیکی «مارا کو- فاس» دیلین مملکتده (مرباط) لردن (یوسف بن تاشف) ناک اداره سی آلتینه توپلا. نوب بیوک ییز حکومت وجوده گتیرمشلر. بو زمان، چوخ گوزهل، و حقیقتا صاف، چه کیسی تمام اولان و «المروذ»، آدلانان سیکگه نی ضرب ایتمشدر. بو حکومتدن سو گرا ظههور ایله ن و (المحدثلر) دیلین حکومت وقتنده بو سیکگه نی، دورت گوشه لی ایله مشلر. و سیکگه یه مخصوص کلمه لری دیگیرمی بیر دائره ایچینه آلمشلار. حکمدارک آدینی و شهرتی ده بو دائره ناک ایچینه یازدیرمشلار. بو سیکگه لرده تاریخ یوخ ایدی. اسلام سیکگه لری ئوستنده کی یازیلاره، کوفی خطی ایله ایدی. مصرده (سلطان صلاح الدین ایوبی) ناک اوغلی (سلطان عزیز محمد) ناک زماننده بو یازیلار، (نسخ) خطیله اولماغه باشلانمشدر. استانبول (موزه ی) ینده هجرتک اون ئونجی تاریخیندنبری اسلام لار طرفندن ایشله نن قیزیل، گوموش، و میس سیکگه لرک بیرنچه جوړه لری موجوددر.

مصرک اولکی والیری، تابع اولدیقلاری خلیفه لرک سیکگه لری کی سیکگه لر کسدیرمشلدر. مصرده (سلطان صلاح الدین ایوبی) ناک ضرب ایتمشدیگی سیکگه ناک ئوستنده: صول الینده بیرک کره سی صاغ الی بیلینده و تخت ئوسته باغداشنی قوروب اوتورموش بیر حکمدار رسمی وارددر. سلطان صلاح الدین ایرمنستان اولکه سیندن اولوب و اصلا کوردایدی. مصرده (فاطمی) لردن سو گرا (ایوبیلر دولتی) آدیندا بیر پادشاهلق تشکیل اولوندی. بو پادشاهلق بیرنجی سلطان «صلاح الدین ایوبی» اولدینگی کی، او پادشاهلق مؤسس ده اوزی ایدی. مشهور (اهل صلیب دعوالری) ناک اناقانی زمانلاری بو سلطانک وقتنده اولموشدر. (ایوبیلر) دنسو گرا (آنادولی) ده و (تورکستان) ده و اوز گه بیرلرده بیوک دولتلر تشکیل ایدن تورک حکومتلرینک مثلا؛ (سلجوقیلر) ک، (بنی ارتقلر) ک و (زنگیلر) ک کسدیردیکاری سیکگه لرک ئوستنده ده انسان و سائر دیری شکل لر، صورتلر گورولمکده در. ئوستنده صورت اولان بو سیکگه لر، اهل صلیب دعوالریندن سو گرا (آنادولی) ده کی تورک حکومتلریله دوستلیغه باشلیوب آلیش و یریشه گیریشه ن آغ ده گیزده کی اروپالی تاجرلر ایچون- چوخ آساندقله آلیم صاتییم واسطه سی اولوب آرالاریندا ایشله نوب قبول ایدیلمیشدر.

(سلجوقی) طایفه لریندن ایران طرفینده حکومت قورانلار، (عباسی خلیفه لری) ناک کسدیردیکاری سیکگه لرک طهرینی قبول ایلیوب آنجاق ئوستنه بعضی نقش و زینت آرتیردیبلار. لاکین (آنادولی). طرفینده حکومت دوزه لدن (سلجوقیلر) سیکگه لرینک طهرینی چوخ چوخ ده گیشدیردیبلر. مثلا؛ (سلجوقیلر) ناک قدیم سیکگه لرینک ئوستنده؛ الینده یالین قیلینج، بیر سلجوق آتلیسی گورونمکده در. هجرتک آلتی یوزینجی ئیلینه یاخون (سلجوق) سلطانلاریندان ایکنجی (سلطان سلیمان) ک

کسیدردیگی گوموش سیکگه لرک ئوستنده؛ اینده بیر طوپوز، و باشی (هاله) (۰) ایچنده بیر آتلی، نقش ایدیلمشدر. بونک کبی گینه (سلجوقی) سیکگه لرینده؛ دورت عدد دورت آیاغلی حیوان طرفیندن احاطه اولونموش اورتاده و اینده (مزرغ) اولان بیر آتلی گورونمکده در. (سلطان غیاث الدین کیخسرو ثانی) ننگ اصلی گورجسی اولان اروادی، هجرتک آلتی یوز قیرخ دورنجی ئیلینده کسیدردیگی سیکگه ننگ ئوستینه، بیر اصلان و ئوستینده بیر گونش صورتی ضرب ایتدیرمشدر. (سلجوقی) لرک آخرنجی پادشاهی (سلطان رکن الدین دورنجی قلیج اصلان) زماننده کسیدردیگی سیکگه ننگ ئوستینده؛ باشی هاله ایچنده و اینده دعوا سلاحلاری اولان آتلی صورتی ضرب ایدیلمشدر.

صوگرا (ارتقیه دولتی) ننگ، و «موصل»، «جزیره العرب» طرفلرینده استقلال قازانان (زنگی لر حکومتی) ننگ؛ تورک پادشاهلاری آدینه کسیدر- دیکلری سیکگه لرده، انسان شکلی و سائر روحلی صورتلری، ضرب ایتدیرمک عادت اولموشدی. بوسیکگه لرک چوخسی؛ انسان باشلاری یا اینکه باش دان بیته قدر گینه انسان صورتی، و ایکی باشلی (قاراقوش) شکل لر یله نقش لشمشدر. بوسیکگه لرک؛ (ساسانلر) لک و (یونانلر) لک سیکگه لریندن تقلید ایدیلمشدیگی آگلاشیماقدادر. حتی، بو سیکگه لرک بعضلرینده؛ حضرت عیسا و حضرت مریم ک صورتلری ضرب اولوندیگی کبی، بعضیلرینده ده؛ استانبول ایمپراطورینک صورتی و خاچ پرست لرجه حرمتلی ملانکه لرک رسم لری گورونمکده در. بو کبی سیکگه لرک بیر ئوزینده بو کبی خرستیان شکل لری اولدینی حالدده او بیر ئوزینده ده، سیکگه نی ضرب ایتدیرن اسلام پادشاهنک آدی و شهرتی یازیلی اولوردی. اسلام سیکگه لرینک بو طهرده نقش و ضرب (۰) هاله- آیک اطرافنده اولان آغلیق. تورکجه سی آی آغلی.

اولنماغی سبیلرینه گلد کده، او عصرک تاریخی لازیم اولدینی قدر گوزدن گیچیریلیرسه، بو کجا تجارتک سبب اولدینی آگلاشیماقدادر. قونشو اولان خاچ پرست حکومتلره ایملن آیش ویریشده آساندلیق اولماق ایچون اسلام سیکگه لریده قونشو خاچ پرست حکومتلرینک سیکگه- لری کبی ضرب ایدیلمشدر. نیجه که، محرر عاجزک ننده اولان بیر «تونس» سیکگه سیده بوقیلدندر. الیمیزده اولان بوسیکگه، آفریکانک شمال غربی سینده موجود «تونس» اسلام حکومتی ننگ قیزیل سیکگه- سیدر. قیمتی، آروپا سیکگه لرینه اوغون اولماقله بیرمی فراتق در. سیکگه ننگ اسلامجه اولان ئوزینده؛ یازینک ایکی طرفینک بیرینده «زیتون» بوداغی، او بیرینده بوغدا سنبل نقش اولونموشدر. باشدان آشاغی به طرف یازیلاری ده بونلاردر؛ (محمد الهادی مسده بای تونس فرانک ۲۰، سنه ۱۳۲۲). سیکگه ننگ اویری ئوزی ایسه تماما فرانسجه در. دؤره سی چچکلکی زنجیرله احاطه اولونموشدر. باش طرفده بیر ئیلدیز وار. دائره ننگ اورتاسیندا فرانسجه؛ (تونس، ۲۰ فراتق ۱۹۰۴) یازیلیدر. (زنگیه، یا اینکه، انا بکیه) حکومتی ننگ خصوصی صورتده کسیدر- دیکلری سیکگه لر؛ نقشلی و صورتلی، یوک پارچا و چوخ آغیر کسیمیش میس سیکگه لر ایدی.

«ماغول» ایمپراطوری مشهور (چنگیز خان) ک کسیدردیگی سیکگه لرکده اسلامجه اولانلاری موجوددر. چنگیز خان ک ضرب ایتدیردیگی بوسیکگه لر دن بیرسی آلمانانک «بیریتیش» موزه- سینده در. بو سیکگه ننگ ئوزینده؛ (الناصر لدین الله امیر المؤمنین)، آرخاسیندا (العادل الاعظم چنگیز خان) یازیلیدر. چنگیز اولادیندن (اوقتای خان) وفات ایلیندنصوگرا آروادی (توراکینا)، ارینک بیرینه «نابیه» اولموشدر. میلادک (۱۲۴۱) یندن (۱۲۴۶) سینده قدر، بو، ماغول

ایمپراطور یچه سینک گوموشدن کسدیردیگی سیکگه ننگ بیر نوزینده بیر آتلی نقش اولوندیغی کبی، او بیر نوزینده ده (لاله الاله الله محمد رسول الله) یازیلیدر. چنگیزک نه وه لریندن (منگوخان) ک سیکگه لرینده کی یازیلار، کوفی خطیله در. (هلا کوخان) ک سیکگه لرینده کی کوفی یازیلار داها گوزه لدر. بوسیگه لرینده بعضلرینک نوستنده (قا آن الاعظم هولاکو ایلخان المعظم) یازیلیدر. گینه، چنگیزخان ک نه وه لریندن (آباقا خان)، عربجه و اوغورجه، ایکی دیلده سیکگه ضرب ایتدیرمشدر.

تورک و ماغول خانلارینک یا که، قا آنلارینک ضرب ایتدیردیکاری سیکگه لر نوستنده؛ ک چوخ (لاله الاله الله) و خلفای راشدین آدلاری (ابوبکر، عمر، عثمان، علی) یازیلیدر. بوسیگه لرک نوستنده بعض- لرینده؛ انسان، داوشان، قاپلان، اصلان و گونش، قارقوش، گونش، ده وه، و گوگه رچین شکل لرله بعض اشاره لر موجوددر. بوسیگه لرک بیر قسیمی (تفلیس) ده، بیر قسیمی ده (بغداد) ده ضرب اولونوموشدر.

هندوستاندا کی ماغول سلطانلاریده، میلادک اوز نوجنچی عصریندن باشلیوب چوخ گوزه ل و یاخشی سیکگه لر ضرب ایتدیرمشدر. هندوستانک اسلام سیکگه لری ایچینده ک گوزه لی (سلطان جهانگیر شاه) ک (۱۶۰۵) دن (۱۶۲۸) ه قدر کسدیردیگی قیزیل سیکگه لر در. بوسیگه لرک نوستنده ده چرخ دوزگون و گوزه ل انسان و حیوان صورتلری و یاخشی نقش لر ضرب اولونوموشدر.

اسلام سیکگه لرینک هامیسینک تاریخی تفصیلا یازماق ایچون بیوک بیر تاریخ و فهرست کتابی یازماق لازیمدر. او قدر تفصیل ایسه، بیزیم بو کتابیزه ال ویرمه دیگیچون بوراده مختصر و جهیله کفایت ایله دیک.

II

مصر او لکه سی و تاریخی

مصر. سوبش قانالی. نیل چایی. مصرک بیر لری. مصر بیر لرینده عمله گن گوگه ره تیلیر. پاپروس کاغذی، و اونک اوتی. مصر اکین لری. مصر، حضرت عمر وقتنده. مصر، حضرت عثمان دورینده. مصر، بنی امیه و بنی عباس خلیفه لری زماننده. مصر، «طولونیه» و «فاطمیلر حکومتی» زماننده. مصر، چرکز پادشاهلاری (کوله منلر) زماننده. مصر، عثمانلی حکومتی الینده. مصر، «خدیو» لر الینده. مصرک ایمدیکی بویوک لکی، و نفوسی. مصرده، قاهره شهری. مصرده «فاطمیلر حکومتی». مصرده، «ازهر» جامعی و اونیه رستی. مصر، اسکندر ذوالقرنین زماننده. اسکندریه شهرینک بنا اولنماغی. اسکندریه اونیه رستی و کتبخانه سی. مصر شهر لری. اهل صلیب لر و اهل صلیب دعوالاری.

مصر- بواولکه، «آفریکاک» قطعه سینک گون چیخان طرفینک یوخاری سمتنده در. آفریکاک قطعه سی، «آسیا» قطعه سیندن آز وقتدن بیردر که، آیریلمشدر. قباغجه، آفریکاک ایله آسیا قطعه لری قورودان بیر بیرینه یال- پیشیق ایدی. بو، قورولق؛ مصر او لکه سینک شمالنده (بوخاریسنده) کی آغ ده کیزله؛ او لکه ننگ گون چیخان طرفینده، بیوک هند ده گیزیندن آیریلوب قارالار ایچینه صوخولان انسزجه و «قیرمیزی دریا» آدلانان

ده گزٹ، یوخاری سمت آراسیندا ایدی. بو، انسزجه قوروق واسطه-
سیله آسیا قطعه سینه یابیشیق اولان آفریکا قطعه سی، او زمان «یاریم آدا»
حالینده ایدی. آسیا قطعه سیندن آفریکا قطعه سینه گچمک ایچون آریقدا
اولان واسطه، آنجاق قورودان اولان بو، دار گچید ایدی. مصرک بو
دار گچیدی، مدنی ملترک آسیا به گوندردیکری گیلرینی چوخ
یوروردی، یوللارینی اوزاخ سالیردی. گیلر، آوروپادان آسیا به گیتمک
ایچون اویوک آفریکا قطعه سینک اطرافینی دولانوب آی لارجه یول
گیدند نصو گرا آسیا قطعه سینه یتیشه گه مجبور اولوردیلار. آسیادن
آوروپا به گونده ریلن گیلرک ده حالی بویله ایدی. قدیم زمانک مدنی-
لشن ملتریندن؛ مصر لیلر، قارطاجه لیلر، یونانیلر، رومالیلر، عربلر،
فیکه لیلر، ابرانیلر، آثوریلر، بو اوزاخ یولک زحمتنه قاتلانیشلار،
چاره سینی ایده مه مشلردی. بودار گچید، چوخ زمانلار ییوک ملترک
ییوک آیش ویریشلرینه مانع اولموشدی. بو، ییوک انگلی، نهایت
ایمدیکی دورک مدنیلریندن فرانسزلار، علم و معرفت لری سایه سینده
اورتادان یوخ ایله مشلر.

سویس قانالی

فرنگلر، بوانگل زحمتینی اورتادان یوخ ایله مک ایچون بیر چاره دوشوندیلر.
بو چاره ایسه؛ آریقدا اولان بودار گچیدی آغ ده گیز ایله، قیرمیزی
ده گیزی بیر بیرینه قاریش دیر ماقله، گیلره یول اچماقدان عبارت ایدی.
فرنگلر، بونیت لرینه میلادک مین سگزیوز اللی طوققوزنجی تاریخنده
باشلادیلار. مینلرجه عمله ایسه دوب و جوره جوره اختراع ایله دیکری آلت لرله
اون نیل مدت چالشدیلار. ایمدی «سویس قانالی» آدلانان او اهمیتلی
قانالی، نهایت مین سگزیوز آتمش طوققوز تاریخنده قازیوب قورتار
دیلار. گیلرک، آغ ده گیزدن قیرمیزی ده گیزه گچمه سینه یول

اچدیلار. بویول واسطه سیله آروپا گیلری یاخون یول ایله گچوب
آسیا ایسگله لرینه، هندوستان لیمان لارینه یتشمکده درلر. قانالک
یوخاری باشی، آغ ده گیز قیراغینده کی «پورت سعید» ایسگله سیدر.
آشاغیکی قورتالاجاغیدا، قیرمیزی ده گیز کنارینده «سویس» قصبه-
سیدر. قانالک اوزونلغی، یوز، آتمش کیلومترودر. (۰) گهنیشلیکی
سکسان مترو، ده رینلیگی ایسه سگیز مترودر. اون نیل مدتنده
قازیلیمش، ویشیوز میلیون فراق (**). پول، قازیله ایچون خرج ایدیلمشدر.
قباغجه، فرانسه نک «مارسیلیا» ایسگله سیندن، هندوستان لیمان لاریندان
بیرسی آراسیندا کی اوزاقلیق - آفریکانک جنوبنده کی «امید بورونی»
دییلن یول ایله گیدیلدیگی وقت - آلتی مین (میل) ایدی. ایمدی بو-
یول، (سویس قانالی) نک آچیلماغی سایه سنده ئوچ مین (میل) اولموشدر.
قانالی قازدیروب آچان اینجینار، بیر فرنک اینجیناری ایدی. آدی
«موسیو فردیناندو، له سه پس» در.

ایمدیکی آفریکا قطعه سی، سویس قانالی واسطه سیله آسیا قطعه.
سیندن آریلوب آریجه بیر آدا حالینه گیرمشدر.

نیل چایی

مصر اولکک سینک هواسی چوخ ایستیدر. یاغمیری چوخ
آزدر. حتی یوخ کبیدر. مصر تورباغینه جان ویرن، مصر اولکک سینی دیریلدن،
(نیل) آدیندا چوخ ییوک بیر چای در. (نیل) اولمازسه، مصر اولکک سی
خراب اولار، قورویوب چوله دونر. مصرک دیریلیکی (نیل) ک سایه-
سینده در. مصرک دیریلیگینه سبب اولان ومصر لیلر طرفندن (مبارک-
نیل) دیلوب آدلانان بو چای ک باشی؛ آفریکا قطعه سینک جنوب
سمتینک گون چیخان طرفینده، آشاغی (سودان) اولکک سینک جنوبنده
(*) بیر کیلومتر؛ مین مترودر. یعنی، مین روس آرشیندر.

(**) بیر فراق، اونوز یددی قهک قدرینده در.

و (زنگبار) اؤلکه سینک محالنده کی (ویقتوریا، نیانزا) گولسی دییان
 چوخ بیوک بیر گولندرد. نیل، بو گولدن چیخوب (آغ نیل) آدیله
 آخماغه باشلار. (سودان) اؤلکه سیندن گیچدیگینده بیر نیچه چایی لار
 گلوب قاریشدیغی کبی، داهای یوخاریلاره گیچنجه، (حبشستان) دن
 چیخان (گولک نیل) و (آتبارا) دییان چایی لارده آخوب قاریشیر. (نیل)
 اوندانصو گرا چوخ بیوک بیر چایی اولوب و چوخ یه گین بیر آخیتی-
 ایله آخماغه باشلیور. یوخاری مصر ایله، اورتا مصر دییان بیر لرلرک
 آراسیندا آلتی بیرده چاغلیمان (شلاله) وجوده گتیریر. سو گرا آشاغی
 مصر دییان بیرده یاییلوب بیر چوخ قول لاره آیریلیر، بوسیاق ایله آغ
 دگیزه توکولور. (نیل) ک بویله جه قول، قول آیریلوب ده گیزه
 توکولدیگی بیر لرلرک آدینه (دلتا) دیلیر. (نیل) ک اوزونانی آلتی مین
 دورتوز یتیش کیلومترودر. نیل چایی، دنیانک ا ک اوزون چایی اولان
 شمالی آمریکا ده کی «میسسی سی» چایندانصو گرا ا ک اوزون اولان چایدر.
 مصرک مدنیتی، عظمتی، خلاصه آغ گونلی لیگینی، قارا گونلی لیگینی،
 هرشیئتی وجوده گتیره ن (نیل) چایدر. نیل ک صوی مصریلرک دیریلک
 شیره سیدر. نیل ک صوی آزالیرسا، یا اینکه یوخ اولارسا، مصرک و
 مصریلرک آغلار گونیدر. بونی آ گلاماق ایچون مصری، نیل ک داشقین-
 لیقندان بیر آیی قباغ گورمک کفایت ایدر. نیل ک بو موسمینده نیل ک
 گهنیشلیگی یاریسینه دک اینه ر. صولار آزالوب؛ بولانیق، چامورلی،
 دورغون بیر حاله گیرر. نیل، آخیمینی گویا، شاشیرمش اولور. نیل ک
 صولاری چکیلدیگیچون هر طرف بیوک بیر قوراخلیق ایچنده قالیر.
 قیزغین بیر هوا آلتندا، آغاجلارک قوللاری، گودده لری، توزلوتورپاخلی
 و حایفانمالی بیر صورتده گورونور. یام یاشیل یارپاخلار؛ قوم فیرطنا-
 لاری ایچنده رنگ لرینی ایتیروب، یاخوندان بیله آیرد اولنامازلار. بو

حال مصدره هر نیل وجوده گلمکده در. بو، نیل ک داشقینلیق باشلاماغینه
 یاخون زمانیدر. بو حالدن بیر نیچه گون سو گرا شدتلی و تنس دیل لر
 اسمه گه باشلار. یارپاخلار، توزدان سیلکینوب اولکی لطیف و گوزل
 رنگینی آلیر. گونشک ایصتی لیگی، اسمکده اولان تنس دیل لرک
 تاثیر یله، سزینلیگه گچر. آز بیر زمانصو گرا (نیل) ده، بیوک بیر
 ده گیشیکلیک گورونور. صولار، بیر ایکی آرشین قالخماغه باشلار.
 بیر نیچه گون قباغ، ایچیله جک بیر حالده اولان صولارک سزینلیگی،
 صافیغی پوزولار. نیل، بتون بتونه یاشیل، صولقون، متعفن بیر رنگه
 دوشر. بو حال، نیل ک داشماقدا اولدیغیچوندر. (سودان) طرفینده کی
 بیوک داغلارک قاری نهریوب بیوک سیلر وجوده گلیر. بو، سیل لر؛
 اطرافدا بیر یکن عفوتلی سولاری ده سورو کلیوب (نیل) ه گتیر لرر.
 بو گرا گوره (نیل) ک رنگی یوخاریدا دیدیگیمز رنگه دوشر. بو وقت
 نیل ک صولاری چوخ ضرر لیدر، هیچ ایچمه لی دگیلدر. ایچیرسه انسانک
 سیدیك قاووغینده (مشانه ده) یامان آغریلار توره در. بونک ایچون هر
 کس بیر نیچه گون قباغ ایچیله جک صولارینی گوتوروب صاخلارلار.
 نیل ک بوحالینه (یاشیل نیل) دیلیر. سو گرا نیل ک صولاری، گتدیکجه
 چوخالوب قالغیر. بولانیق بیر حال ایله، یاشیل خورما آغاجلارینک
 آراسیندان داشوب آخار. اون گون سو گرا، مثالییر گون صباح وقتی
 نیل کنارلارینه گوز گزدریلیرسه، گونشک؛ «لاجورد» رنگلی بیر بیر
 نوستنده طلوع ایله دیگی، و صولارک گل کبی بیر رنگده آخدیغی
 گورونور. گونشک نوری آرتدیقه نیل ک ده قیرمیزیغی آرتار. بیر
 آز سو گرا نیل، تند قیرمیزی بیر رنگه گیرر. بو رنگ، صولارک
 اوجالوب آچاخلانماسیله همیشه، دگیشه ر. بعض وقت یاریم شافاخلی

(شفاف) بیر رنگه گیرر. لکن قیرمیزیلیغنی گینه ساخلار. نیلک بو حالینه ده (قیرمیزی نیل) دیلیر.

بعض گونلر؛ صولار، چوخ آرتیق اوجالیر. نیلک لطیفلیگی، گوزهللیگی گیتدیگجه آرتار. بولایق صولار، قیزغین چول لرک گه نیشلیگی اورتاسیندا بیوک داشقین لقله آماغه باشلار. راست گلدیگی سدری، چامورلاری، سورو گلوب گوتورر. نیل داشقین- لغنک بولطیف آختیسی، چولر اورتاسیندا دیریلیک و گوزهللیک وجوده گتیرر. بتون طبیعت، تازه بیر دیریلیگه گیرر. مصر آروادلا- رینک، کیشلرینک، اوشاخلارینک و بیر چوخ جامیش سورولرینک سرین صولار ایچینده گرشیدیکاری دولاندیقاری گورونر. نیلک ساکت سیلرینک آختی سینه دوتولان دسته دسته بالیق لارک، گوشک ایشینی قباغندا گوموش کبی پاریلتی لارله کچدیکلری آگلاشیلار. رنک، رنک توکلی قوشلارک، نیلک صولاری ئوستنده اوچوشدیقلاری معلوم اولار. نیل، بوسیاقله، اوز حدندن یددی، سگیز، بلکه اون آرشین اوجالار. نیل چایی بوقاعده ایله داشوب آخیمندن چیخار، صو- لاری اطرافنی باصار. ایول آییندان باشلیوب سنتیبارک آخرلینه دک نیل بویندا کبی بیرلرک هامیسی صوالتیندا قالارلار. سنتیبار آخرلینده نیلک صولاری یاواش یاواش آچاخلانا. دیقابر آخرلینده یاتاغینه چکیلوب اوز حدینه گیرر. اوزینک گوگ و صاف اولان رنگینه دوشر. نیلک صولاری چکیلیر کن اطرافده اولدیجه برکتلی بیر چامور (پالچق) طبقه سی بوراخیر. بو طبقه، چوق آساند اکیله بیلدیگی کبی، تعجب اولناچاق بیر مرتبه ده تیزلیکله محصولاتده یتیشدیرر. صولار چکیلمگه باشلار ایکن نویابر آینه. بیر طرفندنده بوغدالار اکیلیر. آپریل و مای آیلارینده اکیتر ده ریلوب، خرمن لر اورتادان

گوتوریلور. مصر اؤلکه سی، نیل واسطه سیله اکیچی لیک ایچون اگ یاخشی بیر مملکتدر. مصر اؤلکه سینن، نیل وجوده گتیردیگی کبی، مصرک بتون محصولاتنی ده نیل ظهوره گتیرمشدر. قدیم مصرلیر، نیله بیر معبود کبی عبادت ایدردیلر. اونى اوزلرینه بیوک بیر معبود سایاردیلار. نیلک اطرافنده کی گولرده همیشه؛ اوردکار، قارا باتاقلار، قاشیخچى قوشلاری، آغ توکلی، قاراتر کلی لیلکار اولور. بو گولرده، بالخاصه مصره مخصوص اوتلار گوگه روب چیخار. نیلده چوخ بالیق یتیشیر. الک غریبه سی، ئوستی تیکانلی بیر جوره بالقدر. بو بالیق، ایسته دیگی وقت شیشه. شیشدیگی زمان، آرخاسینک آغیرانی بونی ئوزی ئوسته یاتیرار. او وقت، قارنی یوخاریدا گویا، بیر کیرپی کبی سوزولوب گیدر. نیلده بیر وقت، خلی «تیمساح» و «صو آغیری» وارایدی. بونکچون نیل قیراخ لاریندا گرمک همیشه قورخولوایدی. نیلده کی «تیمساح» لار، چوخ وقت آلتی آرشین اوزونلیغندا اولوردی. بونلار، چوخ وقت قورویه چیخوب آله کیچن انسانلاری یوداردیلار. صو آغیر- لاریده آک چوخ «قایق» (لودکا) لاره هجوم ایلیوب اونلاری ده- ویردیلر. بو ایکی جانواردن، بو گون مصرده اثر قالمیوبدر. صو آغیری، دها قدیم زمانلارده تلف ایدیلوب قورتولدیغی کبی «تیمساح» ده، یاخون وقتلرده توکهنوب یوخ اولمشدر. مصر اؤلکه سینک مدینته و مصرلیرک فکریته نیل، چوخ بیوک تأثیرلر ایتمشدر. نیلک هرئیل، داشقیناق لار ایدوب چکیلمه سیله بره کله نن یرار؛ باغ، بوستان، اکین و اوتلاق لار ایله اورتولودر.

مصر اؤلکه سی و بیرلری

کیچن صحیفه لرده یازدیغیمز کبی مصرک بیرلرینی، نیل وجوده

گتیرمشدر. مصرکٚ بیرلری، نیلکٚ بویدان بویا صحرا لیله، آغ دگیزه تو کولدیگی بیرلردن عبارتدر. مصری، بیرینجی دفعه گیدوب گورهن اٚ قدیم تاریخچی لردن مشهور «هه رودوت»: مصر، نیلکٚ بیرهدیه سی- در، دیمشدر. مصر، چول لر اورتاسندا اوزانان گؤگه ره نتیلی و محضو- لاتلی بیر مملکتدر. نیلکٚ، لطیف کنارلاریندا همیشه، تروتازه همیشه بره کتلی بیر حالدده اولان بیوک اکینه جکار موجوددر. مصر مملکتی آشاغی مصر، یوخاری مصر، اورتا مصر، آدلاریله ئوچ حصه یه بو- لندشدر. آشاغی مصر؛ نیلکٚ بیر چوخ قول لاره آیریلدیغی حالدده آغ دگیزه تو کولدیگی و گتیردیگی لیل (سیئل جاموری) ایله دگیزی دولدوروب وجوده گتیردیگی بیرلردر. که، بو بیرلره «دلتا» دیلیدیگی کبی بو حصه یه ده آشاغی مصر دیلیر.

یوخاری مصر؛ حبش اوٚلکه سینکٚ شمالنده و مصر مملکتی نلکٚ جنوبنده کی بیرلردر. «دلتا» ایله، یوخاری مصرکٚ آراسیندا قالدان بیر- لره ده، «اورتا مصر» دیلیر. ایملی «دلتا» آدلانا بیرلر، وقتیه بتون بتونه دگیز ایملی. او زمان، آغ دگیزکٚ گوکٚ دالغالاری (له پلری) او عظمتلی «اهرام» لارکٚ اولدیغی قوملی صحرا ره قدر یانا شیردی. نیل؛ ایملیکی «قاهره» شهرینکٚ یاخوندا او زمان بنا اولنان «منفیس» شهرینکٚ بیر آز شمال طرفینده قورتولوب دگیزه بتیشیردی. برمدت صوگرا، حبش اوٚلکه سی داغلاریندان آخوب گلن سیئل لارکٚ سورو کلیوب گتیردیکاری تورپاخلار، نیلکٚ چیخدیغی بیر (باش طرفینی- منبعینی) دولدورمش. ولاکن نیلکٚ گوجلو اولان آخینتی سی، بو بیغینتی لاری یاروب کیچمیش. و آخیمینه انگل اولان تورپاخلاری ده سورو کلیوب گتیرمش. نیلکٚ، بو وجهله هروقت گتیرمکده اولدیغی تورپاخلار،

دگیز کنارلارینی دولدوروب بیر حالته سالدیغی کبی، دگیز صولا- رینکٚ، دالغالارینکٚ گتیردیگی قوملارده، بو بیرلری بیر قات داها آرتیرمش و محکمکندرمشدر. نیل، بو حالینده همیشه دوام ایله دیگیچون بو گون گورونمکده اولان بیرلری وجوده گتیرمشدر. نیلکٚ وجوده گتیردیگی بو بیرلر، بیرمی ئوچ مین کیلومتر، دورا دور بیوک- لگینده در. و ئیلدن ئیله آرتماقدادر. بو بیرلر، دگیزکٚ کنارینده ئوچ گوشه شکینده در. مصرکٚ احوالاتنه، روایت لر و ناغل لر سایه سینده خبردار اولان مصر راهب (کشیش) لرینکٚ دیدیگنه گوره، مصرکٚ بیرینجی فرعونی (ایمپراطوری) اولان «مه نهس» کٚ وقتنده، مصر بتون بتونه صولاره غرق اولموش بیر حالدده ایملی. دگیز، «منفیس» شهرینه یانا- شیردی. «تب» شهرینکٚ (۰) اطرافی، متعفن بیر باطناق حالینده ایملی. لاکن بو راهب لر، یا گلش فکرده درلر. چونکه، نیل، هر ئیل داشدیغی زمان چامورلارکٚ اٚ چوخینی، قیراخلاریندا کی صحرا لره بوراخیر، ایره لیله دیکجه داها تمیز داها صاف بیرحالدده آخار. اولسا، اولسا، آنجاک گون چیخان و اورتا طرفلرده کی قول لارکٚ اگرینتیلی قیراخلارینی دولدورا بیلردی. نیل قول لارینکٚ بو قیراخلاریندان بیر، اون دورت، او بیر اونی آلتی «هکتار» در. (۰) اگر بو معلومات، دستاویز ایمله جکٚ اولارسا، نیلکٚ «دلتا» نی دولدورماغیچون تخمینا ایملی یوز قیرخ عصر کیچمه سی لازیمدر. (X) که، بو قدر مدت، هیچ وقت قبول اولنماز. حالبو که، نیلکٚ وجوده گتیردیگی (دلتا)، (مه نهس) کٚ وقتندن داها قباغجه ده موجود ایملی. حتی مصریلر، بیرینجی دفعه مصر

(*) بو شهر، یوخاری مصر حصه سینده در.

(**) بیر هکتار، دورادور یوز مترو بیره دیلیر.

X بیر عصر، یوز ئیل دیمکدر.

گتیرمشدر. مصرکٔ بیرلری، نیلکٔ بویدان بویا صحرا ریلله، آغ دگیزه تو کولدیگی بیرلردن عبارتدر. مصری، بیرینجی دفعه گیدوب گورهن أ قدیم تاریخچی لردن مشهور «هه رودوت»: مصر، نیلکٔ بیرهدیه سی- در، دیمشدر. مصر، چول لر اورتاسندا اوزانان گوگه ره نتیلی و محصو- لاتلی بیر مملکتدر. نیلکٔ، لطیف کنارلاریندا همیشه، تروتازه همیشه بره کتلی بیر حالده اولان بیوک اکینه جکار موجوددر. مصر مملکتی آشاغی مصر، یوخاری مصر، اورتا مصر، آدلاریلله ئوچ حصه یه بو- نمشدر. آشاغی مصر؛ نیلکٔ بیر چوخ قول لاره آیریلدیغی حالده آغ دگیزه تو کولدیگی و گتیردیگی لیل (سیئل چاموری) ایله دگیزی دولدوروب وجوده گتیردیگی بیرلردر. که، بو بیرلره «دلتا» دیلیدیگی کبی بو حصه یه ده. آشاغی مصر دیلیر.

یوخاری مصر؛ حبش اولکه سینکٔ شمالنده و مصر مملکتی ناکٔ جنوبنده کی بیرلردر. «دلتا» ایله، یوخاری مصرکٔ آراسیندا قالان بیر- لره ده، «اورتا مصر» دیلیر. ایمدی «دلتا» آدلانان بیرلر، وقتیله بتون بتونه دگیز ایدی. او زمان، آغ دگیزکٔ گوکٔ دالغالاری (له په لری) او عظمتلی «اهرام» لارکٔ اولدیغی قوملی صحرا ره قدر یانا شیردی. نیل؛ ایمدیکی «قاهره» شهرینکٔ یاخوندا او زمان بنا اولنان «منفیس» شهرینکٔ بیر آز شمال طرفینده قورتولوب دگیزه یتیشیردی. بیر مدت صوگرا، حبش اولکه سی داغلاریندان آخوب گن سیئل لرکٔ سورو کلیوب گتیردیکلری تورپاخلار، نیلکٔ چیخدیغی بیر (باش طرفینی - منبعینی) دولدورمش. ولاکن نیلکٔ گوجلو اولان آختیتی سی، بو بیغیتتی لاری یاروب کیچمیش. و آخیمینه انگل اولان تورپاخلاری ده سورو کلیوب گتیرمش. نیلکٔ، بو وجهیله هر وقت گتیرمکده اولدیغی تورپاخلار،

دگیز کنارلارینی دولدوروب بیر حالته صالحینی کبی، دگیز صولا- رینکٔ، دالغالارینکٔ گتیردیگی قوملارده، بو بیرلری بیر قات داها آرتیرمش و محکم لندیرمشدر. نیل، بو حالنده همیشه دوام ایله دیگیچون بو گون گورونمکده اولان بیرلری وجوده گتیرمشدر. نیلکٔ وجوده گتیردیگی بو بیرلر، بیرمی ئوچ مین کیلومترو، دورا دور بیوک- لگیننده در. و ئیلدن ئیله آرتماقدادر. بو بیرلر، دگیزکٔ کنارینده ئوچ گوشه شکیننده در. مصرکٔ احوالاتنه، روایت لر و ناغل لر سایه سینده خبردار اولان مصر راهب (کشیش) لرینکٔ دیدیگنه گوره، مصرکٔ بیرینجی فرعونی (ایمپراطوری) اولان «مه نهس» لکٔ وقتنده، مصر بتون بتونه صولاره غرق اولموش بیر حالده ایدی. دگیز، «منفیس» شهرینه یانا- شیردی. «تب» شهرینکٔ (۰) اطرافی، متعفن بیر باطناق حالنده ایدی. لاکن بو راهب لر، یا گلش فکرده درلر. چونکه، نیل، هر ئیل داشدینغی زمان چامورلارکٔ أ چوخینی، قیراخلاریندا کی صحرا لرده بوراخیر، ایره لیه دیکجه داها تمیز داها صاف بیر حالده آخار. اولسا، اولسا، آنجاق گون چیخان و اورتا طرفلرده کی قول لارکٔ اگرینتیلی قیراخلارینی دولدورا بیلردی. نیل قول لارینکٔ بو قیراخلاریندان بیر، اون دورت، او بیرری اون آلتی «هکتار» در. (۰) اگر بو معلومات، دستاویز ایدیله جکٔ اولارسا، نیلکٔ «دلتا» نی دولدورماغیچون تخمینا یدی یوز قیرخ عصر کیچمه سی لازیمدر. (X) که، بو قدر مدت، هیچ وقت قبول اولنماز. حالبو که، نیلکٔ وجوده گتیردیگی (دلتا)، (مه نهس) لکٔ وقتندن داها قباججه ده موجود ایدی. حتی مصر لیلر، بیرینجی دفعه مصر

(*) بو شهر، یوخاری مصر حصه سینده در.

(**) بیر هکتار، دورادور یوز مترو بیر دیلیر.

X بیر عصر، یوز ئیل دیمکدر.

تورپاغینه آباغ باصدیقلاری زمان، (دلتا) بتون بتونه وجوده گلهشدی. حاصل؛ مصر، بتون فیض و بره کتتی، نیلک وارلغی سایه سینده قازانمیشدر. نیلک؛ - داشقیقلقدان صوگرا یاتاغینه چکیلیر کن - چول لرده بوراخدیغی چامورلار، مصر تورپاخلارینک قوه تنی حددن آرتیق بیر حالده آرتیرمیشدر. فیض و بره کتتی؛ صولارک، آشوب باصماغی واسطه سیله قازانان صحرار، آنجاق بیر نیچه جوره گوگهره نئی یتیشدیره ییلر. بوگا گوره، مصر صحرالرینده یتیشن گوگهره نئی لرده؛ جمیز- آغاجی، آقاسیا، و میموزادن عبارتدر. مصرک باغچه لری ایسه؛ نار، تمیر هندی، قایسی (اریک) انجیر، و خورما آغاجلاریله دولودر. مصرده قیش وقتی صولار چکیلمه گه باشلاینجه، بتون اطراف؛ ا کین لر و گوزل چمن لر، اوتلاق لار ایله دولار. بوغدا اوقدر تیزلیکله گوگه روب یتیشیر که، نیل ده ایکی حتی ئوچ دفعه محصول بیغماق ممکن اولور. داشقیندانصوگرا، تیز قورویاجاق دره جه ده اولان بیرلره؛ بوغدا آریا، داری ا کیلیر. پاخلا، نوخود، مرجیمک کبی شیلر ایسه، اؤز- اؤزیه چیخوب گوگهریر. صولار ایله اؤرتولو اولان بیرلرده، حیوان- لاره اوتلاق ایدیلیلر. بو کبی بیرلرده؛ صغیر، گیچی، قاز، سورولری یتیشدیریلیر. نیلک اطرافنده اولان گؤل لرده ایسه همیشه اؤردکار، قارا باطلاق لار، قاشیقچی قوشلاری، آغ توکلو قارا باشلی لیلکر اولور. بو گؤل لرده، بالخاصه مصره مخصوص گوگهره نئی لر گوگهره ب چیخیر. (دلتا) ده کی باطلاق لارده، اک چوخ (پاپروس) کولی یتیشیر. پاپروس، ساز کبی اوزون بیر اوت در. باشینده، نازیکجه باشاغی (کاکیلی) وار در. بو، کوالک ساینک گهنیشلیگی ئوچ متر و قدرینده در. قدیم مصرلیلر، بو گهنیش ساپلاری، صحیفه کبی حصه حصه کسه ردیلر. بیر-

بیرینک یانته قویوب ئوستنه ضمع عربی (صم غربی) سورتردیله. صوگرا بو صحیفه لرک ئوستنه، دیکینه گلک ایچون بیر قات پاپروس داها قویاردیلار. بونلاری بیر بیرینه یاخشیجه یایشدیراندانصوگرا، ئوستینی پرداخلاردیلار. و بو قاعده ایله، (پاپروس) دیلن کاغذی قایبیروب ئوستنه یازی یازاردیلار.

«لوتوس» دیلن چیچک لرایسه، اک چوخ «یوخاری مصر» ده چیخوب گوگهریر. لوتوس، چیچکلی بیر جوره اوت در. بو چیچک لرک ئوچ جوره سی واردر: آغ، گوگ، آل .. بونلاردان آغ ایله، گوگ اولانلارینک؛ ایچی اوافق دانه لرله دولو خشخاش کبی بیر جوره میوه سی واردر. آل رنگده اولانلارینک ایسه، بال پهته گینه بگزر بیر میوه خزینه سی اولور. بو، پهته گنک هر دیشیگنده، زبتون دانه سی بیوک- لگنده و چوخ لذتلی دانه لر موجود در. که، بوگا (مصر پاخالسی) دیلیلر. مصرده بیوک میشلر یوخدر. داغلارینک یاماجلارینده، اوت یوق، قوب قورودر. یاماجلار، چیپلاخ قایالاردان عبارتدر. بوگا گوره، صحرا ده کی بیرلر چوخ قیمتیدر. مصرده کی میشلر؛ اوافق تفک آقاسیا، میموزا، و ایلقین میشلر لیکاریدر.

صحرا ده، نیلک وجوده گئیردیکی ا کین، اوتلاق، و چمن لره دولو- بیرلر، (۶۰۷، ۳۳) کیلومترو دورا دور، ا کین بیرلیریدر. بو بیرلر، (۶۰۰۰۰۰۰۰) جان بسله مگه کفایتدر. مصر، بیروقت نفوسی اک چوخ اولان مملکت لردن ایدی. بو گونده، بیرلرینک قدرینه گوره، اک چوخ نفوسلی مملکت لردن صایلا ییلر. مصر اولکه سی، حضرت عمر (رضی) زماننده اسلام لار طرفدن فتح اولوندیغی وقت، نفوسی (۲۰۰۰۰۰۰۰) و ا کینه جک بیرلریده (۳۰۰۰۰۰۰۰) (فدان) قدرینده ایدی. (۰) حضرت (*) بیرفدان؛ دورت مین ایکی یوز دورا دور مترودر.

عمر طرفدن مصره جانشین تعیین اولنان (عمر و بن العاص) ئڭ وقتده،
مصر دن (۵۰،۰۰۰،۰۰۰) مناته قدر ویرگی - داخوت، نالوق - آلئیردی.
حضرت عثمان زمانده ایسه، بو ویرگی (۶۰،۰۰۰،۰۰۰) منات قدرینده
آئیردی. که، او زمان مصرلیاره آغیر ویرگیلر قویولوب گوج ایله
آئیرمش.. (۱) بنی امیه و بنی عباس خلیفه لری زمانده مصر دن آلتان
ویرگی، ئیلده (۱۲،۰۰۰،۰۰۰) منات، (طوونیه حکومتی) زماننده
هجرتڭ (۲۵۷) نجی ئیلینده (۱۶،۰۰۰،۰۰۰)، (فاطمیلر حکومتی) زما.
نده هجرتڭ (۳۶۳) نجی ئیلینده (۲۸،۰۰۰،۰۰۰) منات ایدی. صوگرا،
هجرتڭ، (۷۰۸) نجی ئیلدن، (۹۲۳) نجی ئیلنه دڭ مصرده حکومت
سورهن (چرکنز پادشاهلارڭ) - کوله من لر - ئڭ زماننده، او ندانصوگرا
مصرڭ حکومتی آلرینه آلتان (عثمانلی حکمدارلاری) وقتنده هجرتڭ
(۱۲۱۳) نجی ئیلینده مصر دن آلتان ویرگی؛ (۱۱۶،۶۵۱،۷۲۷) «میده»،
ایدی. (۰) بو، پول (۸۰،۰۰۰) مصر لیراسی دوتور. (X) صوگرا مصرڭ
حکمرانلی، «خدیو» لرڭ ایله کیچندنصوگرا، اول فرانسزلارڭ، صوگرا.
ده اینگیلسلرڭ نفوذی حکمرانلی، مصرده آرتمش. اینگیلسلرڭ مصرده،
نفوذلاری آرتدیغی کبی اونلارڭ همتی سایه سینده مصر ییرلرینڭ مدا.
خلیده آرتیش. بیله که، میلادی تاریخڭ (۱۹۰۲) نجی ئیلینده، خدیو
حکومتینڭ مصر دن آلدیغی ویرگی؛ (۱۱۰،۸۵۰،۰۰۰) مصر لیراسی
اولوشدر. که، مداخلت بو قدری، (کوله من) لرڭ زماننده کی و عثما.
نیلارڭ یوخاریدا نشان ویردیگیمیز تاریخده کی، آلدیقلاری ویرگی.
دن یگیرمی قات آرتیقدر. حالبو که، مصرده کی (نیل) گنه همان

(۱) مدنیت اسلامیه ج ۲. ص ۸۶.

(۲) «میده» تخمیناً بیش فیک اولور. او زمانگ مصر پولی ایدی.

(X) «میر مصر لیراسی، دوقوز منات آلتیش فیکدر.

بیلدر. مصرڭ آب هواسی ده گنه او آب و هوادر. لاکن هر بیر
دورده، حکومت لرینڭ چالیشقانلی، علم و معرفتی، عدالتی، مدنیتی،
نه ایدیه، مصر ییرلرینڭ گلیریده، او گراگوره ایدی.

مصرڭ ایمدیکی حالده نفوسی، - نوبه و سودان مصری دن علاوه -
(۱۱،۲۸۷،۳۰۹) جاندر. و مصر قطعه سیده، - سودان مصریدن علاوه -
(۹۹۴،۳۰۰) کیلومترو دورا دور یوکلگیندهدر. مصرڭ ایمدیکی
پایتختی (قاهره) شهزیدر. نفوسی (۶۵۴،۰۰۰) در.

قاهره شهرینی؛ - آفریکانڭ شمال غربی سمتده حکومت قوران «فاطمیلر،
حکومتی» نك سرداری اولان - امیر «جوهر» بنا ایله میشدر. مصر اولکهمسی او
زمان ' بنی عباس خلیفه لرینه تابع ایدی. امیر جوهر، هجرتڭ (۳۶۰) نجی ئیلنده
مصر اولکهمسینی «فاطمیه خلیفه لری» نك آدینه فتح ایله دی. و «قاهره» شهرینی
بنا ایلیوب وجوده گتیردی. فاطمیلر دن بیرنجی دهمه مصره داخل اولان خلیفه،
«المعز لدین الله» ایدی. بوگاگوره «قاهره» شهرینی بونك آدیله آدلاندیروب
«قاهره» معزیه «دیمیشیدیلر. «فاطمیلر حکومتی» هجرتڭ ئوچنجی عصرینڭ آخر
لرینده آفریکانڭ شمال غربی دگیز کنارینده «عبیدالله مهدی» طرفدن قورولمش
و هجرتڭ (۶۶۷) نجی ئیلنه دك دوام ایله مش. صوگرا پایتختلرینی مصرده «قاهره»
شهرینه کوچوردن بو حکومت، «شیعه خلیفه لیگی» ایدی. بونلارڭ نسلی، امام جعفر
صادق (رضی) واسطه سیله حضرت پیغمبر (صلم) ك قیزی جناب فاطمه علیها سلامه
یتیشدیگیچون «فاطمیلر» آدلاندیشدیلا. فاطمیلرڭ، مصرده چوخ اثرلری واردر.
او جمله دن «قاهره» شهریه «ازهر» مسجدیدر.

«ازهر» مسجدینده وجوده گتیریلن «مدرسه» اوزمانت دارالفنونی» اولدیغی
کبی، ایمدیکی زمانگده بیوک «مدرسه» لریندندر. «ازهر مسجدی» ده «قاهره»
شهریه بیر وقتده بنا ایلمشدر. «ازهر مسجدی» فقه علم لرینی و قرآن شریفی
او خوب درس آلماعه مخصوص اولونوشیدی. درس اوخوماق ایچون. اسلام
مملکت لرینڭ هر طرفدن بورابه طلبه لر گلیردی. مدرسه ده؛ تورکستان، هندوستان،
زیلع، سنار، شام، و یمن، طرفلریندن گلش طلبه لر موجود ایدی. مدرسه ده؛ بو
مملکت طلبه لرینڭ اوزلرینه مخصوص آیری آیری: مصر سعیدی رواقی، شام

رواقی، مغربیلر رواقی، زبلعلیلر، سناربه‌لیلر، یمنلیلر هندلیلر رواق‌لاری آدیله «رواق»-لار- بانسیون‌لار- وارایدی. هجرتک (۹) نجی عصرینک اولرینده «ازهر مدرسه‌سی» - دارالفنون - نده کی طلبه‌نک صابی (۷۵۰) به چاتمیشیدی. بونلار، تمام آیری آیری مملکتلردن گلیمشیدیلر. مدرسه‌ده؛ فقه، حدیث، تفسیر، نحو، منطق، علم‌لری اوخوبوردیلار. ایمدیکی دارالفنون‌لارده، پروفه‌سور درس‌لری کی، مدرسه عالم‌لرینک وعظ (له‌کتسیا) لرینه قولاغ ویریردیلر. و مباحثه ایتمک ایچون حلقه‌لر قوروب اوز علم‌لرینه دائر بحث‌لرله مشغول اولوردیلار. حال حاضرده کی خدیولیک زمانته «ازهر-مسجدی» نک طلبه‌سینک صابی (۱۵۰۰۰) نه چاتمیشدر. (۱) ایمدیکی حالده، مدرسه - دارالفنون - ک اولکی درس‌لری ئوستینه حاضرکی زمانک علم و فن لریده آرتیریلماقدادر.

مصرک الک ایشلک ایسگله‌سی، آغ دگیز کنارینده «اسگندریه» شهریدر. نفوسی (۳۷۷،۰۰۰) در .

اسگندریه شهرینی، ماکه‌دونیا قرالی «فیلیپ» ک اوغلو مشهور بیوک «اسگندر» میلادی تاریخندن (۳۳۰) ئیل قباغ بنا ایله‌میشدر. مشارالیه «اسگندر» یا که «آله-کساندر» مسلمانلار یاتندا «ذوالقرنین» آدلانماقدادر. «اسگندر» اون ئوچ یاشیندا ایکن آتاسی «فیلیپ» مشهور «ارسطو» نی اوگا معلم تعیین ایله‌میش. اسگندر، بو مشهور فیلسوفک تربیه و علمی ایله اوخوبوب بئوموش. یگیرمی یاشینه چاتدیغی زمان، آتاسی «فیلیپ» اولدوریلدیکدنصوگرا، آتاسینک بیرینه «ماکه‌دونیا قرالغی» تختته اگشمیشدر. اسگندر، ماکه‌دونیا‌لیلاری و بتون یونانیلری اطاعت آلتته آلدیقی کی ایران حکمداری «دارا» نی‌ده مغلوب ایله‌میش. دارانک پایتختی اولان «اصطخر» شهرینی بیخوب داغیمشدر. و «فنیکه» لبریدی‌ده باصوب پایتختاری اولان «صور» شهرینی (۲) خراب ایلمدنصوگرا، مصر اولکته‌سینه هجوم ایله‌میش. چوخ زحمتلر و محاصره‌لردن صوگرا مصری ضبط ایتمیش. اسگندر، مصری فتح ایله‌دیکدن - صوگرا، گلوب نیل کنارلارینی، دگیزه قدرگزمیش. دگیز آغزیندا «قالوب» دیلن بیره گلیمیش. بوراده «فاروس آداسی» وار ایدی، که گوزده‌لجه بیر لیمان (گمیلرک

(۱) مدنیت اسلامیة ج ۳، ص ۳۹۵.

(۲) «صور» شهری، آغ دگیزک شرق کنارینده‌در. (بیروت) ولایتی ایچینده جنوب طرفده دگیزک قیراغنده واقع‌در. قدیم (فنیکه) امپراطورلغنک پایتختی ایدی.

دوراجاق، صیفیناجاق بیرری) اولماغه لایق ایدی. «اسگندر» بو سببه، بو آدانک قباغندا (اسگندریه) شهرینک بنا اولنماسینی امر ایله‌دی. شهرک پلانی (طهرینی) اوزی چکدی. حتی، شهرک کوچه‌لرینک، میدان لارینک بیرلرینی تورباغ ئوستنده اشارت ایلمک ایچون «تباشیر» (مئیل) تاپیلما‌دیغندان اون ایله اشاره‌لندبرمیشیدی. اسگندریه شهری، مصرک گوزله ایسکله‌سی و مشهور بیر شهری اولموش. بوشهر اسگندرک وفاتندن صوگراکی زمانلارده داهاده آدلانمیش. کتبخانه‌سینده کی کتاب-لارک چوخلیله و دارالفنون‌نده اوخونان علم‌لرک اهمیتله، اسگندریه شهری، - میلاد عیسان قباغ ئوچنجی عصردن بادایوب، گنه میلاددن قباغ بیرینجی عصره دک - بتون دنیاده مشهور اولموشدی. میلاددن یاریم عصر اول، رومالیلار مصر اولک-سینی فتح ایلدیلر. و روما امپراطوری (آوغسطوس قیصر) اوز پایتختی اولان «روما» شهرینده بیوک بیر کتبخانه وجوده گتیردی. او زمان؛ فنه، فلسفه‌به، حکمه، طبه، تاریخ وادیاته دائر، اسگندریه کتبخانه‌سینده نه‌قدر اهمیتلی کتابلار وارایدسه، هامیسینی (روما) کتبخانه‌سینه داشیدیلار. بونکله برابر اسگندریه شهری گنه اهمیتدن دوشمه‌میش. اسگندریه کتبخانه‌سی و اسگندریه دارالفنونی، هر دورک اوزینه‌مخصوص علمیه فنیله شهرت تاپمیش. کتبخانه‌سی، هر زمان قیمتلی و اهمیتلی کتابلار ایله دوپ دولو ایدی. دارالفنون‌نده هر قسم بیوک علم‌لردن درس‌لر وریلیدی. اسگندریه‌شهری، میلاددن ئوچ عصر اولدن باشلیوب میلاددن آلتی عصر صوگرایه دک، علمک پایتختی و عالم‌لرک فاضل‌لرک قرارگاهی اولموشدی. اسگندریه شهری، مصر اولکته سی ایله برابر میلادک (۶۳۰) نجی ئیلینده عرب قوماندانی (عمروبن‌العاص) طرفندن فتح ایدیلمیشدر. عمروبن‌العاص، مصری فتح ایندن صوگرا، اسگندریه کتبخانه - سینده اولان کتابلار باره‌سینده خلیفه حضرت عمر (رضی) ک رأینی صوروشموش. «مدنیت اسلامیة» مؤلفی نک دیدیگنه گوره، خلیفه حضرت عمر (رضی)، ابن‌عاصه بویه جواب گوندرمیشدر:

«قرآن شریف بزه کفایتدر. او کتابلار، قرآنک احکامنه مخالف شیلر ایسه اولاره احتیاجمز یوخدر. و اولار یان‌دییرلمالیدر». (۱) بوگا گوره اسگندریه کتبخانه‌سینده بیریکدییرلمیش کتابلار، مصر حماملارینک کلخانلارینه داغیدلمیش. هر

(۱) مدنیت اسلامیة تاریخی ج ۳، ص ۷۶.

علمه دائر اولان بو کتابلار. اوقدر چوخ ایملش که . بونلارک مصر کنخان لاریندا یاندیریلوب قورتارلماسی آلتی آی مدت حکمیشدر. (۲)
 آغ دگیز کنارینده و قانالک آغزیندا (پورت سعید) ایله، (دمیساط) و (رشید) شهرلری و قانالک نوستنده کی (اسماعیلیه) شهری و ایچهری طرفلرده کی (طانظا) (زه قازیق) (دامنهور) و (منصوره) شهرلری، آشاغی مصرک الگ مشهور شهرلیدر. (منصوره) شهری؛ (اهل صلیب) - خاچ جماعتی - دعوالرینده، فرانسه قرالی (سن لوئی) ننگ؛ اسلام لار آلتیه اسیر دوشدیگی بیر اولدیغیچون مشهور اولموشدر.

بمداده کی بنی عباس خلیفه لرینک ضعیفلیکه باشلادیغی زمان لارده: کوچک آسیا دیلن ' روم لارک و عثمانلی لارک (آنادولی) دیدیکلری طرفلرده، عثمانلی حکومتی هله وجوده گلگه میشلن چوخ قباغ (سلجوق سلطانلی) آدیله تورک و مسلمان بیر پادشاهلق وار ایدی. سلجوق لار، چوخ بیوک بیر حکومت قوروب، روم ایمپرا-طوری (بی زانس، استانبول ایمپراطوری) ننگ الیندن (آنادولی) ننگ چوخ طرفلرینی ضبط ایتمیشدیلر. صوگرا شام طرفلرینه دلده ایره لیلیوب، ایچینده: حضرت ابراهیم، حضرت سلیمان، حضرت داود، حضرت عیسا کی بیوک پیغمبر لک قبرلری اولان و (مکه مکرمه) کببی چوخ مقدس بیر زیارتگاه اولان (قدس) ای دخی قنچ ایله میشدیلر. بو کیفیت، بتون خاچ پرستلره چوخ آغیر گلدیش، تعصبلرینی اویاتمیشدی. جمیع خاچ پرست لرک نوستنه حضرت عیسانک نابی اولوب «روما» شهرینده اوتوران «پاپا» اسلام حکومتلرینک بو قوه و شوکتلرینی آزالتماق و «قدس شریف» ای اونلارک الیندن چیخارتماق ایچون، آروپا پادشاه لارینی تعصبه گتیرمیشدی. (پاپا) ننگ و اؤزگه کشیش لرک سوزلرله بتون خاچ پرست عالمی غلبانه گلوب هرکسک دین تعصبی اویاتمیشدی. «مقدس معبدی» (قدس) ای اسلام لارک الیندن قورتارماق نیتیه هر طرفدن مینلرجه خاچ پرست کوللولاری گلوب حاضرانان دستلره قوشولوردیلار. بونلار ایچون: نذرلر، ه دیلر، اعانه لر، هر طرفدن یاغیر کببی گلیردی. بو خاچ پرست دستلرینک آداملاری، پالتارلارینک نوستینه قیرمزی خاچ تیکردیلر. بونکچون بونلاره «خاچ جماعتی» (اهل (۲) کتاب مختصر الدول ص ۱۸۰. ۱۶۶۳ میلادی ده، اوقسونیاده «اوقصفورده»

باصمعیسی).

صلیب) دیبلردی. بو خاچ پرست دستلری. اسلاملار ایله دعوايه گیتدیکلری زمان آرالاریندا چوخ وقت آروپا ننگ ایمپراطورلاری، قرال لاری و مشهور سرکرده لری ده اولوردی. بونلارک اسلام لار ایله ایتدیکلری دعوالره نمونه اولماق ایچون یالکیز بیر قدرینی بوراده یازیریق:

میلادک (۱۰۹۵) و هجرتک (۴۸۸) تاریخنده ایکنجی «اورین» ک یابالغی زماننده و بیرنجی (فیلیپ) ک فرانسه قرالی، (آلکسیس قومسنن) ک ده شرق ایسمپراطوری اولدقلاری وقتنده، دین تعصبی مشورتخانه سی دیمک اولا بیلن و پاپا ایکنجی «اورین» ک ریاستی آلتندا اجلاس ایدهن «قلمون قونیل» نده، اسلام لار نوستنه خاچ پرست دعوالرینک باشلانماسینه قرار ویریلدی. اجلاسده: قدسی، قمامه کلیساسینی، و حضرت عیسانک مقبرینی، اسلاملارک الیندن قورتارماق ایچون؛ ایمپراطورن «قرال» دن، پاپادن، باشلامش اک آشاغی بیر خرسستیانه دک هرکسک الیندن گلن کومکلیگی مضایقه ایتمه جگینه سوزلر ویریلدی. آروپا ده خرستیان جماعتنک دین تعصبی اوینا دان کشیش لرک اک مشهوری و اک باشایجه سی، «پهرلر میت» آدیندا، آدسیز صانسیز بیر کشیش اولموشدر. «پهرلر میت» بتون خرستیان جماعتی هجان و غلبانه گتیردی. بو جماعتنک تعصب غلبانه ک قباغندا، وقتسی یوباتماق ممکن دگیلیدی. فرانسه ده، اینکتره ده، آلمانیا ده، ایسپانیا ده، آلی سلاح دوتانلار، حتی دوتامیانلار، کندلری شهر-لری بوم بوش بوراخمش، «پهرلر میت» ک باشینه توپلانمیشدی لار. «پهرلر میت» خلقت هجومه و صیخیشدیرماسنه دایانامیوب توپلانان خاچ پرست جماعتندن قیرخ مین نفری، «پولسیز» لقبیه آدلانان «غوئیته» آدینلی بیر سرکرده ننگ قومانداسی-آلتندا سفره چیخارتدی. آرخاسندان ده، اؤزی اوتوز مین نفر ایله یولا دوزه لدی، یولده گیرمانیا کشیش لریندن «غوندسقای» دخی اون بش مین نفر ایله گلوب بونلاره یاپیشدی. آلمان، اینگلیز، لورن، و فرانسزدن عبارت اولوب توپلانانلارده، ایکی یوز مین نفر قذرینده ایدی. بو وجهله توپلانوب ایکی یوز مسکان بیش مین نفردن عبارت اولان بو خاچ پرست جماعتی دستسی، آوستریا و نگریمان گیچوب، بولغاریا و صربیا یولیه ایستانبوله گله جک و اورادان آسیا تورباغینه گیچوب «سلجوق» تورکلری نوستنه (یعنی اسلاملاره) هجوم ایده جکلر ایدی. لکن، بوده ره دن تپه دن توپلانمه جماعت، گیچدیکلری بیرلرده اوقدر آل اوزونلق و حرمت سیزلیک ایله-دیلر که، گیچدیکلری بیرلرک خرستیان جماعتی، بونلارک بیر چوخینی قیروب تلف

ایله دیلر. نهایت' «لورن» قینیازی «غود فرووا، دو بویون»، خاچ پرست جما-
عتی نك فالاندان عبارت اولان آلتیمیش مین پیاده و اون مین آتلی نی توپلادی،
کشیش «پهرلر میت» ایله سر کرده «غوتیه» نك آوروپاده قیلیجندان قورتولانلاری ده،
بو یوله جه فارما قاریشقی بیر حالده گلوب «آنادولی» تورپاغیندا «ازنیق» طرفلرینه
یتیشدیلر. بورا داده «سلجوق تورکری» نك قیلیجینه دوچار اولوب قیریلدیلار. سر-
کرده «غوتیه» بوباسلماعك عوضینی آلماق ایچون تکرار یگر می بیش مین نفر
توپلوب سلجوق سلطان «سلیمان» نك ئوستنه بورودی. لاکن بوقوشون ده باصلوب
آنجاق ئوجوز نفری قورتولا بیلدی. کشیش «پهرلر میت» ایسته «بسی زانس»
(ایستانبول) قاچدی. هله دوغری دوزگون دعاویه باشلانامیش ئوجوز میندن
آرتیق خاچ پرست جماعتی تلف اولدی.

بو خاچ پرست دعوالرینك تاریخی یازماق ایچون آیریجه بیر کتاب لازیمدر. بو
کیفیتی' اؤزینه مخصوص بیر کتابده تفصیلا بازاغامری امیدوب بورا ده آنجاق
او دعوالرک بعضی مهم لرینی یازوب گیچیریک . . .

کشیش «پهرلر میت» نك تشویق لرله و پایا ایکنجی «اوربن» نك روحانی کومک
لگیله هجرت تاریخنك (۱۸۹) نجی ئیلندن باشلانوب بیر جوخ باصلماق لار و غبله لرله
دوام ایدوب هجرت تاریخنك (۵۳۸) نجی ئیلنده حلب سلطانی «سلطان نورالدین»
اورفا شهرینی ضبط ایدوب خاچ جماعتنی قیلیجندان کیچر م سینه نك اوزانان دعا،
بیرنجی «اهل صلیب دعواسی» آدلایر. بومدت ائناسنده «اهل صلیب» اوردولاری،
آوروپادان «الخوب قوری ایله ایستانبول» گلمش لر. و اورادان «آنادولی» طرفینه
گیچوب «سلجوق» سلطانلارینك ائندن «ازنیق» شهرینی محاصره ایدوب آلمیش لار.
بو محاصره ده، اهل صلیب بیش یوز مین نفر اولدیغی حالده «سلجوق» اسلام لارک
قومسی یوز مین نفر دن عبارت ایدی. بو محاصره ائناسنده «سلجوق» تورکلرینك
حسین حساب سز شجاع لری گورونموشدر. اهل صلیب، ازنیق آاندان سوگرا «شام»
طرفینه بورویوب «اورفا» و «انطاکیه» شهر لرینه ده ضبط ایتمیش لر. و سوگرا «قدس
شریف» ی ده، اله گتیردیلر. بو اوردونك باشنده اولانلاردان بیر سده، «لورن»
قینیازی «غود فرووا، دو، بویون» ایدی که، بو دعا ده آلی آلتندا اولاجاق اور-
دوبه صرف اولنماعه پول تدارک اتمک ایچون قینیاز لغنی بولا سالمیشیدی.

۲- هجرتک (۵۴۰) و میلارک (۱۱۴۶) نجی ئیلنده «پاپا» بتون قومسیله آلمانیا

و فرانسه قرال لارینی تعصب و هیجانه گتیردی. فرانسه قرالی ' یددنجی «لوئی»،
بو ایکنجی اصل صلیب جماعتی نك ائ متعصب بیر دسته باشیسی اولدی. فرانسزلاردان
عبارت بیوک بیر اوردو توپلادی آلمانیا ایمپراطوری «قونراد» دخسی یوز مین
پیاده و یتیمش مین آتلی دان عبارت بیر اوردو ایله گلوب یتیشه جگنی قرال «لوئی» به
بیلدیردی. آلمان اوردوسینك بیر چرخ ی' یولده «آدرنه» اطرافنده خرسیان
«روم» لاریله ووروشوب تلف اولور. ایمپراطور «قونراد» نهایت دوخسان مین
بیشوز نفر قوشونله آنجاق گلوب ایستانبول یاتینه یتیشهر. بورا ده ایسه داها فرانسه
قرالی نك گلمه گینی گوزه تله میوب یالکز اؤز اوردوسیه آسیا طرفته گیچر. بورا ده
«سلجوق» اوردولارینه راست گلوب محاصره ده دوتولار. نهایت آلمان ایمپراطوری
«قونراد»، اوردوسینك فالاندان عبارت اولان اون مین نفری یاتنه آلوب قاچار. و
او وقته قدر «ازنیق» طرفته گلوب یتیشهن فرانسه قرالی «لوئی» به یتیشهر. فرانسه
قرالی' دخی ایره لیله دیکجه بیوک انگل لره راست گیلر. فرانسز اوردولاری ده
آلمان اوردوسى صلیب «سلجوق» تورکلرینك قیلیج لارینه دوچار اولوب «خاچ
جماعتی» نك بو دستلری، سلجوق قیلیج لارینك آلتندا او دره جه قیریلیر که، اور-
دونك بیوک بیر قسمی قویون سوروسی کبی قاچماغه باشلور. حتی فرانسه قرالی ده
یانتدکی قینیازلار و سر کرده لرله برابر بو قاچانلاره «اریشوب قاچماغه» باشلار.
«سلجوق تورکری»، بونلاری قووالیوب دارما داغین ایلدور لر. قتیازلارک سر کرده-
لرک اولوجمد کلری، یارالی گووده لری تورپاق لار ئوستنده قالدیردی. فرانسه قرالی،
یاب یالکز آنجاق گیزلنمک و قاچماق واسطه سیله جانی قورتاردی بو ایکنجی
«اهل صلیب» دعواسی هجرتک (۵۴۰) نجی ئیلندن باشلویب (۵۸۳) نجی
ئیلنه نك دوام ایدر.

مصرده، هجرتک (۵۶۶) ئیلنده فاطمیلر خلیفه لیگی نك بیرینده اؤز آدینه
سلطانلق - حکومت - قوران و «اهل صلیب» هجوم لارینك کؤکنی کسه ن مشهور
«صلاح الدین ایوبی» سلطان، بو ائنا ده ظهور ایتیمشدر. «سلطان صلاح الدین»
کردستان جماعتدن اولوب اؤزی ده نسل جه تندن کورد ایدی. «شام» ده استقلال
قازانان آتابک لردن «نورالدین زنگی» نك حکمدار لری زماننده، صلاح الدین، بو
حکمدار طرفندن مصرده وکیل تعیین ایلمیشیدی. او ائنا ده ایسه مصرده «فاطمیلر
خلیفه لیگی» نهایت دره جه ده دوشگونلیگه باشلویب ' خلیفه لیک و حکومت ایشلری

بتون بتونه وزیر لرك كیفینه قالمیشدی. فاطمیلرك صوك خلیفه سی اولان «عاضدین- یوسف» وفات ایندیگی زمان، صلاح الدین فرصتی مناسب گوروب مصر حکومتی اؤز ائینه آلمیشدر. (۱) سلطان صلاح الدین، هجرتك (۵۷۴) نجی ئیلنده «شام» شهرتی ده ضبط ایدوب مملکتی «قدس» اطرافنه قدر گهنیشلندی. (۲) قدسك گنه اسلام لار ائینه گیچمسی خبری، آورو یاده چوخ بیوك هیجان لاره سبب اولدی. قدسك امدادینه چاتماق و اسلام اوردوسینی داغیماق ایچون «خاچ جماعتی» دسته لری توپلانماغه باشلاندى. بو ایشك باشندا، فرانسه قرالی «فلیپ اوکوست» و اینگتیره قرالی اینکنجی «هانری» و آلمانیا ایمپراطوری «فره دریق» کبی مشهور حکمدارلار دخی وار ایدی. بونلار، اوردولارینه صرف ایدیله-جك پوللاری اله گتیرمک ایچون «صلاح الدین ویرگوسی» آدیله ویرگولر قویدیلار. نهایت، ئوچنجی «اهل صلیب» دعوالرینه باشلاماق ایچون «خاچ جماعتی» اوردولاری حاضرلاندى. آسیایه اسلام لار ئوسته گلمه گه باشلادیلار. آلمانیا ایمپراطوری «فره دریق» اوردوسیه گلیرکن یولده - ایمدیکی بولغارستانك ایچینده اولان - «قله شهرینك اطرافنده «بی زاس» اوردوسیه ووروشدیلار. آلمان اوردوسی چوخ ضررلره دوچار اولدی. لاکن ایمپراطور، بیوك و مقدس بیر ایشك دالیسیجه (قدس شریفی اسلاملارک لندن قورتارماغه) گیتدیگی ایچون بوراده آجیفنی صالحلادی. کیچوب آسیا قطعه سینه گلدی. «فونیه» امیری «عزالدین»ك اوردوسینی مغلوب ایلوب «فونیه» نی آلدی. اورادن «قدس» گیتمک نیتله گیدرکن آغ دگیز کنارینده «سلفکه» دیبلن بیرک یاننده وفات ایلهدی. اوغلو بیرینه کیچوب «انطاکیه» شهرینی آلدی. و «بیروت» ی هجوم ايله ضبط ایلهدی. سوکرا «عسکا» نی محاصره ایدن «کمی ده لوزینیان» ك اوردوسینه «فوشونیه» برابر گیدوب قاریشدی. «عسکا» نك محاصره سی ائتاسنده وو- رولوب اؤلدوریلدی. آلمان قوشونی قوماندانسیز قالدیقلار ایچون آوروپایه قایتدیلار. بو ائاده فرانسه قرالی «فلیپ اوکوست» قدس طرفلرینه گلمیش. و گیدوب «عسکا» نك محاصره سینه قاریشماق ایچون اینگتیره قرالک گلمه سینیی گوزه تابوردی. بو وقتنده ایسه اینگتیره قرالی اینکنجی «هانری» وفات ایتمیش. هجرتك (۵۸۵) تاریخنده، بیرینه اوغلو (ریشار) کیچمیشدی. بو «ریشار» شحاعتله تدبیرله «اصلان یوره سی

(۱) مبدیت اسلامیه ج ۲، ص ۳۷۱.

(۲) تورک تاریخی ج ۱، ص ۴۹۸.

ریشار» لقبیه مشهوردر. سلطان صلاح الدین ابوی ايله، بو خاچ جماعتی ده واک لری ائتاسنده اوزون اوزون دعوالری، دانیشقلاری باریشقلاری اولموشدر. حتی سلطان صلاح الدین ايله آرالاریندا اولان بیر «آراشما» مدتی، ئوچ ئیل، ئوچ آی، ئوچ هفته، ئوچ گون، ئوچ ساعت قرار قوبولموشیدی. (۱) فرانسه قرالی (۵۸۷) نجی ئیلده آغیر حالده خسته انسوب آوروپایه قایتدی. اینگتیره قرالی «ریشار» ایسه بیر چوخ ایشر گورندن سوکرا (۵۸۸) نجی ئیلده بیر گمی به اوتوروب اینگتیره یوللاندى. «اهل صلیب» دعوالری اوزون بیر تاریخ اولدیغیچون بوراده بتیربرک، اؤزگه بیر کتابده بو تاریخی تفصیلا یازاجاییق...

بوندان علاوه، مصرک دگیز قیراغندا «ابوقیر» آدلانان ییسری ده، اینگلیس آدمیرالی «نهلسون» طرفندن «نابولیون بوناپارت» ك دعوا- گیلرینك یانديریلدیغی بیر اولماقله آدلانیشدر.

ابوقیر قصبه سی، اسکندریه نك ۲۶ کیلومترو شرق شمالینده و «رشید» شهرینك الی کیلومترو غربنده در. آشاغی مصرده، دگیز کنارینده «ابوقیر» آدلانان لیمانی اؤرنن بیر «بورون» ك اوجنده واقعدر. محکم بیر قلعه در. اطرافنده چوخ خرابه بیرار و عتیقه اثرلر گورونمکده در. قدیم «قانوب» شهرینك خرابه لری اولدیغی گمان ایدیلیر. ایمدیکی حالده، رشید و اسکندریه شهرلرینه دمیر یول ايله یایشقدر. نابولیون بوناپارت مصری فتح ایتمگه گلدیگی زمان، میلادك (۱۸۹۸) - تاریخنده اینگلیز آدمیرالی «نهلسون» نابولیونك دعوا گیلرینی بو قصبه نك قباغندا ووروب یانديرمشدر. (۲)

اورتا مصرکده الك مشهور شهرلری: چیزه، فیوم، و مینادر. مصرک او مشهور اهرالاری «چیزه» اطرافنده در.

یوخاری مصرک الك مشهور شهرلری ایسه؛ سیوط، جرجه، آصوان، قارناق، ولوقصوردر. قارناق شهری، بیر آلتندا کی سرای لاریله و معبد لریله مشهوردر.

مصر اؤلكه سی، قدیم فرعون لار زماننده اولدیغی کبی بو گونده

(۱) تورک تاریخی ج ۱، ص ۵۰۱.

(۲) قاموس الاعلام خلاصه سی.

دنیانگ اڭ محصولی و بره کتلی مملکتلریندن بیریدر. بواسه، نیلڭ وارلیقه و اوندان فائده لئمک واسطه سیله در. نیلڭ، سوپوروب گتیردیگی مصر صحرالرینه بوراخدیغی، نوزلو پالچیق، میثینه آز راست گلنیر تورپاخلارداندر. ا کین زمانی، تخم لری ا کمک ایچون مصرده «جوت» سورمه گه و بییری قازیماغه (شوخوم ایله مگه) احتیاج یوخذر. توخوم- لار، اوز آغیرلقلاریله، چامورڭ ایچینه جومولوب گویه ریرلر. مصرڭ ایمدیکی حالدده اڭ چوخ ویردیگی محصولات؛ آریا، کتان (چه دهنه اوتی) پاخلا، نوخود، دوگی، شکر قامیشی، قارغا دالی، چبوت، دؤره، صوسام (کنجد) و سائرهدر. مصر اولکه سینده هرئیل ایکی و بعض وقت نوج دفعه محصولات ده ریلیر. مصرڭ اڭ بیوک محصولی پامبوقدر. ئیلده، ایکی یوز میلیون مناتلق پامبوک و پامبوک تخمی، مصردن اطرافه گونده ریلیمکده در. مصرده، ایو حیوان لاریندان؛ صیغیر، دوه، قویون، گیچی، آت، ایششک، قاتیر، چوخ چوخذر. مصرڭ معدنلری آزدر. یالگز «سیوط» شهری طرفلرینده میس و دمیر معدنلری واردر. مصرده، صوماکی و غرانیت داشلاری چوخذر. د گیز قیراخ- لاریندانه طوز حاصل اولماقدادر. مصر بیرلرینڭ و نفوسنڭ وجوده گلوب آرتماسی، قدیمیلرڭ روایتته گوره میلیارد، میلیارد ئیلده، حاضرکی عصرڭ عالم لرینڭ حسابته گوره ده نوج، دورت مین ئیلده وجوده گلیمشدر.

مصر لیلرک اصلی و مدنیت لری

قدیم مصر لیلرک دیریلیگی و مدنیت لری، قدیم مصر لیلرده؛ دین، عبادت، معبود، تربیه، سفره، اعتقاد، آپس اوکوزی، اولولرک مومیلانماسی. مصر لیلرک قبرلری، اولولر، اهرام لار. هر روغلیف یازیسی. قدیم مصر لیلرده عیلم، راهبر، محکمه لر، زاقون، معبد، موسیقی سسلی ممتون هیکل لری مصرک اڭ بیوک عبادتخانه لری.

مصر لیلرک کیم اولدیقلاری و هارادان گلد کیری؛ - قدیم زمان تاریخ- چیلرینڭ روایتته گوره، مصر لیلر آفریکایچه ریلریندن گلوب قباغجه حبشستان طرفلرینه بیرلشمشدر. صوآرنا نیل بوینجه گلوب د گیز کنار- لارینه طرف اینمیشدر. لاکن بوروایت دوغری د گیلدر. مصرڭ جماعتی، حبشستان طرفندن گلهمیشدر. و بلکه حبشستانڭ جماعتی وجوده کتیره ن اصل مصر لیلردر. «تورات»ڭ سوزینه گوره «کوش»ڭ قارداشی و «حام»ڭ اوغلو «مصرائم» اولاد و عیالیله برابر «فرات» و «دجله» کنار لاریندان چیخوب «سویس» یولیه مصره گمشدر. نیل چایی کنارلاریندا بیرلشوب قالمیشلار. صوگرا، بواولک، مصرائمڭ آدیله آدلانوب مصر دیلمیشدر. مصرده کی هیکل لرله، صورت و نقش لره دقت اولونوب باخیلدیقدانصوگرا مصر لیلرک آوروپاده کی آغ جنس طائفه- لر ایله، غربی آسیاده کی ملت لره چوخ آرتیق بگزه دیکلری آگلاشیلیمشدر. اتیقه خانه (موزه) لرده کی قدیم هیکل لره یاخشیمجه دقت ایدیلیرسه، قدیم مصر لیلرله ایمدیکی مصر ا کینچیلرینڭ (فلاح- لارڭ) آراسیندا چوخ بیوک بگزه بیس گورولور. بونلاردا کی اندام بوسیاق دادر: بوی اوجا، وجود ضعیف، چشگین گیش. قول لار نازیک بارماغ لار اینجه. باجاغ لار آریخ. آیاغ لار گیش و اینجه. باش بیوک. آلین دیگیرمی و بیر آز آلچاق. بورون قیصه و یاصدی. گوزل ایری. دوداقلار قالین. چه نه یومورودر. بواندام، مصرده بو گون بیله اوقدر ده گیشمه میشدر. مصر عالیم لریندن بیر چوخی، مصر لیلرک غربی آسیادن چیخوب «سویس» یولیه گلدیکلرینی قبول ایلورلرسه ده، بعض لریده آفریکانڭ جنوبنده کی «باب المندب» دن چیخوب حبشستان یولیه نیل چؤل لرینه گلدیکلرینی ادعا ایلورلر. لاکن

مصر لیلرک اندام و طبیعتلری، اڭ چوخ آغ د کیز کنارنده کی ملت لرک
اندام و طبیعتلرینه بگزیور. بونگچون، مصر لیلرک آغ د کیز کنار-
لاریندان گمیش اولدیقلاری گمان ایدیلیر. هر حالده مصر لیلرک اصلینی
یقین ایلهمک ایچون تاریخچیلر آراسیندا بیوک اختلافلار واردر. هر نه ایسه،
مصر لیلر، تاریخ لری بیزه معلوم اولماغه باشلادیغی تاریخ لرده ده، بیر ملت
بیر جماعت حالنه گیرمشدیلر. اؤزلرینه مخصوص مدنیت لری اولدیغی کبی
خصوصی دیل لریده وارایدی. بتون مصر اطرافنده اودیل ایله دانیشیلیردی.
سوزلرینک قاعده سی و طهری، عبرانی (آثوری) و سوریه (شام) دیلینه
چوخ آرتیق بگزیوردی. بوسبیه، مصر لیلرک دیلی «سامی» دیلین دیل-
لردن اولوب اونلارک بیر آیریلیمشی ایدی.

دنیاڭ اؤز گه بیر لرینده کسی جماعت لر، وحشی حالده یاشیوب،
داغ دیشیک لرینده اوتوروب، اولادیقلاری حیوانلارک ائلیله عمر
گیچیرتدیکاری چاغدا، مصر لیلر ا کین ا کنگه مدنیشمه گه باشلامیشدیلار.

قدیم مصر لیلرک دیریلیمگی

یاخون زمانلارده، خصوصی عالیم لر طرفندن مصرده ایدیلن آختا-
ریش لار سایه سینده، مصر لیلرک قدیم دیریلیمکلرینه دائر بیر چوخ معلو-
مات آلدله ایدیلیمشدر. قدیم مصر لیلرک ایولری، قبرلری، سلاح لاری،
قاییردیقلاری شیلر، هامیسی میدانه چیخمیشدر. مصر لیلر، گیره چ (آهنک)
داشی، یا اینکه کرییچدن دیکلمیش ایولرده اوتوروردیلار. بو ایولر؛
بیر اوتاغدان عبارت اولوب قاپوسیندان سوائی، آچیق بیر اولمازدی.
یاقز. دولتیلرک ایوی، آلتینه ستون لار وورولموش بیوک بیر اوتاغ
اولوردی. ایولرینک شیلری ایسه؛ ال ایله قاییریلیمش تورپاغ قبالاردان،
پچاق لاردان، ساز و یا اوت ایله هورولموش حصیرلردن، بوغدا نو-

گوتمه گه مخصوص ایکی دگیرمان داشیندان، بیر نیچه صاندیق، بیر نیچه
کورسی، و بیر نیچه تاختا یاصدیق لاردان عبارت ایدی. چاناق (کاسه)-
لری، بتونلیکجه آغیر و بیر نیچه رنگلی ایدی. چاناق لارک چوخسی
قییرمیزی وایشیغلی بیر تورپاخذان قاییریلیردی. ودیبی ایله بوغازی،
قارارنگله بویانیردی. بعض وقت، بتون صاری رنگده قاییریلوب نوستینه
قییرمیزی جیزیخلارله چیچک، خورما آغاجی، دهوه قوشی، جیژان، و قاییق
(لودکا) شکلری چکیلیردی.

مصر ایر ککلری، بتون بتونه، چیپلاق بیر حالدا گزردیلر. یالقز،
حرمتلی آدمالار، قبیله یو کلری، بگلر، چیگین لرینه بیر پلنک ده رسی
آتاردیلار. یا اینکه بویله بیر ده رینی بیئل لرینه تاخاردیلار. بدن لرینی
ایسه یاغلاردیلار. نوزلرینه دؤ گمه لر دؤ گدیروب زینتلندیردیلر. قاش
لارینی و کیرییکلرینی بویاردیلار. طبیعی صاچ عوضینه، گوک یا اینکه
قار، قوندارما (ساخته) صاچ قویاردیلار. قوشون یو کلرله موللار،
اؤزلرینی جماعتدن آیروب بیلدیرمک ایچون، باشلارینه دهوه قوشی
توکی تاخاردیلار. صوگرالاری؛ شاهزاده لر و موللار، چیگین لرینه
دهری عوضینه آغ کتان آتاردیلار. کوچه یه چیخدیقلاری وقت، اوزون
و آغ بیر پالتار گیئهردیلر. آروادلارک پالتاری ایسه، ایر ککلرینکی
کبی قاریشیق دگیل ایدی. بونلار کتاندان، دار «تومان» گیئهردیلر.
و بو «تومان» ی باغلار واسطه سیله چیگین لرینه باغلاردیلار. قول لاری
و بدن لرینک یوخاری قسمی، آچیخدا قایلردی. قول لارینه و بویونلارینه
زینت عوضینه؛ چاخماق داشی، فیل دیشی، چاقیل داشی کبی شیلردن
بیله زیک و بویونلیق قاییراردیلار. ایر کک لرینک سلاحلاریده؛ آغاجدان
بیر گورز، بیر قیلیج، اوجی چاخماق داشی یا اینکه سومو کلی اوخ،

میزراغ، یای، و داش آتماق ایچون بیر صاپان (سپنک) دن عبارت ایدی. مصریلر؛ تاریخدن ایره لیککی زمان لارده، آلت و سلاح قاییرماق ایچون داش ایله معدنی شیرلی قاریشدرارلاردی. میس، طونج، دمیر کیمی معدنی شیر، مصر جماعتی آراسیندا معلوم اولان معدنلردن ایدی. بونلاردان فائده لمه گئٹ یولونی بیلیردیله. تاختادان داشدان؛ سلاحلار، گورزلر، اوخلار، قایروب ایشله دردیله. اوخلاری یالقز آوایچون ایشله دردیله. بوندان علاوه اوخ، یوکک و کشیش لر یاندا، حکمرانلغه و نفوذ آرتیق لغنه علامت اولماق ایچون ساخلانیلیردی. قدیم مصریلرک ییمکلی بالیخ و آو اتریندن عبارت ایدی. اگ چوخ آولادیقلا حیوانلار؛ چول او کوزی، جئیران، چول گیچی سی ایدی. تارلا (زه می) - لره؛ بوغدا، آربا، داری اکیلیردی. ایولرده: ایشک، قویون، گیچی، اینک، او کوز، دونقوز، ساخلانیلیردی. قدیم مصریلر، اکی ن آلت لرینک قوشون سلاح لارینک هامیسینه صاحب ایدیلر. مصرک اومشهور مدینتی وجوده گئیرن انسانلار، بو قدیم مصریلرک نسلی ایدی.

قدیم مصریلر، قباغجه آیری آیری قبیله لره بؤلونوب اؤز اؤز باش لارینه یاشیوردیلار. آخرده نیل چایی نك بوی لاریندا، اوفاق اوفاق حکومتلر قورموشدیلار. بو حکومتلرک زاقون لاری و جماعتلرینک عبادت لری آیری آیری ایدی. صو گرالاری بو حکومتلرک هامیسی بیرلشمشله. بیر یوخاری مصرده، اویری آشاغی مصرده، ایککی یوک قرالیق وجوده گئیرمیشدیلر. دها صو گرا بو ایککی قراللیقده بیر له شوب بیر «فرعون» (ایمپراطور) ک حکمی آلتته گیرمیشلردر. لاکن، مملکت لرینک قورولوشی گنه اولکی سیاقده قالمیشدر. اوزمان، قدیمکی اوفاق حکومتلرینک هریرسیسی بیر والی لیک حالنه گیرمیشدر.

یونانیلر، قدیم مصریلرک بو والی لیک حصه لرینی «نوم» آدلاندرمیشلار. «نوم» لر، بیر یا اینکه بیرنیچه شهر ایله بیر آزده بیرلردن عبارت ایدی. هر «نوم» بیر نیچه جورده حصه یه آیرلمیشیدی :

۱- والی اوتوران بیر و اطرافی. بوراسی؛ قوشون، دین و جماعت ایشلرینک باش اداره سی ایدی. ۲- اکی ن بیرلری. بو بیرلره توخوم لار اکیلیردی. و هر نیل، نیلک داشقینلغی وقتنده تورپاخلارینک قوه تلنمه گینه چالیشیلیردی. ۳- اوتلاق بیرلری. بورالاری، نیلک کنارلاریندا، آسانجه قورویا بیلن گولردن عبارت ایدی. بو گول لر قورودولوب اوتلاق حالنده ساخلانیلیردی. و ممکن اولدیجه بورالاره «لوتوس» و «پاپیروس» اکیلیردی. بو کبی گول لرک بعض لرینده ده، صو ایچینده یاشایان حیوانلار تیشدیریلیردی. ۴- نیلک صولاری واسطه سیله وجوده گنل قانال لار. بو قانال لاردان، اکی ن لره صو آبارماق و ایچلرینده قاییق، گمی بیریتمک واسطه سیله فائده لهر نیردیله .

قدیم مصریلرک روحانی اداره لری، هر قرالک یا که (نوم) رئیسینک نفوذی آلتندا و (نوم) عبادتخانه سینک باش روحانیسی طرفندن اداره اولونوردی. بو، باش روحانی، بعض وقت سه چگی ایله و بعضاده ایرث (ارث) ایله تعیین ایدیلیردی. هر (نوم) ده کی جماعت، اؤز وار- لارینه گوره قرال و مأمورلرینه، بیر ویرگو ویردیله. بو ویرگولر، نظاملی بیر قاعده ایله جماعتک ئوستینه قویولوردی. وخصوصی دفترلره یازیلیردی. جماعت، قوشونلیق ایلردی. مملکتک منفعتلی ایشلرینده چالیشیدیریلیردی. بیر عبادتخانه بنا اولنماسی، بیر قلعه دیکلمه سی، یول سالنماسی، سد باغلانماسی، قانال قازیلماسی، کبی ایشلرده مفتسه جه ایشلتدیریلیردی .

«نوم» لرک صابی، زمان گچدی کجه دگیشلمشدر. قدیم زمان تاریخ چیلرینک چوخسی (نوم) لرک صابی نی، اوتوز آلتی به یتیرر لر. لاکن، مصر لیرلرک دوزه لتدی کجری صحیفه لردن (نوم) لرک قرخ دؤرت اولدینی آکلاشیلماقدادر. بونلارک یگیرمی ایکسی یوخاری مصرده، یگیرمی ایکسیده آشاغی مصرده ایدی. (نوم) لرک هر بیر، آیری آیری اداره ایدیلدی کجری نه گوره مدینت جهتندن ده هر بیر آیری آیری ترقی ایتیشدیلر. هر (نوم) لک جغرافیاسینه گور، قباغه گیدوب وصنت ایشلرینه ترقی ویرمیشدیلر. هر (نوم) اؤز ترقی سینه گوره، او بیرلریندن سه چیلیردی. مصر اؤلکه سینک طبیعی سی سرحدلری، مصر لیرلرک دشمندن صالحلانا- یلمه سیچون چوخ الیریشلی ایدی. مصر لیرلر، اؤلکه لرینک بو حالندن فائده لنوب، اؤز لرینی کناردان گلنه دشمنلردن قوروماغ ایچون نه لازیمه اونو ایله میشدیلر. ویر حکم آلتینه توپلاندیقلا رینه گوره دشمن لرینی هر زمان دفع ایده یلمیشلردر. کناردان گلنه دشمنلرک قباغی کسیندن سوکرا مصر لیرلرک داها هیچ بیرشیدن قورخولاری قالمامیشدر. و هیچ بیر دشمن اوردوسی، مصرک قیزغین چؤل لرینه قدر ایره لیه مگه جرئت ایده مه میشدر. مصر لیرلر، بو ساکت لیک ایچینده قالمقدان و نیلک صو- لاریندان، هر وجهیله فائده لنمشدیلر. چالیشوب آله شوب، اکین وصنت لر یله مشغول اولوشدی لار. مصر لیرلر، بوچالیشغانلق لاری اکین و صنت پرور لیک لری سایه سینده، عالمک مشهوری اولان او مصر مدینتی وجوده کتیر میشدیلر.

دین

قدیم مصر لیرلرک ایناندیغنه گوره، دنیا یارادیلمازدان قباغ، هر شینک روحی، بیردگیز یا اینکه بیر بوشلیق اورتاسیندا دولانیردی. آله مک

روحی، بو بوشلیغنه نفوذ ایله میش هر شی یارادیلماشدر. آله تعالی، کامل، هر شینی بیلن، مکانسیز و هیچ خطاسی اولمیان صفتلرله صابیلیردی. بیر ی و گوگی یاراتمیش، اؤزی ایسه یارادیلماشدی. آله مک وجودی همیشه لیک وبتون یارانیشلارک ایچینده موجود ایدی. جمیع یارانیشلار، آله تعالی نک بیوکلگینه اوفاجق بیر نمونه ایدی. آله، هر بیر ده حاضر- ایدی. مصر لیرلرک دیننه گوره، آله تعالی اصلا بیر ایدی. ولاکن وجود- لانماسی جوره جوره ایدی.

او، هم آتا، هم آنا، هم ده اولاد ایدی. ایلک اولدن آله اولموش، آله یارادیلمیش اما بونگلله برابر آله لینی زائل اولمامیشدر. مصر لیرلرک مذهبلری چوخ و جوره جوره ایدی. چوخ شیاری اؤز لرینه آله تانیوب اولاره عبادت ایدردیلر. تیمساح، اصلان، اؤکوز، قوچ، چاققال، پیشیک، قیرغی، ئیلان، بؤجوک کبی حیوانلار، قدیم مصر لیرلرک معبود- لاری (الله لاری) ایدیلر. بو حیوانلارک قدیم مصر لیرلر یاندا، نه قدر عزیز و حرمتلی اولدیقلارینه، آشاغیدا کی حادثه لر بیوکل بیر دلیدر: روما ایمپراطور لرینک دنیا به حکم سوردی کجری زمان «اسگندریه» شهرینده اوتوران رومالی لاردان بیر ی، بیر پیشیک اؤلدورموشدی. مصر لیرلرک بوندان خبری اولونجه، رومالی نک ئوستینه بتون جماعت هجوم ایله میشلر. حتی فرعون نه قدر قویمازلق ایتمش سه ده ممکن اولمامشدر. بتون جماعت توپلانوب رومالی نی دوتوموشلار و بیچاره نی پارچا، پارچا ایتیشدیلر... قدیم مصر لیرلر؛ عبادتخانه لرینده، یوخاریده دیدیگمیز حیوانلاردان هیچ اولمازسا، بیرینی صالحلاردیلار. جماعت، بو حیوانلاره آرتیق بیر اعتقادله عبادت ایلردیلر. (اسگندریه) لی (سن قله مان) آدینلی بیر یسی، قدیم مصر لیرلرک بو عادتینی ناغیلا دینی زمان دیور که؛ بیر

عبادتخانه‌یه گئردیگکز زمان، راهبک بیرسی آرتیق حرمتله دعا اوخویا، اوخویا ایره‌لی‌یه. سیزه، معبودی گورستمک ایچون بیر پرده قالدیریلیر. اووقت، نه گورسه گز یاخشی؟ بیر پیشیک، یا اینکه بیر ایلان، یا اؤزگه بیر حیوان...

قدیم مصرلیلرجه، معبودلاره؛ بوغا، قاز، قوربان ایله‌مک، عبادتخانه- لره هیکل لر هدیه ایتمک، اؤلورلی اذیت‌سبز بوراخماق، مقدس حیوان لاری آرتیق حرمتله قویلاماق، ائک یوک دیندارلق وظیفه‌لریندن ایدی. دیریلیگک ائک یاخشیسی، مصرلیلر یانندا تمیزلیک و پاکلیقدان عبارت ایدی. پالتار ایله وجودئ تمیزلیگی، روحک و دیریلیکک پاکلیغینه علامت ایدی. قدیم مصرلیلر، ایرکک اوشاقلارینی سنت ایدردیلر. دینک یاساغ (قدغن) ایتدیکی شیلری بیمزدیلر. هر جوره حیوان اولورسه اولسون، باشینی بیلمک، اجنبی بیر آدم ایله سفره‌یه اگلمک، کنار بیر آدمک ایچدیگی باردق ایله صو ایچمک حرام ایدی. مصرلیلر، چوخ تمیز قاب‌لاردان صو ایچردیلر. آروادلاری، ایرکک- لردن قاچینمازدیلار. اوشاخ‌لار، چوخ آزاد تربیه اولونوردی. اونلاره؛ علم، فن، بدن تربیه‌سی، دین تربیه‌سی اؤرگه‌دیلیردی. اوشاخ‌لار، مکتبلرده یالقز درس اوخوماق دگیل، تربیه‌ده اولونوردیلار.

مصرلیلرک سفره‌لری، چوخ زینتلی اولوردی. سفره‌یه؛ انجیر، ئوزوم، چؤرهک، سبزه دولوسی «سه‌بهت» (قارزینکا) لر قویولوردی. بهرک (قانی) اولان شیلر ال ایله، صولو اولانلار، قاشیغ ایله ییلردی. بیلمک زمانی، بیر طرفدن؛ هارب، گیتاره، فیله‌نا، داربوقه چالینیر. بیر طرفدنده «دانس» ایدیلوب اوینایلیردی. گوزهل، گوزهل نغمه‌لر اوخونوردی. دولتلیرک آوه، چوخ آرتیق هوس‌لری اولوردی. آوه، اوخ ایله

گیدردیلر. حیثران، صوقوشی، صو آغیری، اولاردیلار. قدیم مصرلیلر، آوه چوخ هوسلی اولدیقلاری کبی، او یونبازلق، سحر بازلق کبی تماشالی شیلرده دوزه‌لدوب مشغول اولوردیلار.

اعتقاد

قدیم مصرلیلر؛ گوگی، دمیردن بهرک بیر تاوان (سقف) گمان ایدردیلر. بونلارک فکرینه گوره، گوگده غریبه، غریبه صولار آخار. بیرى هر طرفدن احاطه ایلردی. یارادیلماق زماننده؛ آله، بوتوانی قالدیر- مش. نیل چایی گوگدن داغلارک ئوستینه آخماغه باشلامیشدی. بتون ئیلدیزلار، گوگده کی چایک ئوستنده ئوزیردیلر. سوزمیوب بیر ییرده دوران ئیلدیزلار، گوگه میخلانمیشدی. بونلار، آلهک قدرتی ایله هر- آخشام، گجه‌لری ایشیخلتماق ایچون یاندیریلیردی. بتون ئیلدیزلار ایچینده ائک معتبر اولانی «ایزیس» ایدی. بوئیلدیزک گورونمه گی، نیل باشی قرار اولونموشدی.

قدیم مصرلیلر؛ نیلی، قباغجه ئوچوز آلتیش، صو کرا ئوچوز آلتیش بیش گون اولماقله قبول ایتمیشدیلر. نیل، اون ایکی آیدن عبارت ایدی. هر، موسم؛ دورت آیدن عبارت اولماقله، نیل ئوچ موسم آیریلیمیشدی: «سا» یعنی بهار موسمی. «پرو» یعنی اکین موسمی. «صومو» یعنی اکین پیچمک زمانی ایدی. بهار موسمی، نیلک داشقینلیق وقتینه، اکین موسمی قیشه، پیچمک موسمی، یازه دوشردی.

مصرلیلرک عبادت ایتدیکلری حیوانلارک ائک مقدسی، حرمتلیسی، «آپیس» اؤ کوزی ایدی. بوگا «منفیس» شهرینده عبادت ایدردیلر. بو اؤ کوز، متعارف اؤ کوزلردن ده گیل ایدی. بو اؤ کوزک رنگی قارا و آلتندا ئوچ گوشه‌لی آغ بیر نشانه اولوردی. آپیس اؤ کوزینک

آرخاسینده، قارقوش شکلی، دیلینک ئوستینده بیر بؤجوک قانادینگ شکلی اولماق، و قویروغینک قیل لاری ایکسی قاتلی اولماق لازیم ایدی. مصریلرک اعتقادنجه، بو اؤ کوز، گو گدن اینهن بیر شمشکدن دوغاردی. «آپیس اؤ کوزی» نك دوغولدیغی گؤرونور گورونمز، راهب لر بونی ئوستنده کی علامت لردن آکلاردیلار. و اوساعت «فتاح» عبادتخانه سینک یانیندا کی، اوفاق بیر عبادتخانه یه گئیرردیلر. او گاه عبادت ایتمگه باشلاردیلار. بو اؤ کوزک، بیرمی بیش ئیلدن آرتیق یاشامامانگی لازیم ایدی. اؤ کوز، بو یاشا یتیشیر یتیشمز، راهب لر اونی مقدس بیر صو کنارینده بوغاردیلار. صو گرا اؤزگه بیر اؤ کوز آختاراردیلار. «آپیس اؤ کوزی» اؤلدوریلند صو گرا، مومیالانوب بیرقبره قویلانلیردی. فرعون ایکنجی «رامسه» ک زماننده بیر قایا ایچینه «سه رابه ئوم» دیلن بیرقبره قازدیریلمشدی. «آپیس اؤ کوزی» بو قبره قویلانلیمش، اطرافینه دیوارلار چکیلمیشدی. «آپیس» اؤلند صو گرا ده او گاه معبود نظریله باخاردیلار. قبرده اولدیغی حالدده گینه گیدوب اونی زیارت و عبادت ایلردیلر. «سه رابه ئوم» قبرستانه بوقاعده ایله تمام ایکسی مین ئیل «آپیس اؤ کوزلی» قویلانلیمشدی. «ماریهت بگ» آدیندا بیر عالیم، مین سگیز یوز اللی بیرنجی ئیلده بوقبرلی آختاروب همان حالیه کشف ایله میشدر.

مومیا

اؤلورلی مومیالان دیروب ساخلاماق عادتلی مصریلردن ظهور ایله میشدر. مصریلرک اعتقادنجه «روح» ک بدنه اولان علاقسه سی همیشه لیک ایدی. بونگچون و جودک پوزولماماغینه چالیشماق و اونی مومیالاماق لازیم ایدی. مصریلرده؛ اؤلونی مومیالاماق بیر صنعت حالینه گیرمیشدی.

خصوصی صورتده مومیاچی اوستلار وار ایدی. اولن بیر آدمک قوهوم لاری، اؤلونک، جمده گینی مومیاچی نك یانته گئیرردیلر. مومیاچی، اونلاره، بو یاخلی تاختالاردان قاییریلیمش نمونه لر گورسه دردی. بونلاردان بیرینی، سه چیگ! دییه ردی. اصلا، مومیالاماق ئوچ جوره- ایدی. الك بهالیسی، «اوزیریس» (+) معبودی شکلنده اولان مومیا ایدی. مشتریلر، بازارلیغه گیریشوب قیمتی قرارلاشدیراندان صو گرا گیدردیلر. مومیاچی؛ دکاننده اؤلونک جمده گینی مومیالامغه باشلاردی. جمده گی بیرنجی قسم دن مومیالاماق ایچون، قباچه باشیندان بیر «مایع» (جیویخ صو کی آخان بیر شیئی). آخیدپ بشینی اگری بیرده میر واسطه سیله بورونیندن چیخارداردی. صو گرا بو گورلرینی، ده لپ باغیر صاخ لارینی چیخاردادی. باغیر صاخلارک ایچینی خورما شرابیه یا یخالاردی. صو گرا، یاخشی قوخولار و عطرلر ایچینه قویاردی. اوندان صو گرا، اؤلونک قارینه ضمع، دارچین و ده اؤزگه قوخولسی شیئر قویاندان صو گرا، باغیر صاخلاری ده ایچینه دولدوروب قارینی تیکردی. جمده ک، بوسیاق حاضرلاندان صو گرا، یتیمش گون «صودا دوزی» ایچینه ساخلانیردی. بو مدت یتینجه، جمده گی تازه دن یا یخابوب و ضمعه باتیریلیمش باغلار ایله صاریتلاردی. اوندان صو گرا مومیالانوب حاضرلانیمش جمده گی صاحب لرینه ویرردی. اونلارده، بونگچون بدن شکلنده بیر قوطو قاییرتدیروب مومیالی جمده گی اونک ایچینه قویاردیلار. و اوتاغک بیرینده دیواره دیاردیلار.

(*) مصریلرجه، هر شیه فیض وبره کت احسان ایله مین معبودک آدی در. مضرک «جزه» شهرینده فرعون بیرنجی «دوتوموزیس» طرفیندن «اوزیریس» آدینه بیوک بیر معبد (عبادتخانه) بنا اولونموشدی.

ایکنجی قسم مومیالانماق ایچون؛ جمده گل قارینه بیر «فیسقیربتمه» (شیرینغه) ایله «سیدره» اوفونتسی تو کولوردی. لاکین باغیر صاخ لاری فلانی چیخار یلمازدی. سو گرا ایچهری آخیدیلان «مایع» ک ایشیگه چیخماماسی ایچون، ده لیگی خاپادیب، جمده گی یتمش گون، «صودا» ایچینده صاخلاردیلار. «صودا» دن چیخاریلانداصو گرا، ایچینده کی «مایع» ایشیگه آخیدیلردی. بونکله برابر، باغیر صاخ لارده آچیلوب ایشیگه چیخاردی. «صودا» بدنه نی تمیزله دیگیچون، جمده کده؛ سومو کله، ده ریدن اوز گه بیرشیی قالمازدی. اوندانصو گرا، مومیاچی؛ جمده گی تیکمه میش و خاپاتامیش صاحبنه تسلیم ایدردی.

ئوچنجی قسم مومیالانماق، فباغیر لاره مخصوص ایدی. بونکچون جمده گل ایچینه یالقوز بیر «مایع» آخیدیلوب (صودا) ایچینده صاخلا نیلردی. بو قاعده لاره حاضرلانا جمده کله (مومیا) دیلیردی. مصر قبرلرینده بو مومیالاردان مینلرجه سی تاپیلیمشدر. ایستانبولک (اتیقه خانه) سینده ده بیرده نه سی موجوددر.

اؤلور.

مصر لیلرک اعتقادنجه دیری بیر انسان کبی، بیر اؤلویه ده هر بیر شی؛ ییمک، ایچمک، گیتمک، لازیم ایدی. فباغیر لاره، جنازه نی یالقوز قوم لاره باصدیرماقله کفایت ایدردیلر. دولتی اولانلار ایسه، اولاره بیر دام، همیشه لیک بیر اوتاغ حاضرلاردیلار. قبرلر، بیر ایو، بیر اوتاغ یو کلگینده ایدی. بیر قبر، قوملار آلتینه یا اینکه بیر قایا ایچینه قازیلیمش بیر چو خوردان عبارت ایدی. قبرک قباغیندا ایشیگه طرف آچیلان اوفاق بیر عبادتگاه اولوردی. بو عبادتگاهه گیریلدیگی وقت، بیر قویو آغزینی خاپاتمیش کبی داش بیر صحیفه گورونوردی.

بو صحیفه نک ته تگینده نذر قویماغه مخصوص، داش دان و آچاق بیر کورسی وار ایدی. بو عبادتگاهه، آنجاق دیری انسانلار گیره بیلر. دیلر. او بیر قسملر ایسه، اؤلویه مخصوص ایدی. اؤلویه اذیت اولماغی ایسته مز دیلر. بونکچون، جنازه نک اولدینغی بیرک قایسی اولمازدی.

عبادتگاهک آخینده کی دیوردان دو توب چوخ دار و قارانلیق بیر دالان (قوریدور) باشلاردی. بودالان، اولونک هیکل لری قویولوردی. بو هیکلر، مومیا تلف اولدینغی زمان اونک عوضینه اولماق ایچون، یولداش دیمک ایدی. قبرک بیر بو جاغندا بیر قویو اولوردی. بو قویو، بیر قایا ایچینه اون یککی، اونیش مترو درینگینده قازیلردی. بونک دیبینه ده اؤلویه مخصوص بیر بیر قاییریلردی. بو بیرک ایچینه؛ چوخ وقت، آل، قاره، یا اینکه آغ داش دان قساییریلیمش بیر تابوت قویولوردی. جنازه نی بو تابوتک ایچینه قویاردیلار. تابوتی، قبرک دیبینه، عمله لر واسطه سیله ایندیرر. دیلر. و اطرافینه؛ ایچلری صو، خورما، بوغدا دولوسی قیر میزی تورپاخدان قاییریلیمش قبالار قویولوردی. اوندانصو گرا بو تابوت قویولان بیر دیوارله، هوردریلر. قویونیده، قوم و داش ایله قاریشیق بیر چامور ایله دولدورار. دیلار. بو گرا گوره، اولونک قویولدینغی بیره هیچ کیم گیره مزدی. حتی بو سیدن، مصرده اتیقه اثرلری قازیبوب آختاران عالیم لر، بو قبرلری و اولورلری، بیش مین ئیل قباغ نیجه قاییریلیمش ایسه، او حالده تاپیمشلار. اولونک؛ ییمگه، ایچمگه، محتاج اولدینغی اعتقاد ایدرلردی. بونکچون اولونی قویلا دیقلاری وقت، یانینه آذوقه قویاردیلار. بو آذوقه نی آرا صیرا تازه له مک لازیم ایدی. و لاکین، تابوتک یانینه قدر اینمک ممکن اولما دینغدن، آذوقه نی گتیروب عبادتگاهه قویاردیلار. و قوخوسیندان هیکل لرکده فائده لیمه گیچون بعض وقت اودده یاندرار دیلار. قدیم

مصر لیلر؛ صوگرا لاری، اؤلورله آذوقه گتیرمک عوضینه دعا ایله مکی مناسب گورمشلر. بو دعالر واسطه سیله، معبود، لازیم اولان شیئلری اؤلورله احسان ایدر میس. بونک ایچون، معبود «اوزیریس» ه عبادت ایدر دیلر. و عبادتگاهده کی داشک ئوستینه بو یازینی یازاردیلار:

«اؤلونک یولدشینه؛ چورک، صو، اؤکوز، قاز، سوت، شراب، پالتار، عطر، خلاصه معبودک یاراتدیغی شیئلردن ویرمه گیچون، (اوزیریس) کڭ قباغیندا، سجده ایلیورایک». بوندانصوگرا، مصر لیلرک اعتقادنجه اؤلورله آذوقه لرک یالقوز شکلرینی ویرمک کفایت ایمش. بونکچون، عبا- دتگاهک دیوارلارینی شکل لرله زینت لندیرر دیلر. بو شکل لرده؛ جوت سورهن، اکین نه کن، پالتار، قوندارا تیکن، سفره سینده آرواد ایله بیر لیکده ییمک ییهن، پایروس لارله دولو باطناق لارده بالیق دوتان انسان لار گورسه دیلیردی.

«اهرام» لار

بیرینجی فرعون لار سلسله سی زماننده، اؤلورلی چوخ وقت (اهرام) - لاره قویلاردیلار. (اهرام)، بیرک آلتندا د. گیل، ئوستنده قایریلان قبرلردن عبارت ایدی. (اهرام) ه قویولماق ایچون هر حالده دولتلی اولماق لازیم ایدی. یانیکه، (اهرام) دیکدیره بیله جک دره جهده پولو، مالی اولمالی ایدی. آشاغی مصرده (منفیس) شهرینک اطرافنده (اهرام) لاردان وجوده گلیمش بیوک بیر محله وار ایدی. بومحله نک اڭ اوجا (اهرام) - لارینه؛ قرال لار، اوندان کوچک لرینه حکومت بیو کلری باصدیر لیمیشدیلار. مصر (اهرام) لارینک اڭ بیو گینی؛ دوردنجی سلسله فرعون لارینک اڭ مشهوری اولان (گه ئوس) قاییرتدیر میسدر. بو (اهرام) جیزه شهرینک اطرافنده در. یوز قیرخ دورت مترو (آرشین) اوجالغندادر. و ایکسی

مین بیشوز مترو دورادور- دؤرت گوشه- بیو کلیگینده در. بو بیوک (اهرام) ی وجوده گتیرمک ایچون یوزمین عمله چالیمیش. (اهرام) آنجاق اوتوز ئیلده تمام اولایلمیشدر. (اهرام) ی بنا ایله مک ایچون نیلک اؤته طرفلریندن داش لار. گتیریلیمش. بو بیوک داش لاری آساندلقله آپارماق ایچون یوللار آچیلیمش. و بعضری ده لود کالار ایله گتیریلیمشدر. داش لاری بیر بیرى ئوستینه تیکمک ایچون (اهرام) کڭ نه تگیندن سؤ- ککار قویوب سؤ که میسیدیلر. (اهرام) دیکیلوب قورتیلاندان صوگرا سؤ ککاری گوتور میسیدیلر. (اهرام) کڭ ئوستنده کی یازی لاردان، بونک دیکیلمه سیچون ایشله یین عمله یه نه قدر صوغان و صاریمساخ صرف اولوندیغی آگلاشیلیر. مشهور تاریخچی (هه رودوت) کڭ روایتنه گوره؛ یازیلارک ترجمه سیندن، (اهرام) ه ایدیلن مصرف، مین آلتی یوز (تالان) ه چاتمیشدر. (*) (اهرام) ی قایتدیران فرعون (گه ئوس)، آخرده پولسیز قالمیش. قیزی نی؛ اؤنه کینه، بریکینه صاتمیش. اهرام ی بنا ایلیوب قورتار میسدر. بو اهرام لار؛ قایتدیران فرعونک قبری ایدی. فوعون اؤلندنصوگرا بورایه باصدیر لیلردی.

قدیم مصر لیلر؛ اڭ قدیم قبرلرینی (اهرام لارینی) بیرک ئوستینه بنا ایله میسیدیلر. لاکین، فرعون لارک اوز ایکنجی سلسله سیندنبری، بیر آلتیندا قبرلر بنا ایله مگه باشلامیشدیلار. بیر آلتندا کی بنا اولنان قبرلرک اڭ قدیمی؛ اورتا مصرده، نیلک یاخونلقیندا، (بنی حسن) دیلن ییرده اولان قبرلردر. بو قبرلر، داغک بیر طرفینه اویولموش بیر پارا (دخمه لردن) عبارتدر. بو دخمه لرک ایچینده کی قبرلر، یالقوز بیر اوتاغ در. دیوار- لاریندا، اوزمانک نه جوره یاشادیقلا رینی گورسه دیجی شکل لار واردر؛ اوزمان انسانلارینک؛ زه می لری نه جوره سور دیکلری، خرمنلری، نه کین

(*) بیر «تالان» قیزیل، اک یونگولی اولدیغی حالده قیمتی (۳۱۲۰۰) منانه قدر ایدر.

یچمک لری، بوغدلاری نهجوره داشیدیقلاری، نوزوم لری، و نوزومدن نیجه شراب قاپیریلدیغی، هیکل یونماق، شیشه قاپیرماق، قونداراچلیق، سرراج لیق، توخوجی لیق، کبی صنعت لرک اوزمان نهجوره اولدیغی گورسه دیلمکده در.

بیر آلتینداکی قبرلرک اڭ چوخی، فرعون لارک اون نوجنجی سلسله سی زمانده یوخاری مصرده «تب» شهری اطرافینده بنا اولونموشدر. چوخیسی، یوز مترو اوجالغیندا بنا اولنان بو قبرلر، یددی وه رست یو کلگینده بیر یرده قایالار ایچینه قازیلیمشدر. بونلارک بیر می بیشی (فرعون) قبریدر. بیر آلتی قبرلر، قایا ایچینه آچیلیمش بیر قویودان گیریلیر. بو قویو، چوخیسی قوم و قایالارله خاپانیمشدر. داغک ایچینده؛ آتمیش، سکسان، حتی یوزیرمی مترو اوزونلغیندا یولکیر «دهلیز» (دالان) واردر. بو «دهلیز» تابوتک قویولدیغی اوتاغه قدر گیدیر. (دهلیز) ک بتون دیوارلاری و تاوان لاری، صورت لر و قاپارتما شکل لرله زینت لیمشدر. بورالاره، اوغرولارک گیرمه مکارچون مین جوره حیلرله ایشله دیلمشدر. مثلاً؛ فرعون بیرنجی (سه تی) نک قبری تاپیلدیغی زمان، بیر بیله کان ایله گیدیلوب بیر (دهلیز) ه چیخلمیش. صوگرا ایکنجی بیر بیله کان ایله ایکنجی بیر (دهلیز) ه راست اولونموش. بو (دهلیز) لردن گیدیلوب ایچنده افاق بیر قویوسی اولان بیر اوتاغه گیریلیمش. دها، قویونک ایچنده اؤز گه بیر قاپی تاپیلماشدر. قویونک نوستنده بیر ستون ایله، او بیر طرفینده یرده لیک گورونمیش. بوده لیکدن گچیلیدیکدنصوگرا اؤز گه بیر (دهلیز) ه چیخلمیش. بو (دهلیز) ک آخرینده، بالانجیق بیر تابوت قویولموش بیر اوتاغ تاپیلیمشدر. لاکین اوتاغک آلتینک بوش اولماغیندان، اصل تابوتک اوطرفلرده اولدیغی آگلاشیلیمشدر.

هه روغلیف یازسی

قدیم مصر لیلر؛ یازی لارینی قباغجه شکل طهرینده باشلامیشدیبار. مصر لیلر، بیر احوالاتی همیشه لیک تاریخ کبی یادده صالحا ماق ایچون، اونی داش لار نوستینه یازاردیلار. بیر مطلبی آگلاتماق، بیر چوخ شکل لر واسطه سیله ممکن اولوردی. لاکین، ترقی ایله دیکجه صوگرا بونلاری ده مختصر ایله میشدیبار. مثلاً؛ ایوی، بیر دیگیرمی. صویبی، بیر نیچه چیزبخ. میشه نی، بیر آغاج شکلی ایله گورسه دردیبار. بیر ایو شکلی نک یانینه؛ معبودلاره اشاره اولان بیر علامت قویولوردیسه، عبادتخانه دیمک ایدی. بیر سینه بیر شی و یرمگی گورستمک ایچون، آینده چوره ک دوتان بیر قول. آچماق ایچون، بیر قاپی. بیریمک ایچون، بیر یول. گرمک ایچون، بپر قوش. دعوا ایچون، سلاحی بیر آل. بیخلماق- ایچون، بیره اوزانیمش بیر آدم شکلی چیزیلردی. «حق» ی آگلاتماق- ایچون «ششتار». یامانلیغی، پیس بیر بالیق. دوغرولیغی، (حقیقتی) ده وه قوشی توکی. کومک لیگی، آغ بابا قوشی شکل لرله آگلا دیردیبار. آیی نی، آگلاتماق ایچون، باشی «آ» اولان بیر آد یازیلردی. دها صوگرا اؤز گه علامت لر و اشاره لرده آرتیریلیمشدر. نهایت، مصر- لیلرک «هیة- روغلیف» آدلانان یازیلاری بو قاعده ایله وجوده گلیمشدر. مصر لیلر؛ صوگرا بو چوخ چتین یازیلارینی بیر آزه، ده گشدریمشدر. میلادی تاریخندن مین ایکی یوزئیل قباغ «پاروس» دیلن کاغدلاری نوستینه یازی یازماغه باشلا دیقلاری زمان «هیة راتیق» و «ده موتیق» آدیله ایکی جوره یازی وجوده گتیرمشدیبار. «هیة راتیق» خطی، «هیة روغلیف» خطی نک مختصر بندن عبارت ایدی. دها دوغریسی؛ بو، اشاره لردن یازی به گچمک ایچون بیرنجی آد دیم ایدی. «هیة روغلیف»

خطنده بیر شکل تماماً جیزیلدنی حاده، «هیة راتیق» خطنده یالقوز بیر حصه سی جیزیلردی. مثلاً اصلان شکلی عوضینه، اصلانک وجودیندن یالقوز بیر حصه سی جیزیلردی.

«دە موتیق» خطی ده، هیة راتیق» خطی نك مختصریندن عبارت ایدی. بو خط ایله؛ یازی، داها تیز یازیلردی. بوندا، اشاره لر مختصر اولدینی- کبی، «هیة راتیق» خطنده کیندن داها آز ایدی.

«هیة روغلیف» یازیسینی آکلاماق ایچون آروپا عالیم لری چوخ بیوک زحمتلر، أمکار، صرف ایتمشلر. بونلاری آکلاماق ایچون تمام ایکی عصر یاریم مدت چالیشمشلار.

مین یددی یوز دوخسان دو ققوزنجی ئیلده «بوصار» آدیندا فرنگ طوبچی افسر لریندن بیرسی، مصرده «رشید» دیلین بیرک اطرافینده یازیلی بیر داش تاپمیشدر. بونک تاپدینی، داش صحیفه نك ئوستنده، «هیة روغلیف» و «دە موتیق» خطلرینک ایکسیده وار ایدی. بوندا علاوه بیرده یونانجه یازی واردی. بو یازیلار؛ بیوک اسگندرک مصری فتح ایلیوب وفات ایلیندنصوگرا، مصرده وجوده گلن یونان حکومت لریندن (بطلمیوس لاردان) بیر حکمدارک آدینه یازلمیشدی.

«سیلوهستر، دو، ساسی» ایله، شیویتساریالی «آگه زبلاد»، بوداشک ئوستنده کی «دە موتیق» یازی دان بعضارینی آکلیا یلمشدر. نهایت اینگیس عالیم لریندن «یونغ»، بو یازیلارک ایچینده «بطلمیوس» آدینی تاپا یلمیشدر. «یونغ» دنصوگرا، «هیة روغلیف» یازیلارینی بتون بتونه آکلاماغه موفق اولان، «فرانسوا، شامپوللیون» در. «شامپوللیون» مین سگیز یوز اون بیردن، مین سگیز یوز اوندوردنجی ئیله قدر، «فرعون لار اداره سینده مصر» آدیله ایکی جلد، چوخ اهمیتلی بیر کتاب یازمشدر.

مشار ایله، بو اثرینده (هیة روغلیف) یازیلاری باره سنده کی فکر لرینی بیان ایله مشدر. صوگرا، مین سگیز یوز بیرمی بیرنجی ئیلده یازدینی بیر اثرینده، «هیة روغلیف» یازیس حقتنده تفصیلات یازوب بتون بتونه آکلامیشدر.

(شامپوللیون) اولندنصوگرا، فرانسه ده (شارل، لونورمان)، ایتالیا ده (سال وولینی) ایله (روزه لینی)، اینگیلترده (اوسبورن) گیرمانیا ده (له- پیوس) آدیندا کی عالیم لر، بو عیلمیک باره سینده آرتیق جدو جهدا ایله چالیشمشلار. (نه ژیطولوژی) دیلین مصر عیلمینک ترقی سینه کؤمک ایتمشدر. مصر یازیس، ئوچ عضودن عبارت ایدی: حرف، کلمه، هجا، اشاره لری. حرف اشاره لری، یالقوز بیر حرفی گورسه دن اشاره لرایدی: ~~ن~~ حرفینه اشاره ایدی. کلمه اشاره لریده شکل لردن عبارت ایدی: مثلاً بیر تیمساح شکلی، تیمساح دیمک ایدی. هجا اشاره لرینده معنی اعتباره آلمیشدی. بیرینی حرفی؛ (آ) ایله باشلیان (آهره م) (یعنی قارقوش) شکلی (آ) دیمک ایدی.

قدیم مصر لیلرک بو یازیلار ایله یازیلان داش لاردان بیرسی، ایستانبول ده (سلطان احمد میدانی) دیلین بیرده در. باشی؛ میز، اوجا بیر مناره کبی داش در. بیرسیده، پاریزده (قوتقورد) دیلین میدانادر. بونلارده اولان یازیلار؛ مصر فرعون لاریندن بعضیلرینک تاریخی عوضینده در. بوندا، فرعونک پادشاهلینی، فتح لری، دعوالری، آکلاماق اقدادر.

یازی یازان آدمالار، مصرک راهب لری ایدیلر. بو راهب لر چوخ یازی یازاردیلار. حتی بو سببدن بتون نشانگاهلارک ئوستی (هیة روغلیف) یازیسيله دولودر. بونلارک یازدیقلاری یازی لار ایچینده اوله اهمیت لیلری وارکه، بوگون مصر تاریخی نك دیرلیمه گینه سبب اولموشدر. و

اولماقدادر. مصرک الڭ قدیم یازیلاریندان اولوب الده موجود اولانلاری: (اولولر کتابی)، (توره‌ن پایروسى)، (پریس پایروسى)، و (فضاهوته پک الڭ اؤرگندیکلری)، کبی بیرنجه پارچا اثرلردن عبارتدر. مصرلیلر، هندسه‌یه، فلسفه‌یه، ئیلدیزلاره، هکیم‌لیگه دائر اثرلر وجوده گتیرمیشدیلر. بو اثرلردن، زمانیمیزه قدر گلوب چاتان و فرعونلارک اون ایکنجی سلسله‌سی زماننده (پریس پایروسى) دیلن براترک و بیریده، میلادی تاریخندن مین، مین ییشوز ئیل قباغ یازیلیمیش بیراترک، صحیفه‌لریندن عبارتدر.

- راهب‌لر -

مصرک راهب‌لری، چوخ دیندار (مؤمن) اولوردیلار. و عمرلرینی ساده گچیرردیلر. ئوچگونده بیر، وجودلارینی یایخاردیلار. صاققال-لارینی و قاش‌لارینی قیرخدیرارذیلار. حیوان تو کیندن یا اینکه ده‌ری سیندن پالتار گیمک بونلار ایچون گناه اولدیغینه گوره همیشه، کتان پالتار گیه‌ردیلر. راهب‌لر، بیر آرواددان آرتیق آلامازدیلار. جماعت‌ایسه، بیرنجه آرواد آلوب، حتی بیرنجه‌ده آشنا صالحلیا بیلدیلر. فرعونک بیرنجه آروادی اولای بیلدی.

- زاقون و محکمه -

قدیم مصرلیلرک، زاقونلاری و محکمه‌لریده وارایدی. همیده نظاملی بیرقاعده‌ده ایدی. گناه گوره تنبیه اولونوردی. یالاندان آند ایچمک الڭ بیوک گناه ایدی. بونک جزاسی، اولدورلمک ایدی. مصرلیلرک زاقون-لارینده، بوگونکی زاقونلاره اوخشویان ماده‌لر چوخدر. بوزاقونلار سایه‌سینده، مصر اولکهمسی گؤزه‌لجه اداره اولونوردی. مصرده؛ اوتوز اعضادن عبارت بیر محکمه (سود) وارایدی. بو اعضانک اونی (منفیس)

شهریندن، اونی (تب) شهریندن، اونی ده (هه‌لیوپولیس) دن و الڭ عالیم، مؤمن، آدام‌لاردان عبارت ایدی. محکمه‌نک رئیسى بو اوتوز کیشی طرفیندن سه‌چیلیردی. رئیس، بویونینه؛ مصرلیلرک (حقیقت) آدلاندير-دیقلاری و قیزیل زنجیره باغلی بیرداش تاخاردی. فرعونزه علاقه‌سی اولمویان بتون ایشلرده، بو محکمه همیشه عدالتله حکم ویرردی. مصر-لیلرک زاقونلاری سگیز کتابده جمع ایدیلیمیشدی. حا کیم‌لر؛ همیشه، بو سگیز کتابک حکم‌لرینه عمل ایلردیلر. مصرلیلرک بیرمدنیت قانونی بیرده؛ دین قانونی واردی. مصرلیلرک قانونلاری عیلم و انسانلیغه دائر ایدی. مثلاً بیر پولک اجاره‌سی (فائضی)، هیچ وقت آرتوب اصلینسی گیچه‌مزدی. بورجینه گوره هیچ کیم دوستاق اولنامازدی. هر آروادک اوغوللاری برابرجه، ورثه‌لیک حقیقه مالک ایدیلر. بیر آسیری اولدوره‌ن، آصیلیردی. یازیلاری ودرهم‌لری (پول‌لاری) پوزانک ال‌لری کسلییردی.

عبادتخانه‌لر

قدیم مصرلیلر؛ عبادتخانه‌لر بنا ایلهمگه چوخ آرتیق چالیشاردیلار. اونلارک یاندا، عبادتخانه (الله ایوی) دیمک ایدی. عبادتخانه‌لره؛ پیس آداملارک و اوغرولارک گیرمه‌گی گناه ایدی. بونکچون عبادتخانه‌لرک اطرافینه اوجا و قالین کرپیچ دیوارلار چکیلیردی. بودیوارلارک یانینه؛ بوغدا، آریا، ومیوه آنبارلاریله، چوره‌ک پیشیرمک ایچون «فورون» لار بنا اولونوردی. بورالارده؛ راهب‌لره و معبودلره چوره‌ک پیشیریلیردی. یان طرفده‌ده؛ راهب‌لرک، قوللوچی‌لارک، و اهل عیال‌لارینک ایولری اولوردی. بو، بیوک محله‌نک آراسیندان گیچندنصو گرا بیر یولا یتیشیلیردی. بو یولک ایکی یانینه‌ده، بویدان بویا؛ بیره یاتمیش انسان باشلی اصلان

شکلینده «ابوالهول» (ایسفنیکس) (+) لر دوزولموشدر. بویولدان گچوب بیر قاپینک قباغینه گلینیردی. بو قاپینک ایکی طرفینده؛ ئوستی قاپارتما لارایله زینت لیمیش ایکی بیوک «قولله» (گلدسته) اولوردی.

(گلدسته) نڭ قباغیندا ئوستی یازیلی، بیر می اوتوز مترو اوجالغیندا ایکی، اوزون (دیکیلی داش) قویولموشیدی. قاپینک ایکی طرفینده؛ عبادتخانه نی دیکدیره ن فرعون ک هیکل لری قویولوردی. قاپیدان ایچهری گیریلدیگی وقت بیر حیطه گیریلیر. بو حیطک آخزینده، قیزیل صحیفه لره زینت لیمیش اصل عبادتخانه نڭ قاپیسی گورونوردی. عبادت خانه نڭ دیره کلری، (لوتوس) و (خورما) یارپاخ لاریله بز نهمیش رنگلی ستون لاردان عبارت ایدی. عبادتخانه نڭ ایچینه ایشخلیق، تاوان (سقف) دن گلیردی. گونش ک ایشغی، عبادتخانه نڭ ئوستینه دوشر، دوشمز بتون رنگ لر، چوخ گوزهل بیر پارلیتی ایله پاریلدردی. عبادت، بوراده ایدیلیردی. اصل عبادتگاه، بو ایوک آخزینده ایدی. بو عبادتگاه؛ چوخ اوفاق، و آرتیق قارانلیق ایدی. معبودک هیکل، زرلی بیر لودکا ایچینه قویولوب بوراده صالحانیردی. عبادتگاهک بتون دیوارلاری؛ قیرمیزی، گوگ، زرلی شکل لر و یازیلارایله زینت لیمیشدی.

موسیقی سسلی ممنون هیکل لری .

(تب) شهرینده، فرعون ئوچنجی (آمه نوفیس) ک اؤز آدیله بنا ایتدیردیگی عبادتخانه نڭ قباغینده، بیر پارچا قایالاردان وجوده گتیریلیمیش، ایکی بیوک هیکل وارا ایدی. بو هیکل لر؛ ایکی کورسی ئوستینده اوتورموش، اللری دیزلرینده ایکی آدام شکلینده ایدی.

فرعون لارک اون ئوچنجی ساسله سی فرعون لاریندان (آمه نوفیس)

(*) عربلرک «ابوالهول» و آوروپالی لارک «ایسفنیکس» دیدیکلری بو هیکل لر، مصر لیلرک «هارماکیس» آدینداکی بیر معبودک هیکل ایدی. انسان باشلی اصلان صورتنده ایدی.

طرفیندن قایتدیریلان بو هیکل لر، قدیم زمانک آهاملارینی حیران قویوموشدی. صباحلین، گونش ک بیرینجی ایشخلاری، چؤل لری پارلانندیغی زمان، بو هیکل لر دن؛ ششتار یا اینکه (هارب) تیلیندن چیخان سسلره بگزره، سسلر چیخاردی. بو غریبه و معجزه کسبی اولان موسیقی نی ایشتمک ایچون هر طرف دن دسته دسته، تماشاچی لار، گریجی لر، گلیردی. حتی میلادک ایکنجی عصرینک اورتالاریندا، روما ایمپراطورلاریندان ایمپراطور «هادریئن» ایله آروادی ایمپراطور یچه (ساین)، بو معجزه لی موسیقی نی ایشتمک ایچون یو خاری مصره قدر گلمک زحمتینه قاتلانمیشدی لار. میلادی تاریخیندن بیر می یددی ئیل قباغ، بیر ترینمک واسطه سیله بو هیکل لر دن بیر قیریلیمیش، ئوست طرفی قویوموش، بیره دوشوب پارچالانیمیش، هیکل ک یالقوز آت حصه سی قالمیشدی. هیکل لرک؛ بودرجه شهرت تاپماسی، اوزمانلار؛ دنیا به حکم سورهن پادشاه لارده، بو هیکل لری قایتدیرماق هوسی او یاندیرمیشدی. (سه پتیم سه وهر) زماننده بو ایکی هیکل، قایتدیریلوب قباغکی حالینه گتیریلیمیشدی. لکن او دقیقه دنبری داها اولطیف سسلر ایشیدیلمه میشدی. بوسس ک؛ نه وجهیله حاصل اولدیغی بوجوره آگلاشیلمشدر:

هیکل ک قیریخ بیرینده کی «غرانت» (که وهنگ) ک آرائیق لارینه، گیجه نڭ شبنم لری گیریمیش. گونش چیخار چیخماز، (غرانت) ک ایچینه دوشن ایشخلار واسطه سیله، شبنم لر قایناشوب چیتیردی لار باشلاردی. بو ائاده، هیکل لر دن چیخان لطیف موسیقی سسلری، ایشیده نلری شادلاندیروب هر کسی حیران قویاردی. هیکل لر؛ قیریلوب، تازه دن قاییریلاندا نصوصگرا داها بوسسلر ایشیدیلمه میش. هیکل ک ئوستی، سور-تولوب پرداخ لاندیغیچون، شبنم لر ده ایچهری گیجه مه میش. چؤل لرک

در دلی ٹونسزلیک لریسی شادلاندریان بو هیکل لر، بیردنبیره ساکت اولموشدیلار.

مصرک مشهور عبادتخانه لریندن بیریده؛ (تب) شهرینده مصرلیلرک معبودی (آمون) کڈ آدیته بنا اولنان (آمون عبادتخانهسی) ایدی. (آمون عبادتخانهسی) مصرده کی بتون عبادتخاره حا کیم اولموشدی. فرعون لارک اون سگیزینجی سلسهسی زماننده، شمال و جنوب دعوالرینده کی، هر- غلبه دنصوگرا؛ بتون غنیمت لر، ویرگیلر، (آمون عبادتخانهسی) نه گیریلیدی. بو عبادتخانه نك راهب لری، فرعون لار دره جه سینده نفوذ صاحبی اولموشدیلار. اطرافدن گلن غنیمت لاره (آمون عبادتخانهسی) - نك آتبار و خزینه لری؛ آرپالار، قیزیل لار، بوغدالار ایله دولموشیدی. بتون دعوالر، جانندان گچمکر، (آمون عبادتخانهسی) نك حرمتینه ایدی. (آمون عبادتخانهسی) نك شانی، شرفی اوقدر آرتیشیدی که، حتی آخیره (آمون عبادتخانهسی) نك (هیری هورو) آدیندا کی باش راهبی، فرصتی الدن بوراخمیوب، بیرنجی (آمون پیغمبری) آدیله، حکمدار (پادشاه) لیغینی اعلان ایله میشدی. دها اوندانصوگرا، مصرک جنوب طرفی ایله، «جش» اولکه لری، (آمون عبادتخانهسی) نك بیر ملک کی اولموشدی.

∴

فرعونلیق. فرعونک جلالی. حرمتی. فرعونلار زمانی. مشهور فرعونلار؛ فرعون بیرنجی «سنی». فرعون

ایکنجی رامهس.

مصرک قدیم راهب لرینک آکلادیفینه گوره؛ مصرده بیر زمان معبود (الله) لار، پادشاهلیق ایله میشلر. فرعون لارده، اونلارک بیرینه

اوتورمیشلاردر. فرعون لار، معبودلارک نسلندن اولدیفنی کی اؤزلریده مملکتک بیر معبودی ایدیلر. فرعون لار؛ معبود «آمون» کڈ و معبوده «را» (یعنی گونش) کڈ اوغلو ایدیلار. فرعون لار؛ جماعت نظرینده، مملکتک ٹوستینه «نور» (ایشیخلیق) یاغدییران، دینجلیک و خوشختلیک باغیشلیان معبودلار ایدیلار. قدیم مصرلیلر، فرعون لارینه عبادت ایدرلردی. اونلارک قباغیندا سجده یه دوشردیلر. فرعون؛ هم روحانی رئیس، همیده جسمانی رئیس ایدی. فرعون لارک قدرتی، هر بیر شیئدن آرتیق ایدی. فرعون؛ صاحبین قالخار، هر طرفدن وارد اولان عریضه لری اوخویار، صوگرا یاخانیر، ٹوستینه تاخاجانی زینتارینی تاخار، و معبودلاره قوربان هدیه ایلردی. قوربان، عبادتخانه نك مجرایینه یاخونلاشدیفنی وقت، باش راهب دعا اوخوماغه باشلار، معبودلاره دعا ایلردی. فرعونه، اوزون عمرلر احسان ایله مکرینی توقع ایلردی. قوربان دعالری قورتارانصوگرا راهب؛ مقدس کتابلاردان، قدیم فرعون لارک اُک بیوکلرینک ایشلرینی، سوزلرینی، فرعونه اوخویاردی. بو عبادتلرده قورتارانصوگرا، فرعون عبادتخانه دن چیخوب آخشامه قدر گزینردی. یاخانوب آروادی ایله یاتاردی. فرعونک بیهجگی شیلر، چوخ ساده ایدی؛ چوخ وقت ییدیکگی شیلر، دانا، و قاز اتیندن عبارت ایدی. بئر آزده شراب ایچردی. فرعونک اُک بیرنجی ایشی، مصرک صاف و تمیز اولماسینه دقت ایله مک ایدی. بونی قرارلاشدرماق ایچون، اؤزینک پاک و تمیز اولماغینه دقت ایلردی. فرعونک اطرافینده؛ جاه و جلالک هاموسی موجود ایدی. فرعون؛ بئر ییره گیدهجگی وقت، اُک قباخدا؛ راهب، افسرلر، و حکومت مامورلری (چینونیک) لر گیدردی. بیرمی ایکی راهب «آمون» معبودینک هیکلینی گوتورردیلر. بئر راهبده؛ داللاریجه

«بوخوردان» (ایچینده گوزل قوخولی شیلر یاندیریلان مانفال) گوتوردی. بونلاردانصو گرا، کاتبلر (سیقره تارلار) بیریه ردیلر. فرعونک اوتوردیغی «تخت روان»، ی اون ایکی آدام گوتوردی. تخت روانک اطرا- فینده حکومتک ائک بیوک آداملاری گیدردی. و بونلار، فرعونوی یئلیکک یردیلر. بوندانصو گرا، اوردونک بیوکریسه (گنرال لاریله) خاصه قوشون دسته لری گلیردی. ائک آرخادان ده، راهلر واسطه سیله بیریدیلن «بوغا» لار گتیریلیردی. فرعونک «سرای» یوکری چوخ، چوخ ایدی: صاغ و صول طرفده دوروب یئلیک چکلری، سرای وزیر، بنا و یول لار وزیر، غنیمت لر مفتشی (ده وزیر) ، سرای کاتبی (سیقره تاری)، سرای مارشالی (وکیل خرجی) وارایدی. فرعون سراپنک فرشری، دوشمه لری چوخ زیتلی ایدی. فرعون وفات ایله دیگی زمان، یتیش گون ماتم (عزا) ساخالاردیلار. تازه فرعون، تخته چیخینجه به قدر، هیچ کیم یاخانمازدی. حتی شراب ده ایچمزدیلر.

فرعونلار زمانی

مصرک قدیم زمانلاری خصوصینده کی معلومات، چوخ اهمیتلی در. تاریخک ؛ یاددان چیخوب قارانقلار ایچینده قالان بو صحیفه لری و کیفیتلری، «ماسپه رو» «آرمان» و «پیمان» کسبی ائک بیوک مصر عالیم لری طرفیندن یاواش یاواش میدانه چیخاریلماقدادر. ائک آخرده تاپیلان ائتیه اثرلردن آکلاشیلدیغینه گوره، مصرک بیرینجی حکمداری (پادشاهی) فرعون «مهنس» در. «مهنس» یوخاری مصرده، نیل چایی نئک صول طرفینده کی «تینی» شهرینده دوغولمشر. میلادی تاریخیندن دورت مین دورت یوز نیل قباغ، «مهنس» لئ، «تانیس سلسله سی» آدیله باشلانوب

وجوده گتیردیگی فرعونلار حکومتی، دورت مین نیل دوام ایله میشر. بو مدت ایچینده، بیر بیرینک دالنجه، اوتوز سلسله (نسل) گلیمشر. بو اوتوز فرعون سلسله لرینک حکومت سوردیکری دور، ئوچ قسمة آیریلیر: بیرنجی سلسله (نسل) دن، اون بیرینجی سلسله یه دک، قدیم حکومت. اون بیرینجی سلسله دن «هیقسوس» لارک گلوب مصره غلبه ایله دیکرینه دک اورتا حکومت. «هیقسوس» لارک (یعنی «شام» طرفیندن گلوب مصری ضبط ایدن اجنبی ارک) غلبه سیندن، ایرانیلرک گلوب مصره غلبه ایله دیکرینه دک تازه حکومتدر.

قدیم زمانلارده، مصرک پایتختی آشاغی مصرده «دلنا» ئوستینده کی «تانیس» شهری ایدی. فرعون لارک پایتختی و قبرلری «تانیس» ده او- لوردی. بو، فرعون لارک بیرینجی سلسله سینک، زمانی ایدی. ئوچنجی سلسله زماننده، بتون مصرک پایتختی، گینه آشاغی مصرده ایمدیککی قاهره شهرینک اولدیغی بیرک بیر آاز شمالینده کی «منفیس» شهری اولموشدر. «منفیس» شهری، بو دورده بتون مصرک صنعتلرینک، تجارتلرینک مرکزی اولوب نفوذی، اولدیجه آرمیشدر. بو زمان، مصرک ائترقی زمانی ایدی. اونجی سلسله زماننده ایسه، مصرک بتون نفوذی، یوخاری مصرده نیل کنارینده کی «تب» شهرینه جمع اولموشدر. «تب» شهری، آرتیق دره جه ده شان و شهرت قازانمیشدر. ائک بیوک عبادتخانه لر، بوراده بنا ایدیلیمیشدر. بو زمان فرعونلارینک پایتختی «تب» شهری اولموشدر. اون بیرینجی سلسله دن بیرمی بیرینجی سلسله یه دک بتون فرعونلار، «تب» دن یتیشمیشدر.

اون سگیزینجی سلسله زمانینده، «تب شهری» نفوذیه، جلالیه، بتون مصره حاکم اولماقدایدی. (تب ده کی (آمون عبادتخانه سی) ده، بتون مصر عبادتخانه لرینه حکمران ایدی. فرعون ایکنجی (رامسس) گم مومیسی (تب) اهرام لارینه قولاندیغی

کمی مشهور (لوقصور عبادتخانه سی) ده (تب) شهرینده بنا ایدلمیشیدی. (آب) ده فرعونلار طرفیندن بیوک عبادتخانه لر بنا ایدیلوب، دیوارلارینک ئوستینه ده فرعون-لارک دعوا و غلبه لرینک شکئی چکیلمه بیشیدی. فرعون ئوچنجی (رامسه س) گ؛ آروادلارله «داما» (نرد) اوینادیفیده بوشکل لر ایچینده گورسه دیلیدی. (تب) شهری) تگ شانی، شهرتی، بیز زمانلار دهاده اوچالانمیشدر. مصر قوشونلارینک، اطرافده ایله بیکری دعوالرده قازاندیقلاری غلبه لرگت خیرلری، همیشه (تب) شهرینه یتشمکده ایدی: مثلا، بیرگون (سودان) طرفینده کی قارالارک باصیلدیقلاری خصو-صنده (تب) خیرلر گبیر. صوگرا اوردونک قوماندانی؛ (ژرافه) لر؛ (بلنک) لر، (بیر) لر آراسینده اوزون بیز غلبه جاه جلالیله شهره داخل اولوردی. بیرگون صوگرا (لیبالی) لارک باصیلماق خیرلری آلتیندر: باشلاریندا (طاس کلاه) لار؛ چتینگن لرینده حیوان ده ریلری، وجولاری دوگمه لرله، ناخیشلانمیش انسانلارگت، (تب) کوچه لریندن گیجیدیکری گورونوردی. کوچه-رده؛ شیبور؛ بالابان، زورنا، سنلری، غلبه آلقیشلاری، دعا صدالری اسگیک اویوردی.

بیرمی بیرینجی سلسله زماننده، (تب) شهر، شهرتدن دوشوش. او زمان (دلتا) ده کی شهرلردن؛ (تانیس) (بوبات) (مندهس) و الگ آرتیق (سایس) شهرلری بیوک نفوذ قازانمیشلار. بونگچون بعضی تاریخچیلر، اوجمله دن (ماسپهرو)، مصر تاریخینی؛ هرشهرک ترقی سینه و دوشگونلیکینه گوره آشاغیدا کی وجیهله ئوچ دوره به آیریمیشلار:

بیرینجی سلسله دن ئوچنجی سلسله ده، قدیم زمان. (تانیس) حکو-متی ایله، «منفیس» حکومتی بو زمانه داخل دره. اون بیرینجی سلسله دن بیرمنجی سلسله به دگ (تب) زمانی. (قدیم) «تب» حکومتی ایله، تازه «تب» حکومتی، بو دوره داخلدر. بیرمی بیرینجی سلسله دن اوتوزینجی سلسله به دگ (سایس) دوری. بو دورده؛ بیرینجی، و ایکنجی (سایس دوری) آدیله ایکی حصه به آیریلیمیشدر. (سایس دوری) مصر فرعون-لارینک آخرینجی حکومتدر. بو دور؛ مصرک، (کیخسرو، کیکاس

زمانلاریندا) ایرانلر طرفیندن ضبط اولونماغینه قدر دوام ایلر.

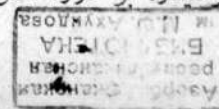
فرعونلار

مصرده؛ اوتوز سلسله دن گلمیش فرعونلارک احوالاتینی یازماق ایچون جلدلر دولومی کتابلار یازماق گر کدر. بیزیم بو کتابیمیزایسه، او بیوک کتابلاردان دگیلدر. بو گاکورده، مشهور فرعونلاردان آنجاق بیر نیچه سینی بیز بوراده یازاجایق.

الک مشهور فرعونلاردان بیر؛ اون دو ققرزینجی سلسله فرعونلاریندن مشهور فرعون (سه تی) ناک اوغلو، مشهور فرعون ایکنجی (رامسه س) (سیزوستریس) در. ایکنجی (رامسه س) لک آتاسی بیرینجی (سه تی)، الک قهرمان حکمدارلاردان ایدی. اوندوقوزینجی سلسله ناک بیرینجی فرعونی اولان (هارم هابی) دنصوگرا، بیرینجی (سه تی) مصرک فرعونلیق تختینه اگلمیشدر. (سه تی) بیرینجی دفعه، مصر قطعه سیندن چیخوب (شام) طرفلرینه گلمیش. بیوک دعوالر ایله میش. غلبه لر قازانمیشدر. صوگرا (بنان) داغلارینه قدر ایره لیه میشدر. بورادان بیوک آغاجلار کس دیروب (آمون عبادتخانه سی) ناک بنا اولنماغیچون مصره گوندرمیشدر. صوگرا (شام) لک شمال شرقیسی طرفینده کی (اورونت) چایی بوینجه بیریبوب (هیتت لر) له دعوا ایله میشدر.

(سه تی) مصرک بو قدیم دشمن لرینه غلبه ایله دیکدنصوگرا، مصره قایتیدیفی زمان چوخ بیوک حرمت و جلال ایله پیشواز اولونمیشدر. مصر لیلرک الک بیوک دشمنی (هیتت) لر ایدی. بونلار (شام) اولکه سینک شمالینده ایدیلر. (حلب) طرفلرینه (قارغامیش) دن (قودصو) به دگ بتون

(«هیتت لر» قافقازک قدیم طائفه لریندن (آتی-خه) یعنی چرکز (لزگی) طائفه سینک بابالاریدرلار. (نهوریقاریم) (ممت) چونا تو قه. جزؤ: ۱)

او طرفردہ کی مملکتہ حاکم ایڈیلر. کوچک آسیا طائفہ لرینٹک هامو۔ سیلہ علاقہ و رابطہ لری وار ایڈی۔ بونلارٹک بعضریلہ متفق ایڈیلر. بعض لریندن قوشون آلیردیلار. خلاصہ، مصرلیلرٹک قباغینہ چیخا بیلہ جٹک درہجہدہ بیر قوہتہ صاحب ایڈیلار. تورک نسلیندن اولان بو دعواچیل طائفہ (یعنی ھیتت لری) بورالاری تماماً اطاعت لری آلتینہ آلمیشدیلار. (۱) فرعون (سہتی) ھیتت لرٹک نہ درہجہدہ قوتلی اولدیقلارینی بیرینجی دفعہدہ آکلامیشدی. ھرچند کہ، اونلاردان بیر چوخ شہرلر آلمیش، ماللار ضبط ایلمیشدی. لاکین، بونلارٹک یورولماق بیلمہین جرٹلرینٹک و ھجوملارینٹک قباغیندا (سہتی) اونلارایلہ باریشیق باغلاماغہ مجبور اولموش. و مصرٹک سرحدیننی (اورونت) چایینہ قدر اوزاتمیشدی. (سہتی) بورالارہ مصرلی والیر تعین ایلمیش. (غزہ) و (ماجہددو) کبی لازیملی بیرلرہدہ ساخالو قوشونلاری قویموشدر. بیرینجی (سہتی) نٹک زمانی، مصرٹک چوخ ترقی لی زمانیدر. (شام) اولکہ سیندن آلنان غنیمت لری سہتہ، مصر صنعتلرینٹک الٹ غریبہ اثرلریندن صایلابیلہ جٹک او مشہور یادگارلار، وجودہ گتیریلیمیشدر. بو یادگارلار؛ (آبیدوس) و (قارناق) عبادتخانہ لریدر. (سہتی) بتون غلبہ لریندہ، اوغلو (رامسہس) لٹک دە کومک لیگیننی گورموشدر. (رامسہس) ی اوز صاغانیندہ پادشاھلغینہ شریک ایلمیش. (رامسہس) ھلہ اون یاشیندا ایکن (شام) اولکہ سی طرفلریندہ دعوالر ایلمیشدر. فرعون (سہتی) صوگرالاری قوجالوب یورولدیغینہ گورہ حکومتی دولاندرماغی بتون بتونہ اوغلینہ ویرمیش. اوزی؛ سرایلریندان بیرینہ چکیلوب عمرینٹک آخرگونلرینی راحت کیچیرتمشدر.

بو ائنادہ، ایکینجی (رامسہس) ایچون، حکمرانلیقدہ و دعوالردہ دشمنہ غلبہ ایتک آتاری نوز ویریردی. کوچک آسیادہ، مصرٹک اطاعتی آلتیندان چیخیش طایفہ لری، ایکینجی (رامسہس) اطاعتینہ آلتینہ گتیرمیش. صوگر ا حبش طرفلرینہ نوز دؤندرمیش. آتاسینٹک آخرگونلریندہ، ایکینجی (رامسہس)، یوخاری مصردہ نیل کناریندہ کی قبیلہ لری اطاعت آلتینہ گتیرمگہ مشغول ایڈی. لاکین بو ائنادہ، آتاسینٹک اولوم خبرینی آلمیش. حبشستاندان قایدوب (تب) ھ گلمیش. بورادہ چوخ آرتیق بیر جلال ایلہ فرعونلیق تختینہ اگلمیشدر. بو وقتلردہ، مملکت راحتلیک و ساکتلیک ایڈی. ھیتت لری بیرینجی (سہتی) ایلہ باغلا دیقلاری عھدنامہ یہ عمل ایلیورلر. (شام) اولکہ سینٹک سائر جماعتی دە (کنعان اولکہ سینٹک آدمالاری کبی) ئوستلرینہ قوشون قویولدیغینہ گورہ اطاعتدن چیخامیردیلار. لاکین بیر مدت صوگر ا، ایشلر دە گیشیلدی. ھیتت پادشاھی (موطالو) اولدورولموش، بیرینہ قارداشی (خاتی سارو) گیچمیشدی. (خاتی سارو) شام طرفلریندہ کی حکومتلرلہ بتون بیرلشمیش. و ایکینجی (رامسہس) لٹک دشمنلیگینہ باشلامیشدی. (رامسہس) بو کیفیتنی خبر آلدیغی وقت، اوردو گاہنی مصرٹک سرحددیندہ قورموش، اوردو سیلہ شام اولکہ سینہ داخل اولموشدی. (رامسہس) دشمن اولکہ سیندہ اولدیغینہ گورہ دشمن قوشونلارینٹک نہ حالده اولدیقلاریندان خبر دو تامیردی. قوشونلارینٹک بیر قدرینی مثلاً: آمون، پرا، فناء، صودقو، پولق لارینی گیریدہ بوراخدیفی کبی، بیر مقداری دە یانجہ گلیردی. بو وجہیلہ، (رامسہس) لٹک اوردوسی پارچالانمیشدی. بو ائنادہ (رامسہس) لٹک آختاریجیلاری، ایکی جاسوس دوتوب گتیردیلر. بونلار مصر قوشونلارینٹک حالینی آکلاماق ایچون گوندہ ریلن ھیتت جاسوسلاری ایڈیلار. آغاچ گوجیلہ جاسوسلاردان

دوغری سوز آلا بیلدیلر. هیتیت قوشونلارینک هجوم ایله مگه حاضر. لانوب فرصت گوددیکارینی آگلادیلار. هیتیتلرک پیاده قوشونلاری چوخ دوزگون اییدی. اوردولاری ایچینده ایکی مین بیسیوز دعوا آراباسی وارییدی. بو آرابالارک هر بیرینی ئوچ سالدات اداره ایلیوردی. (رامسهس) جاسوسلاردان خبر آگلیان ساعت، حکومت و قوشون یوکارینی بیغوب بیر دعوا مجلسی قوردوردی. لازیم اولان مصلحتلر دانیشیلوب قرار قوبولماقدا ایکن، دشمن قوشونک هجومه باشلاماق ایچون بیریندن اوینادینی خبر آلیندی. هیتیت پادشاهی بتون قوه تینی شام اولکه سینک غرب طرفینده کی (قودصو) شهرینک جنوبینه گتیروپ مصریلرک قوه تینی ایکی یه بؤلکم ایسته دی. (رامسهس) تدبیرلی، یوک بیر فرعون اولدینی کبی ده، جرثلی بیر قوماندان اییدی. دشمن قوشونک بو قورخولی فکرینی آگلانجه، یانیندا کیلریله برابر دشمن قوشونی ئوستینه هجوم ایله دی. دشمنک دعوا آرابالارینک هجوملاری، اونک قباغیندا دایاندى. رامسهس، اونلاریله چارپیشدی. ووروشدی، نهایت، هیتیتلری گیری دؤنه گه مجبور ایله دی. صباحی گونی گینه دعوا اولدی. هیتیتلر، بو دفعه ده گئیر یله مگه مجبور اولدیلار. هیتیت پادشاهینک (میر آخور) ی ایله، پیاده قوشونلارینک قوماندانی، حریمخانه آغاسی، تاریخ و احوالات یازان میرزاسی، دعوا ائناسینده تلف اولدی (۱) هیتیت پادشاهینک قارداشی (مصرایم) جاننی آنجاق قورتارا بیلدی. نهایت، ایکنجی (رامسهس) ایله هیتیت پادشاهی آراسیندا عهدنامه باغلاندى. عهدنامه، هیتیت دیلینده یازیلیمیشدی. گوموش بیر صحیفه ئوستینه یازیلان بو باریشیق عهدنامه.

(۱) قاموس العلوم - ال یازسی م. ع. دفتر ۱.

سی، آرتیق حرمت و جلال ایله (رامسهس) ه تقدیم اولوندى. بو عهد نامه یه گوره؛ مصر لیلرله، هیتیتلر آراسیندا باریشیقک همیشه لیک اولاجاقی بیلدیریلردی. عهدنامه نک بیر ماده سینده بویله یازیلیمیشدی: «مصرک یوک حکمدارینه تابع اولان مملکتلره اگر بیر دشمن هجوم ایلرسه، و مصر حکمداری ده هیتیت پادشاهینه خبر گونده روب: «گل، بگا کومک ایله»، دیهرسه، هیتیتلرک یوک پادشاهی، مصرک یوک حکم دارینک آرزوسینی بیرینه گتیره جکدر. گیدوب دشمن لارینی داغیداجاق. در. اگر، هیتیتلرک یوک پادشاهی اؤزی گیتمزسه، اوخ آتانلارینی، و دعوا آرابالارینی گوندره جکدر.» (ه)

عهد نامه نک اؤز گه ماده لرینده ده؛ آلیش ویریشلرک و صنعتلرک حمایه اولونماغیندان، عدالت یولیه رفتار ایدیلمه سیندن، بحث اولونوردی. بو عهد نامه یه گوره: زاقون ایله تعین اولنان تنبیه دن قورتولماق ایچون، قونشو مملکتلردن بیرینه قاچان هر مقصر آدام، تابع اولدینی حکو متک پولیسانینه تسلیم اولناجاق ایدی. مقصر اولمیان قساق لار، زور ایله اسیر ایدیلمن رعیتلر، بیر مملکتدن اویری مملکتنه اوتورماق ایچون گیدن عمللر، تابع اولدیقلاری حکومته قایتاریلاجاق ایدی. لاکین بو حر کتلیرته گوره اونلاره تنبیه ایدیلمیه جک ایدی. بو عهد نامه؛ مصر لیلرله هیتیتلر آراسیندا آیری سچگی اولمویوب بیر براد برده اولماغی، و لازیم اولدینی وقت بیر بیرینه قوشون ووروب کؤمک ایله مه گیده قرارلاشدیرمیشدی. عهد نامه، او زمانک یوک بیر (دیپلو- مات) قاعده سیجه یازیلیمیشدی. مثلاً، عهدنامه نک بیر ماده سینده، مملکتلردن سور گون ایدیلمنلر باره سینده بو سوزلر یازیلی ایدی: سور- گون اونان لاره، اذیت ایدیلمیه جک. ایوی، آروادی، اوشاخلاری،

(ه) تاریخی عمومی. - احمد رفیق ج. ۱ ص ۱۰۱.

تلف اولونیا جاقدر. گوزلرینه، آغزینه و دابان لارینه وورولمویا جاقدر. اونلارک بارسینده هیچ بیر تهمت و افترا دیلمیه جکدر». یونان تاریخچیلرینک روایتنه گوره، ایکنجی «رامسه» آسیا قطعه سینک اورتا-لارینه قدر ایره لیه مش. سوریه (شام)، مدیا (آذربایجان)، ایران (فارسیستان)، باختریان (تورکستان) و هندوستان طرفلرینی ضبط ایله مش. بو بیرلرک جماعتنی اؤز اداره سی، حکمی، آلتینه آلمیش. محیط دگیزینه قدر گیتمش. «تیت» چؤل لریندن گیری دؤنوب، دو قوز ئیل غلبه لر قازاندیقدان سو گرا مصره قایتمیشدر. (۱)

بیرنجی دفعه دنیاده تاریخ یازان یونانلی «هروودوت» ک دیدیگینه گوره، هجرت تاریخیندن (۲۰۷۰) ئیل قدر اول بویوک فرعون ایکنجی «رامسه» میلیونلارجه (بو، اونک یاندا چوخ چوخ قوشون اولدیفنه اشاره در). قوشون گوتوروب: هندی، بوخارانی، تورکستانی، اورتا آسیانی، باصوب کیچمش. تمام اومملکت لری آلوب ضبط ایله مش. و «کور-دستان»، داغستان، و آذربایجان دن کیچوب «قاپادوق» یعنی «سیواس» و قارامان طرفلرینه گلمیش. اوندان سو گرا (ماکه دونیا) طرفنه کیچمش. (تراکیا)-آدیرنه و اطرافی-نی، و ماکه دونیانی فتح ایلیوب اطاعتی آلتنه کتیرمشدر. (۲)

«رامسه» ک وفاته دک قیرخ آلتی ئیل، بتون مملکتی راحت و ساکت قالیشدر. (رامسه) بو ساکتلیکدن فائده نوب چرخ بیوک نشانگاهلار قایتدیرمیشدر. (تب) شهرینده کی «لوقصور عبادتخانه سی». نی، گه نیشتمیش. حبستان طرفلرینده، (نوبه) ده کی قیزیل معدنلری

(۱) قاموس العلوم - آل یازسی م. ع. دفتر ۱.

(۲) جنات قلعه بوغازی - ع. ر. سیفی. ص: ۲۴ - ۲۵.

ایشله دیلمیش. نیل دن، داغلاره دک گیدن یوللارک ئوستینده قویولار، و صو آنبارلاری- بنا ای دیلمیش. آشاغی مصرده کی قاناللار تمیزله دیلمیش. نیل ایله قیرمزی دگیز آراسیندا تازه دن قاناللار آچدیریلیمیش. مصرک اطرافینده کی قله لر تعمیر اولونموش. «دلتا»، بیرینده کی (رامسه) آنا. قوییطو) شهری بنا ای دیلمیش. بونلار، تمام «رامسه» زماننده اولان ترقی ایش لریندندر. بو گون پاریزده «وقونورد»، میداندا اولان «دیگیلی داش»، دخی اوزمانک مدنیت اثرلریندندر. ایکنجی «رامسه»، زماننده مصرک ادبیاتیده چوخ آرتیق ترقی ایله میشدی. اوزمانک شاعرلریندن بیری مثلا «رامسه»، ک بنا ایله دیگی شهرک تعریفی باره سینده بو معنی ده بیر شعر دیلمیشدی: «بوشهر، شام ایله مصر آراسیندا، لذتی آذوقه لرله دوپ دولودر. گویا که، «هرمونیس»، ک بیر نمونه سیدر. گوش، اوراده چیخار و باتار. بتون انسانلار، مملکتلرینی بورا خوب اورایه گلیرلر.»

اؤزگه بیرشاعرده؛ رامسه س ک، هیتت لرله ایله دیگی «قودصو» دعواسینی بو وجهیله دیلمیشدی: «بیوک و حرمتلی پادشاه (یعنی فرعون ایکنجی رامسه) سلاخلارینی آلدی. گیشیمینی گیشیدی. حکمدار، قباغه گیچوب هیتت لرک صفرینه هجوم ایله دی. یاپ یالکز ایدی. یاننده هیچ کیسه یوخ ایدی. آرخاسیندان گنلرک گوزیندن اوزاخلاشان کبی، ایکی مین ییشوز دعا آرابالارینک هجومینه دوچار اولدی. هر طرفی احاطه ای دیلیدی. هر آراباده، ئوچ آدام وار ایدی. اوزمان بیوک پادشاه: «ای آتام «آمون»! هاراداسان؟ بیر آتا اولادینی اونودارمی؟ سگا، مینلرجه قوربانلار هدییه ایتمه دیممی؟ ایویگی، اسیرلریله دولدوردیم. مملکتیگی دولتندیرمک ایچون بتون دنیانی، سگا هدییه ایله دیم. سگا یالواریرام، ای آتام «آمون»! گورورسن،

بیر چوخ دشمن لری ایچینده ایم. قوشونلاریم ده، منی بوراخدی. آتلی لاریم داندده هیچ بیرسی مگا طرف باخمیر. لاکین، منیم اعتقادیمجه «آمون» (یعنی معبود، آله)، بیر میلیون پیاده، یوز مین آتلی، اونه مین قارداشه دگر. انسانلارک قدرتی بیر شبی دگیل. آمون، اونلارک هامیسینه غلبه ایله. دیدی. بوسس «هرموتیس» ه قدرتیشدی. «آمون» ایکنجی رامسهسک کومه گینه گلدی. «رامسهس» دیور که: «آمون» مگا الینی اوزاتدی. و دیدی: رامسهس مه یامون! باخ، گلدیم. یانندایم. منم آتاک آمون! قوه ت لری معبودی. قهرمان لار عاشقی ایم. سنده شجاعتلی بیر ئورهک گوردوم. خوشحال اولدوم. «سیونجیمندن باغیردیم. صاعیمه طرف اوخلار آتدیم. صولیمه طرف دشمن ئوستینه هجوم ایله دیم. اطرافیمی احاطه ایله مین ایکی مین بیشوز آرابانی پارچا پارچا ایله دیم. قولومک قوه تینه کیمسه دایانامادی. دشمنک اودی قویدی. قورخو بون اعضالرنی تیره تدی. اوخلارینی، نیجه آتاجاقلارینی شاشیرتیلار. یای لارینی. گهره جک قوه ت لری قالمادی. اونلاری، بیر تیساح کبی صولاره یوورلاتدیم. پوزدیم. داغیتدیم (۱)

ایکنجی رامسهس؛ اللی یاشینا چاتمیش. اوتوز ئیل دعوا ایله میشدی. سوکرا، دؤردنجی اوغلونی اوزینه ولیعهد سئچمیش. آزمدت سوکرا، بو اوغلون وفات ایله دیگیچون، اون ئوچنجی اوغلو «مینه فتاح» ولیعهد تعیین ایله میشدی. بیرمدت سوکرا اوزیده وفات ایله میش. «تب» شهرینده اوزینک بنا ایتدیردیگی (اهرام) ه دفن ایلدیلشدر. ایکنجی رامسهسک اوردوسینک قوه تی، یددی یوز مین قدرینده اییدی. مصدره آخرکی آخاریش لار اثناسینده فرعون ایکنجی رامسهسک مومیاسی تاپیلشدر.

(۱) تاریخ عمومی - احمد رفیق ج ۱ ص ۱۰۳.

رامسهسک مومیاسی چوخ گوزهل ساخلانیلیمشدر. بومومیادن، رامسهسک سک ئوزینک هر طرفینی آکلاماق ممکندر.

ایکنجی رامسهسک بنا ایله دیگی عبادتخانه لردن بیریده، حبشستان طرفینده نیل کنارینده کی (ابوزنبل) عبادتخانه سیدر. بو، عبادتخانه، قایالار ایچینه او یولموشدر. بیرى اوفاق، اویری بیوک ایکی عبادتگاهدان عبارتدر. اوفاق عبادتگاهک قباغی، هر بیرسی اوز آرشین اوجالغیندا آتلی دهنه هیکل ایله زینت لیمشدر. هیکل لرک دوردی، رامسهسک، و ایکیسی آروادینگدر. بیوک عبادتخانه نک قباغینده دخی هر بیرسی بیرمی آرشین اوجالغیندا دؤرت بیوک هیکل واردر. بو هیکل لرک هامیسی (رامسهسک) هیکل لری ایدی. بو هیکل لرک آلتینداده، هر بیرى ایکی آرشین یاریم اوجالقد، بیرمی ایکی ده نه مایمون هیکل لری وار ایدی. عبادتخانه نک ایچی، آلتیش بیش آرشین اوزونلیغیندا در. آک بیوک اوتاغک نه کی اوز آتلی، بوی اوز سگیز آرشیندر. ایکی طرفینده کی دیوالارده، هر بیرى اوز آرشین اوجالغیندا ایکی بیوک هیکل موجوددر. (۱)

بیرینجی جلدک صوکی

بو اثر عاجزانى وجوده گتيرمك ايجون ماخذ اتخاذا ايتديگيم
اثرلر و كتابلار:

(يگيرمنجى عصرده (ذكا) مجموعەسى - استانبول). (اسلامك مدنيت
تارىخى ج ۱ - م. ع). (قاموس الاعلام جلدلرى - ش. سامى). (بؤ-
يوك تارىخ عمومى جلدلرى - احمد رفيق). (اسلام - سيككه لرى -
ال يازيسى م. ع). (۲) (تورك تارىخى ج ۱ - نجيب عاصم). (قاموس
العلوم - ال يازيسى م. ع). (تارىخ عمومى - ف. كريمى).

يازديغمز كتابلارك صيرالارى :

تارىخى كتابلار: بيرنجى صيراء «عثمانلى تارىخى نك مهم صحيفه لرى»
بير جلددر. چاپ اولونمشدر.

ايكنجى صيراء «عثمانلى حكومتى نك قدرتلى گونلرى» در. ايكي
جلددر. بيرنجيسى چاپ ايديلمشدر.

ئوچنجى صيراء «اسلامك مدنيت تارىخى» در. بيش جلددر. بيرنجى
جلدى حصه حصه چاپ اولنماقدادر. بيرنجى و ايكنجى حصه لر
چاپ ايديلدى.

حفظ صحته دائر كتابلاريميزك صيرالارى:

بيرنجى صيراء: «سوزهنهك دوتانلاره و دوتامانغه چاره» بيسر
جلددر. چاپه ويريلىمشدر.

تصحیح جدولی

صحیفه ده	یا گلیش	دوغری
۹	تأمیردی	تأنمیردی
۱۰	مصلحت لشدی	مصلحت لشدی
۲۸	كاكېلى	سنبلې
۲۹	ضعع	صمغ
۲۹	ديكېنه گلمك ايجون	ديكېنه گلمكه
۳۹	اهرالارى	اهرام لارى
۴۵	گولردن	گولردن
۴۶	گور	گوره
۵۵	گه نويس	گه نويس
۵۵	فوعون	فرعون
۵۹	بیرینی حرفی	بیرینجی حرفی
۶۲	هیکل لری قوبولوردی	هیکل لری قوبولوایدی
۷۱	اطاعتینه آلتینه	اطاعتی آلتینه

(۲) اسلام سيككه لرى قېلىنیدن اولماقده «عثمانلى سيككه لرى» نه دائر معلومات،
«عثمانلى تارىخى نك مهم صحيفه لرى» نام اثر عاجزى ده آيرجه يازيلمشدر

СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ

I

Исламскія монеты

II

Египетъ и его исторія.

— x x x x —

Авторъ

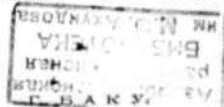
Миръ-Абасъ Миръ-Багировъ

Издатель:

Миръ Абдулла Миръ-Гусейнъ-заде.

— ❦ —

Цѣна 40 коп.

ТИПО-ЛИТОГРАФИЯ „КАСИЯ“, И. П. АНТОНЬЕВЪ.
1913 г.

58279

م	ق	يازانی	آدلاری
—	۳۲	ح. حفظی	استفادہ لی درس لہر
—	۳۲	ع. نظیما	کوچک حساب
—	۱۶	ح. حفظی	سوالی جوابی قواعد فارسیہ
—	۱۲	م. فواد	خطوط عثمانیہ
—	۸	»	یازی رہبری
—	۸	»	مشق مجموعہ سی
—	۸	»	مشق نمونہ لری
—	۴۸	م. اسعد	دین اسلام
—	۲۰	ح. حفظی	املا حواجمی انجی قسم
—	۱۲	م. عاطف	قواعد فارسیہ منظوم
—	۱۲	م. رفعت	علم حال منظوم
—	۲۰	»	تحفۃ الاسلام
—	۱۲	م. جلال	رہبر صلاہ
—	۱۲	ا. حلمی	انموذج امام اعظم
—	۱۶	سمرقندی	بناء سورہ سی تفسیری
—	۱۰	فوزی	باسمہ سبحانہ
—	۲۴	»	شرح عقاید
—	۸	ح. حافظ	آیۃ الکرسی تفسیری
—	۱۶	مظفر	حدیث اربعین ترجمہ سی
—	۸	ا. حلمی	مرآت محی الدین عربی
—	۸	س. صائم	امام اعظم
—	۱۲	ا. حلمی	مشایخ مولویہ
—	۱۲	»	مشایخ سہروردیہ
—	۱۶	م. متیف	قولرا حقدہ مختصر معلومات

بو کتابلاردا، سوالی، ایستائولدان الہم کتابلاریمیز دخی گلوب خصوصی قیمتاریلہ
سالیماقده در.

هر خصوص ایچون آدرس: باکو، تقولایہ ویسکی کوچده «قاسی» مطبعہ سینک
قلاغندہ میر باغیر اوف برادرلرک کتاب و دفتر خانہ مغارہ سی.

315
112

СТРАНИЦЫ ИСТОРИИ

АРХИВ

Бухаринский
Материал № 2
1917

30р

Исламскія монеты

II

Египетъ в его исторіи.

— x x x x —

Авторъ

Мирь-Абасъ Мирь-Багировъ

Издатель:

Мирь-Абдулла Мирь-Гусейнъ-заде.

— * * * * —

Цѣна 40 коп.

Т. Б А К У.

ТИПО-ЛИТОГРАФИЯ "КАПИТАЛЪ", В. К. АНТИОНОВА.

1914 г.

9
M-65 Страницы истории

1913
67

I

Исламския монети

II

Египет и его история

АГГ I B

АВТОР

Мир-АБАС Мир Багиров

Тарих сохирали

БАКУ, 1919 .